

מוסף סוכות

ערב סוכות תשע"ז



- פרופיל מרתק לדמותו של המשפיע החסידי שסוחף המונים הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א ● 12
 תיעוד היסטורי: כך התנהלה מאחורי הקלעים הדרמה להצלת הכלכלה הישראלית ע"י שמעון פרס ● 18
 הרב יעקב סיני, חתנו של הגר"מ יוסף פתח בפני "כל ישראל" את גנזי הבית ברחוב הקבלן 45 ● 26
 המשפיע המוזיקלי: ר' מנדל ראשה, משפיע חסידי ומוסיקאי מחונן נחשף לראשונה בראיון מקיף ● 32
 הנגיד האמריקאי ר' משה בוסקילה בראיון מקיף על מאבקיו הציבוריים ועל ביתו שפתוח לכל אדם ● 38
 מבנק 'אנגלו פלשתינה' ועד בנק 'זרובבל': מסע בעקבות הבנקים שהוקמו בארץ ישראל ונעלמו? ● 44
 חודש לבחירות: ר' עזרא פרידלנדר, ממחנה קלינטון ור' דיוויד גרינפלד ממחנה טראמפ בראיונות ● 50



מיום הכיפורים לשמחת תורה

1.

ה'נחיתה' שאחרי החגים. המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל נהג להזהיר אודותיה. הוא המשיך זאת לחללית ברגע נחיתה מהחלל לאטמוספירה. "אלה הרגעים הקריטיים ביותר", אמר. "צריך לדעת איך לנחות בחזרה לשגרת החיים. חזרה לשגרה בצורה לא נכונה, עלולה ליצור נזקים בלתי הפיכים".

במחשבה ראשונה נדמה כי לא הם כן פני הדברים במוצאי יום הכיפורים. כי הרי הנה מיד בא עלינו לטובה שבוע חג אהוב, עמוס בתכנים רוחניים: סוכה, ארבעת המינים, שמחת בית השואבה, הושענא רבא, שמחת תורה, 'הלל', וכמובן כל מה שהרגעים הללו טומנים בחובם, ובראשם המשפחה. לא כן. דווקא אחרי יום הכיפורים, כאשר אנו נפרדים מהקיטל וה'מחזור' ספוגי הדמעות וחוזרים ליהנות ממזון גשמי – אנו נוחתים לקרקע המציאות: מי אנחנו באמת אל מול ה'קבלות' והמחשבות שלנו בימים הנוראים לשנה זו.

אחת מהן מתנפצת אצל גברים רבים וטובים – לפחות אצל כותב השורות – בחג שמחת תורה. כאשר בבית-הכנסת הכל רוקדים ומפזזים בהתלהבות עם ספרי-התורה, בא הקול הפנימי ומבקש לכבות את ההתלהבות. הקול הפנימי שואל: רגע, היכן אתה בחגיגה הגדולה של לומדי התורה? האם רשאי אתה ליהנות ממנה? שמה שמורה שמחת התורה ל'מתמידים', שכל ימיהם ולילותיהם קודש לתורה? ליצני החצר אף מתעלים על עצמם ונוהגים לצטט כל שנה מחדש את אחד מראשי הישיבות שאמר (או לא אמר) לאחד מתלמידיו כשראהו נוטף אגלי זיעה בשעת ההקפות: "בחור'ל, בשביל התורה שלמדת השנה – רקדת מספיק..."

2.

תופתעו, אך דווקא גדול השקדנים בדורות האחרונים – האיש שידע וחוזה יותר מכל אדם אחר מהי התמדת התורה בטהרתה – חשב אחרת.

בשמחת תורה, עם תום הקפות היום בבית-המדרש 'תפארת בחורים', ליווה אבי מורי שליט"א את מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זצ"ל לביתו.

בדרך, בהשפעת היום, דיבר הרב על הצורך לשמור בלימוד התורה וקיום מצוותיה. הרב זצ"ל חזר על דברי המשנה ברורה (סימן 'סדר שמחת תורה', תרס"ט, י"א) כי העידו על האר"י ז"ל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג (בחוכמת התורה וברוח הקודש) באה לו (לא על-ידי סיגופין) אלא על-ידי שהיה משמח בכל עוז בשמחה של מצוה.

אבא ניצל את ההזדמנות ושאל: מי שממזה את כישוריו ויכולותיו ומגיע ל'דרגות' בלימוד התורה, כמו האר"י הקדוש, כמו הרב'ה (הרב אלישיב) – יכול לשמוח, אך מה יעשה מי שמרגיש שלא זכה לכך?

הרב השיב במשל המיוחס לרבי עקיבא איגר: מלחמה בין שתי מדינות, הוכרעה. חייל הנמנה על הצבא המנצח, פולש לאחד מבתי האויב, שם הוא מגלה שלל רב – כסף וזהב. הוא ממחר לתחוב לכיסו שלל כפי יכולתו.



שמחת התורה. הקפות שניות בחצר פרימשלאן

הרב זצ"ל הדגים בגופו כשהוא מצביע על כיסיו שלו, בלשונו: החייל מכניס כאן, בכיס המכנסיים, וכאן, בכיס החולצה... זהו... אין מקום. שאר ה'אוצרות' לא נכנסים בכיסים...

מצד אחד, החייל מתמלא שמחה. סוף כל סוף הוא הצליח למלא את הכיסים בשלל. מצד שני, הוא עצוב מאד, שאין לו די מקום לעיקר השלל והוא נאלץ להפקירו בשטח הכבוש.

על כך אמר דוד המלך בתהילים: "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב"... נכון, אני שש על השלל הרב שאני מוצא בתורה, ועם זאת, אני מצטער על שאין בידי לאסוף את כולו...

הוסיף רבינו: בשמחת תורה, כל אדם מרגיש שהשאיר בחוץ שלל רב, אבל צריך לשמוח על מה שהצלחנו לקחת...

אבא טרם השתכנע. הוא אמר לרבינו: "עדיין קשה לשמוח. החייל מהמשל לפחות אגר שלל כפי יכולתו ומילא את כיסיו, אך רוב בני האדם לא זוכים למלא את כיסיהם אפילו במה שכוחם לקבל מהתורה, ואיך נשמח?"

הרב לא קיבל את הדברים – ואמר: למרות זאת, כל השנה קטנה מהתורה, כל הבנה, כל ידיעה בתורה, כל רגע של לימוד, שווה, כדי לשמוח בשמחה גדולה!

לדידו של מתמיד הדור, גם מי שזכה השנה לרגע אחד של לימוד, לידיעה אחת בתורה, לשיעור אחד – עליו לשמוח בשמחת התורה!

אשרינו שזכינו!

**הציניקנים מצטטים
ראש-ישיבה שאמר -
או לא אמר - לאחד
מתלמידיו בשעת
ההקפות: "בחור'ל,
בשביל התורה שלמדת
השנה - רקדת
מספיק!". תופתעו,
אך דווקא האיש שידע
יותר מכל מהי התמדת
התורה - חשב אחרת**

גם בסוכות
הארוחה טעימה יותר

עם **קוקה קולה**
חג שמח!

"Coca-Cola" and the shape of the contour bottle are registered trademarks of The Coca-Cola Company.



קוקה קולה





הרב בן ציון נורדמן

לקבוע דירת עראי

כל החיים שלנו הם ארעיים. האם מישהו יכול לדעת מה צופן לנו העתיד? האם מישהו יודע היכן יהיה בעוד שנה? בעוד חודש? מחר?



הטכנודע בגבעת אולגה

אחת בעיר הבירה, יפה נוף משוש כל הארץ והשנייה בגבעת אולגה.

מתחברים בצעת ירושלים - צעדה אחדות בדרך לירושלים בשיתוף עם הארגון הנפלא 'אילת השחר', צעדה של יומיים במעלה ירושלים, כמוכן שאפשר להצטרף בכל שלב וסיום בביקור בסוכות בירושלים בהדרכת הרב דניאל כהן. זה הצעד הראשון.

והשני: לפני תקופה קיבלתי מייל מאדם שאני מעריך מאוד, ד"ר גדי מדור מנכ"ל הטכנודע בגבעת אולגה חדרה, וכך הוא כתב:

"לרב נורדמן היקר,

"כמוזיאון המדעי היחיד בארץ שסגור בשבת (בלומפילד בירושלים, מוזיאון המדע בבאר שבע, גן המדע במכון ויצמן ומכון דוידסון, המדעטק בחיפה ומוזיאוני חולון כולם פתוחים בחגים ובשבתות), הגיע הזמן שתפרגנו לטכנודע בגבעת אולגה, ותפיצו את העובדה הזאת בקרב הקהל שלכם".

אז מאחר ומדובר באטרקציה הכי שווה באזור השומרת שבת ובחור"מ סוכות המקום הופך למאתגר והרבה יותר מעניין, אז קבלו את המלצתי ואל תפספסו את המיום הנפלא הזה.

וזכרו, כי "חל שם שמיים על הסוכה", ובימים אלו של ענני הכבוד הסוככים עלינו, אנו סוללים את דרכנו לכל ימות השנה.

חג שמח

אי ודאות יכולה להפוך את חיינו מהקצה אל הקצה. אנשים שחיים בוודאות אינם מתקדמים לשום מקום. להיפך.

בחג הסוכות, כשנשב כולנו בתוך הסוכה, ספונים בענני הכבוד, נזכור כולנו שהחיים שלנו כאן בעולם הם ארעיים, ונלמד לנצל את הזמן שיש לנו כאן לעשיית טוב איש עם רעהו.

● ● ●

חג הסוכות הוא גם חג של קירבה, אחדות וסולידריות חברתית, ולכן מונח ה'אושפיזין' הוא כה בסיסי ומהותי וחלק בלתי נפרד מהחג. בעצם הישיבה בסוכה אנחנו מזמינים בלב שלם ובכוונה אמיתית כל יהודי ויהודי להיכנס ולהתארח אצלנו. מי שמסתובב בחג ברחובות הנכונים יכול לראות אנשים שעוברים ברוח חגיגית של אחווה מסוכה לסוכה, מבקרים זה בסוכתו של זה ובכל ערב מתאספים, רוקדים וחוגגים בצוותא.

מאחר וכל הסוכות בעיקרן פשוטות ודומות זו לזו, היכולת לנקר עיניים בסוכה מפוארת כמעט ואינו קיים, וכך במשך שבוע שלם מושגות תחושות השוויון והאחוה. מעבר לכך, דפנות הסוכה העשויות בד דק מרמזות לנו על כך שהמרחק בין האנשים קטן הרבה יותר מהרגיל, ובמקום ההסתגרות בשאר ימות השנה מאחורי קירות בטון ודלתות פלדה, אנחנו נגישים הרבה יותר אחד עבור השני בגשמינות וברוחניות כאחד.

אני מרשה לעצמי להמליץ לקוראי על שני רעיונות ליציאה,

הדבר המאפיין ביותר את התקופה הזו בכלל ואת הסוכה בפרט, הוא נושא הארעיות. הסוכה נקראת בחז"ל "דירת ארעי". כידוע, יש כלל חשוב ומרכזי בסוכה שהיא אמורה להיות דירת ארעי, ומכלל זה נגזרות הרבה הלכות הקשורות לצורת בנייתה של הסוכה, שאפשר לבנותה על גמל או שאיננה חייבת לעמוד בפני רוח שאיננה מצויה.

בהלכה נאמרו דינים שונים לגבי תהליך הבנייה, גודל הסוכה, מספר הדפנות, חומרי הבניה ועוד, אולם המכנה המשותף של כל ההלכות, זו העובדה שעל הסוכה להיות ארעית. "בסוכות תשבו שבעת ימים - אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי" (תלמוד מסכת סוכה ב, א).

● ● ●

אנו בטוחים ומשוכנעים כי בס"ד כולנו נכתבנו ונחתמנו בראש השנה וביום כיפור לחיים טובים וארוכים בספרם של צדיקים גמורים. אך למעשה כל החיים שלנו הם ארעיים. האם מישהו יכול לדעת מה צופן לנו העתיד? האם מישהו יודע היכן יהיה בעוד שנה? בעוד חודש? מחר? וכן לימדנו החכם מכל אדם (משלי כז, א) "אל תתהלל ביום מחר, כי לא תדע מה ילד יום".

כמה פעמים אנו קמים בבוקר עם תכניות מסוימות לעשות כך, לנסוע לשם, ללכת לפה, ובסוף היום מגלים שעשינו דברים אחרים והיינו במקומות אחרים ולא הגענו לכדי מחצית מתכניתינו. אנו נוכחים לדעת פעם אחר פעם שאין אנו יכולים לתכנן את החיים שלנו, בשום נושא ובשום צורה. חג הסוכות, שהוא החג המגיע לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, בא לסמל לנו את הארעיות שבה אנו חיים. שלא נשכח לרגע שהעולם הזה הוא ארעי, שחיינו הם ארעיים. וכפי שהמשנה במסכת אבות (ד, טז) אומרת: "העולם הזה דומה לפרודו בפני העולם הבא. הִתְקַן עֲצֻמָּה בְּפְרוּדוֹ, כְּדִי שִׁתְּקַן לְשִׁתְּקָלִין".

● ● ●

ובכל זאת, למרות כל הארעיות, התורה ציוותה אותנו להיות שמחים בחג. "ושמחת בחגיך אתה וביתך... והיית אך שמח". מדוע?

ושמא יש לומר כי דווקא אי הודאות בה אנו שרויים, זו המתנה הטובה ביותר שאדם יכול לקבל. השתתפתי פעם בשימוע לפטורין שנערך למספר עובדים של חברת בת של העיר 'חדרה'. הם היו חברה צעירים בני 24-25 שעבדו בחברת הניקיון בעיר. אמרתי להם אז, שהאירוע הזה הוא הרגע המכונן שלהם בחיים. הרי ניתנה לכם עתה הזדמנות פז לחשב מסלול מחדש, חשבו טוב מה אתם עושים עם עתידכם, היכן אתם ממשיכים, כמה כסף אתם רוצים להרוויח. זו הזדמנות טובה עבורכם. אכן, אחד מהעובדים הללו קורם לתפקיד מאוד בכיר באגף כוח אדם של העירייה ומצליח מאוד בתפקידו החדש.

אז בואו נתפוס ונאצור את הרגעים הגדולים. נלמד מה עיקר ומה טפל. והכי חשוב להפנים שכל מכשול הוא מקפצה וכל

לתגובות: nordman@jss.org.il



חלב. תנו לגדול

אמא, לילדים שלך את רוצה לתת הכי הכי, נכון? אז תני להם לגדול! עכשיו הוא הזמן להעניק ולהזין את הילדים במוצרי חלב. מחקרים עדכניים מלמדים כי ילדים שלא צרכו חלב (עקב אלרגיה לחלבון החלב), היו בעלי מסת עצם נמוכה ונמוכים לעומת ילדים צורכי חלב בני גילם. בנוסף נמצא כי לא מימשו את פוטנציאל הגובה שלהם.

אין להם ילדות שניה לגדול בה...

מוצרי חלב - לבריאות!



מועצת החלב



והיית אב שמח

הנה מספר עצות לשמחה, מהודרות א' א' בהכשר בעלי המוסר ובהשראתם: לא חידושים גדולים, אולם גם כשחוזרים על הידוע - הדברים עושים רושם

הסתלקותו של המשגיח, היה אצלי הרב מפוניבז' והתייעץ איתי בעניין. אמרתי לו שיבוא היום שוב ואתן לו תשובה. בראשי חלף גם השם שלך, אבל עכשיו אני מנוע מלהציע אותך לתפקיד", סתם החזון איש ולא פירש.

ארבעים שנה לאחר המאורע, במסיבת שבע ברכות בביתו של סבי (סב המחבר) הגאון רבי שלמה זלמן, חשף ר' שולם את הסיפור. הוסיף ר' שולם: "אמנם הפסדתי את האפשרות להשפיע דרך ה'שטאלע' (המשרה) של משגיח ישיבת פוניבז', אבל הרווחתי דבר גדול. למדתי יסוד משמעותי לחיים, אותו אני מנסה להנחיל גם לאחרים, חשיבות ערכה של מדת הסבלנות!"...

ס ב ל נ ו ת ! ! ! זוהי רפואת הנפש, וכנ"ל. פשוט (זה לא כ"כ פשוט), להחליט מראש החג לקבל כל דבר בנחת ובמתניות. יתר התזויות הטורפת את כולנו בחיי היומיום, מביאה איתה את הכעסים וכל מרעין בישין. אבל "הכל בראש". אם נחליט לקבל הכל בסוג של סבלנות, באופן אוטומטי תשרה השמחה שבדרך כלל בורחת ממהומה. זו עבודה, אך זהו כלי משתלם ביותר בכל תחום.

ג. גאולה:

נאמר במסכת מגילה בדף ט"ו: "כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם, שנאמר: ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי".

גאולה היא השמחה הגדולה ביותר, היציאה ממיצר לרווחה ולאורה. ומדוע באמת האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם?

1. מחמת תשומת הלב שהוא נותן לפרטים הקטנים, עד כדי כך שאומר ומקפיד להביא את מקור דבריו.
2. בגין ה"אמת" שבו! איש אמת הרי הוא מוכשר ומוכן לקלוט ולקבל את שפע הגאולה הממתין שיהיה מי שיוכל לקבלו.

ומזה אנו לוקחים שני כלים חשובים לשמחה:

1. פרטים קטנים. הטיוולים המפרכים והגרנדיוזיים לא מספקים ולא יספקו את הסחורה האמיתית לשמחה. לפעמים ביקור חטוף וקצר במקום כלשהוא, אצל משפחה קרובה, סתם לימוד קצר וטוב בטרם תפילה, שירת שירי נשמה "ישיביש" בקרב אנשים מעטים עושים את זה באופן מרהיב.

2. אמת מביאה לשמחה! נשמע הפוך? ממש לא. בכל מגע עם הזולת, גם ילדים, האמת מרוממת את הרמה.

הרבה ניסיונות בחג יש עם מדת האמת, באירוח אורחים, כשמחפשים תשובות לשאלות מדוע לא זזנו היום מהבית? כשמנסים לרצות ולפייס במקום לומר בעדינות את האמת, להנחיל ולהסביר מה באמת צריך לעשות בחול המועד ובחגים.

זכורני בהתפעלות את הנכתב על לוח המודעות בבית המדרש "ירחי כלה" בבני ברק לקראת חול המועד, כי בימי חול המועד ייערכו שני שיעורים בדף היומי ע"י מגיד השיעור הגרמ"מ שולזינגר צוק"ל... זכרו, האמת משמחת!

חג שמח

שיח שכולו רווי אמונה בה' והיא אמיתית ולא מן השפה ולחוץ - יש שמחה גדולה כנ"ל. כדי לשמוח בחג, ראשית לכול יש להגביר את השיח בענייני אמונה. אנשים נוטים לזלזל בתמימות שקיימת אצל כל אחד, הילדים בוודאי, אבל - תתפלאו - גם המבוגרים! יש לעסוק בזה בקריאה, בדיונים משפחתיים סביב שאלות כאלה ואחרות בענייני אמונה, ובקיצור חומר שלם שקיים היום למכביר לכל הגילאים. מומלץ מאד לספר משפחתי ויפה הספר "מילה אחת", משלים וסיפורים על עוצמתה של המילה "אמן" (הוצאת פלדהיים). כשהאווירה בבית נבנית מדיבורי אמונה אנחנו מקבלים עוצמה מיוחדת של שמחה.

ת. תשובה.

מהותה של תשובה היא כשהאדם שב אל עצמו, מכיר בכוחותיו ובכשרונותיו. אין דבר מופלא יותר מאשר לראות אדם שיודע את מעלותיו, ובעיקר - עושה בהן שימוש מועיל! הדבר גורם סיפוק, שהוא הוא בסיס הרגשת השמחה. ולהלכה למעשה:

בבית עם ילדים, הורים חכמים יתכננו מראש פעילויות שיתנו לילדים ביטוי אישי: משחקי קופסא המעודדים חשיבה לילד החושב, טיול משפחתי קצר בקרבת מקום כשאת התכנון מעמיסים על כתפו של הילד היצירתי, ובכלל מעניקים את שרביט תכנון ימי חול המועד דווקא לילד האקטיבי ביותר... עוד תראו אלו דברים נפלאים יעלה בחכתו. לסיכום - זו משימה לא פשוטה שדורשת חשיבה רבה, אולם אם משכילים להלך כנגד רוחו של כל אחד מצליחים ובגדול. ו...לא שכחנו את המבוגרים יותר, הבוגרים יותר. ימי החג אלו הימים בהם יש את הפנאי הדרוש להתפנות לעסוק בדברי תורה, בהלכה ובאגדה ודווקא בתחומים שאתם אוהבים, ולנשים לקרוא ולהתעניין סתם כך בדברים שבקצב הרגיל של השנה אין להם מקום. בכך מביאים לימים את אישיותנו, או אז השמחה מושלמת...

ר. רפואה.

רפואה היא מצב כללי, הן בגוף והן בנפש, כשהנפש היא עיקרית בעניין, על כן אנו מקדימים ואומרים "רפואת הנפש ורפואת הגוף", לאמור הגוף תלוי בנפש. ומהי רפואה אפוא?

"ואתה יודע שתיקון המידות היא רפואת הנפש וכוחותיה", שמונה פרקים לרמב"ם.

בספר הנפלא: "חכמת הנפש היהודית" (עמ' 196), מספר הגאון הרב יצחק לורין שליט"א:

יום למחרת הסתלקותו של רבי אבא גרוסברד, מנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז' - הגיע אברך חשוב העונה לשם רבי שלום שברדון לבית ה"חזון איש".

"למרות היותי צעיר לימים", סיפר לימים המגיד הירושלמי "ר' שולם". "ביודעי כמה החזון איש החשיב את המתנה שקבלתי משמים להנחיל בשומעים תורה ומוסר, הרהבתי עוז ושאלתי את החזון איש האם יוכל להמליץ עלי בפני הרב מפוניבז' לקבל את המשרה החשובה שהתפנתה".

חיך אלי החזון איש ואמר: "אתמול, מיד לאחר

"אע"פ שכל המועדות מצווה לשמוח בהן, בחג הסוכות הייתה במקדש יום שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים" (רמב"ם הלכות לולב פרק ח' הלכה י"ב).

"חייב לקבל פני יו"ט בשמחה ובטוב לבב, כי ביו"ט מתגלה האור הנקרא שמחה ובפרט בחג הסוכות שנקרא זמן שמחה" (אור צדיקים).

אלו שני ציטוטים מני רבים המדברים במצוות היום של חג הסוכות. הם לבטח מוכרים לכולנו, ובוודאי רבים מהקוראים ביכולתם להוסיף עוד כהנה וכהנה ציטטות העוסקות בשמחה ובייחודיות של חג הסוכות כחג של שמחה גדולה.

ברם, דא עקא, כי בניגוד להכנות הרבות שהרבה מאיתנו עורכים לקראת ראש השנה ויוה"כ - ואין כוונתי להתארגנות הגשמית, גסטרונומית, אלא לרוממות, להתעלות, לווידוי והחרטה ועזיבת החטא - דומה כי לתחנה החשובה מאד, היינו חג הסוכות מגיעים לא מוכנים כלל!

וכאן הטעות הגדולה! חג הסוכות משמש כתחנה משמעותית במסגרת בניין קומת האדם החדש השב בתשובה ומתקרב לבוראו, כשה"עבודה" המרכזית בו היא "השמחה"! וכבר ידועים דברי הגר"א כי מצוות שמחת החג היא קשה ביותר אף מצום יוה"כ, כשעלינו לא להסיח דעתנו לאורך החג ממצוה זו. וכפי שמובא אודותיו בספר "מעשה רב": "היה שמח מאד בחג הסוכות". וכן כתב בספר פלא יועץ (אות ס' סוכה) בשם גורי האריז"ל, כי "מי שהוא שמח וטוב לב ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה - מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהיה לעולם שמח!".

מספיק להיווכח בכל אותם מקרים בהם בעיצומו של חג יצר הרע מצליח במלאכתו לעצבן, לסכסך, לגרום למריבות גם בין בני הזוג, כדי להביך כי זוהי מלחמתו במועד הזה ובה משקיע את כל יתבו, העיקר ששמחה לא תהיה פה.... וממלחמות היצר מבינים מהי העבודה.

הסוכה צפופה, השכן מבקש לישון בסוכתו למעלה ולא מאפשר לדבר בקול, הילדים מחפשים מה לעשות ומשלא מוצאים מחפשים את הראשון שאותו ניתן לעצבן... אורחים לא צפויים "נוחתים" עלינו כשביקשנו בדיוק לצאת, וכעת גונזים את כל חלומותינו. יצאנו לטייל ונתקענו בפקק למשך שעותיים - וזה רק בהלון---

אז הנה, הרמנו את הכפפה! מתכווננים למצוות היום, והנה לפניכם מס' עצות לשמחה, מהודרות א' א' בהכשר בעלי המוסר ובהשראתם: לא חידושים גדולים, אולם גם כשחוזרים על הידוע הדברים עושים רושם.

וכיצד נזכור את הדברים? את פיסת העיתון לא לוקחים לכל מקום, על כן בחרתי בר"ת אתרוג: אמונה תשובה רפואה גאולה. ארבעה ערכים שהשותף להם היא המילה "שלימה" ומרומזים באתרוג, שעליו להיות שלם ללא רבב, משמשים ככלים לשמחה שמהותה שלימות והדר שיש בהם טעם וריח.

א. "אני מאמין".

ברור שיש להתחיל הכול עם אמונה! השמחה היא תוצאה של שלימות פנימית והרגשה כי האדם נמצא על דרך נכונה וטובה. לימדונו בעלי המוסר, כי כשיש בבית

לחם בשר

סניף ב.ס.ר 3

מוזמנים לטעום את התפריט החדש שלנו,
עם מבחר גדול של בשרים ודגים.

פתוחים גם בכל ימי חול המועד סוכות!



סוכה מהודרת

50 מ"ר

נמשך יריד אוכל מוכן לשבת בימי שישי
-גם לערב חג! מבית "לחם בשר"
15 סוגי סלטים חדשים

0533-800-708



חלק מהדרין
בהשגחת הרה"ג
שלמה קורח שליט"א
רבהעיר ואב"ד בני ברק

לחם בשר

≡ Meat and Eat ≡

בנייני ב.ס.ר 3, כנרת 3, בני ברק. 03-6226915

האנגר 14, נמל תל אביב - 03-5252558



"ושמחת בחגך"

לאשה, חשוב מאד אופן ההגשה של המתנה, ולפעמים זה מרגש אותה יותר מעצם המתנה. קנית לה את המתנה, עשפת... כתוב לה כרטיס ברכה, הקדשה, או מילה טובה

(צילום: פלאש 90)



הח"ח פירק בגילו המתקדם את הסוכה, רק בגלל שהרבנית רצתה שהיא תיבנה במיקום שונה מעט

שואלים חז"ל: כיצד משמחים את הבעל, את האשה והילדים? האיש שמח בבשר ויין. האשה שמחה בתכשיטים ובבגדים. הילדים שמחים בממתקים ופרסים, זה עושה להם את החג יותר מכל דבר אחר, ומשאיר להם זכרונות נעימים. אמרנו שאשה שמחה בתכשיטים ובבגדים. אוכל לא משמח אשה. נניח שבעל יביא לאשתו מתנה ליוםולדת מנה שווארמה... היא תשאל אותו: מה זה?

והוא יאמר: שווארמה עם עמבה... האם זה ישמח אותה? זה עלול לעצבן אותה. כל עניינה הוא הבגדים והתכשיטים, התמרוקים והבשמים.

כאן המקום לחרוג קצת מהנושא, וללמוד מה קונים לאשה ואיך מגישים את המתנה. בעל יקר, מספר ימים לפני שמגיע חג הסוכות, ואפילו שאר החגים בימות השנה, תחשוב לעצמך - איזו מתנה כדאי לקנות לה? אולי תקנה לה עגילים יפים, אולי ענק מדהים, ואולי טבעת יהלום... כל החיים קנית לה זכויות, פעם אחת תקנה לה אבן אמיתית! או אולי חלוק יפה, או בגד חדש.

ואם אתה באמת מבובל, אז תיתן לה צ'ק פתוח תחתום עליו ותאמר לה: תקני לך מה שאת רוצה... (עד מאה שקל)... אולי תקנה לה נעלי בית עם פונפון... ואחרי שקנית תשים לה את המתנה בקרטון, שים על הקרטון פפיון, ותזרוק על זה נצנצים... (לא כמו בעל אחד שהביא לאשתו נעלי בית בשקית של סופרמרקט ואמר לה: תמדדי...)

לאשה, חשוב מאד אופן ההגשה של המתנה, ולפעמים זה מרגש אותה יותר מעצם המתנה. קנית לה את המתנה, עשפת... כתוב לה כרטיס ברכה, הקדשה, או מילה טובה.

הרבה בעלים שואלים: 'מה לכתוב? אני לא משורר...' לא חייבים להיות משורר. קח את הכרטיס, כתוב עליו מילה ושים אחריה שלוש נקודות... היא כבר יודעת להשלים לבד, והיא גם יודעת למה התכוונת. אז מה בכל זאת כותבים?

לאשתי ה...

רציתי רק...

וכמעט ש...

ממני בעלך ה...

שים את הכרטיס בתוך הנעל ותגיש לה את האריזה, שים לב איך היא מתרגשת. היא תוציא את הנעליים מהקופסא, תכניס את הרגל פנימה ותאמר: אוי, משהו עוקץ אותי...

היא תוציא את הכרטיס מהנעל ותאמר לעצמה: אני לא מאמינה, הוא כתב לי מכתב...

לאשתי ה... - למה התכוון המשורר?...

רציתי רק... - מעניין מה הוא רצה...

וכמעט ש... - אולי הוא קנה לי עוד משהו...

ממני בעלך ה...

זה עשה לה את גם את היום וגם את החג.

בעל יקר! דע לך שהנעליים יתבלו, השעון ייעצר, המתנה תישבר, אבל הפתק הזה שרשמת לה לעולם ישאר...

סוכת שלום

לפניכם סיפור על מישוהו שידע איך לרומם ולשמח את האשה ולשים אותה בראש סדר העדיפויות.

עד לפני כ-80 שנה הנהיג את עם ישראל הרב ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל הידוע בכינויו - 'החפץ חיים'. הרבה ספרים נכתבו על הנהגותיו ומעשיו. הרב חישוב את זמנו עד לרמה של שניות, ולמדו ממנו את החשיבות שיש לזמן



ולניצולו הנכון. כשהיה מגיע זמן של קיום תורה ומצוות, היה לרב את כל הזמן שבעולם לקיים את המצוות בהידור. הח"ח האריך ימים (הוא חי כ-93 שנה). אחרי שאשתו הראשונה של הרב נפטרה, בהיותו כבן 66, הוא נשא אשה שניה.

הגיע חג סוכות ראשון עם הרבנית החדשה, והרב הקים את הסוכה לבד, ללא בקשת עזרה, למרות גילו המבוגר. כי למצוות יש לו הרבה זמן... ומי יודע כמה זמן זה ארך. לאחר שהרב סיים את הקמת הסוכה, הוא קרא לרבנית החדשה שתבוא לחצר לראות את הסוכה שהקים.

אשתו הביטה על הסוכה ואמרה לו: ר' ישראל, יפה מאד, אבל למה לא התייעצת איתי קודם? אני חושבת שיותר טוב שהסוכה תעמוד בפניה השניה של החצר. (נדמיין לעצמנו כיצד היה מגיב אדם רגיל - הוא היה אומר לה: את לא מבינה שאני בונה כאן את הסוכה כבר 40 שנה?... לא מתאים לך, אז תפרקי... אני לא סולל בונה...)

הרב לא אמר דבר, הוא פירק את הסוכה והקים אותה בפניה השניה כמו שאשתו רצתה. לאחר שסיים את הקמת הסוכה, הוא קרא שוב לאשתו לחצר לראות את הסוכה.

אשתו יצאה לחצר, הביטה על הסוכה, חשבה מעט ואמרה: במחשבה שניה, נראה לי שהמקום הראשון היה הרבה יותר מוצלח... (בשלב הזה, בעל רגיל היה עושה ממנה קישוט לסוכה ושואג ללא הפסקה...) אבל הרב, בלי לומר מילה, פרק שוב את הסוכה בנחת, והקים אותה בפעם השלישית במקום הראשון. הוא קרא לאשתו פעם שלישית ושאל אותה: עכשיו זה בסדר?

עכשיו זה מושלם... היא אמרה וחזרה הביתה. ממעשה זה למדנו שלשמח את האשה ולגרום לה נחת רוח זה לא פחות חשוב מלבנות סוכה. בעל שדואג שאשתו תהיה מלכה וממלא את בקשותיה, הופך מיד להיות מלך.

חג של אחדות

אנו לוקחים את ארבעת המינים - אתרוג, לולב, הדס וערבה. האתרוג מרמז לצדיקים, הלולב וההדס מרמזים לבינוניים, והערבה רומזת לרשעים. מאגדים את כולם יחד כדי לומר שכולנו אחד.

מסר חינוכי זה אנו צריכים להעביר לילדנו. צריך ללמדם שלא לכולם יש את אותו אופי ואותו טמפרמנט. יש וותרנים יותר ויש וותרנים פחות, ועליהם לדעת להסתדר עם כולם. למשל, כשיש ויכוח בין שני אחים על הכדור ושל מי הכדור, אין צורך לעמוד ולנהל בית משפט שיכריע מי צודק ומי תותחיל, אלא לומר להם: "מי מוותר?" מי הצדיק שיודע לוותר? בד"כ הילד שחש עצמו צדיק עוזב את החפץ מרצונו. ואם זה לא עובד, אפשר לתת תמריץ ולומר: "מי שמוותר מקבל פרס!". בשלב זה כולם יוותרו על הכדור...

כמו שמרגילים אותם ע"י תמריץ להתפלל, לומר תהילים ולעשות מעשי חסד, גם כאן, כך הוא. כשהם יגדלו הם כבר לא יצטרכו את התמריץ וההרגל יהפוך להיות טבע. כך נרגיל את ילדנו שלא בכל דבר "הדין יקוב את ההר" אלא אפשר גם לוותר ולחיות בשלום.

חג שמח!

לחם בשר מרינה הרצליה

תפריט עשיר ויוקרתי | סוכה במקום



לחם בשר

≡ Meat and Eat ≡

לחם בשר מרינה הרצליה | 09-8866144

יורדי הים, פינת השונית | קניון ארנה, הרצליה פיתוח

התמונה להמחשה בלבד. ט.ל.ח.

המשגיח הרב אומפלשטין, מהעומדים במזרח של עולם הישיבות, הפתיע את תלמידיו בנאום חינוכי חושפני כשסיפר על טעויות החינוך בביתו שלו ● ערב חג הסוכות, הנה הדרך הנכונה להתנהג בבית גם כ"מלך" וגם כ"אבא"



בקדמת המצח, הוא ירש את זה ממני. אני יכול לראות את הפרצוף הנעלב שיש לו. עכשיו הוא משרבב את שפתיו בדיוק כמו שהיה עושה מאז היה ילד קטן. והוא - הבן שלי. זרקתי אותו משולחן השבת של הבית שלנו. משהו חם מציף לי את הלב, ואני מרגיש מאוד חזק שאני ממש אוהב אותו.

סוכת שלום. שמחה עם הילדים ונחת!

"אני מסתכל עליו. הבן שלי. יש לו צמיחה הפוכה

● ● ●

“כאחת השבתות הוזמן אלינו אורח חשוב, שבא להתבסס מימיו בתור משיג נערץ כאמור. הזהרתי את הילד חזור והזהר שלא יעשה לי כושות ויתנהג כמו בן אדם, לפחות כשהאורח נמצא. כמובן שלא התייחסתי



גל אורן

גם בסוכות מתאים לי מאוחדת

שעות פעילות מרפאות מאוחדת בבני ברק בחג הסוכות

מרפאה / שירות	יום א' י"ד בתשרי ערב חג סוכות 16.10.16	יום ג' ט"ז בתשרי חול המועד 18.10.16	יום ד' י"ז בתשרי חול המועד 19.10.16	יום ה' י"ח בתשרי חול המועד 20.10.16	יום ו' י"ט בתשרי חול המועד 21.10.16	יום א' כ"א בתשרי ערב שמחת תורה 23.10.16
מרפאת מרום שיר	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מעבדה	סגור	8:00-8:30	8:00-8:30	8:00-8:30	סגור	סגור
אחיות	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מרפאת ירושלים 17	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מעבדה	סגור	7:00-8:30	7:00-8:30	7:00-8:30	סגור	סגור
אחיות	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
בית מרקחת	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מרפאת אבני נזר	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מעבדה	סגור	7:30-8:30	7:30-8:30	7:30-8:30	סגור	סגור
אחיות	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
בית מרקחת	8:00-12:00	8:00-12:00 16:00-19:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מרפאת קרית הרצוג	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מעבדה	סגור	8:00-8:30	8:00-8:30	8:00-8:30	סגור	סגור
אחיות	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מרפאת ויזניץ	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00
מעבדה	סגור	סגור	סגור	סגור	סגור	סגור
אחיות	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00	8:00-12:00

שעות פעילות מוקד שבת וחג - טרם, רח' ז'בוטינסקי 160 ב"ב
פתוח כל השבוע כולל שבת וחג 24/7, בשבת ובחג הביקור ללא תשלום
שעות פעילות מרכז בריאות האישה, במרפאת מרום שיר, רח' לנדא 4
חול המועד: 18:00-23:00 מוצ"ש/חג: שעה אחרי צאת שבת/חג עד 23:00

מרפאות מאוחדת בבני ברק לשירותכם: מרפאת מרום שיר רח' לנדא 4, טל: 03-6159600
מרפאת ירושלים רח' ירושלים 17 טל: 03-6152626 | מרפאת אבני נזר רח' אבני נזר 7 טל: 03-6156400
מרפאת ויזניץ רח' דמשק אליעזר 17 טל: 03-5741510 | מרפאת קרית הרצוג רח' נורוק 18 טל: 03-6180688



המגיד מבני ברק

חסידים וליטאים, אברכים ובעלי בתים, צעירים ומבוגרים - רואים בו את מורה דרכם הרוחני. שיעוריו ברחבי הארץ הפכו לשם דבר ונודעים כמוקד לחיזוק והתעלות בעבודת ה' • אלי שניידר יצא למסע בעקבות המשפיע החסידי הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בנו של כ"ק האדמו"ר רבי אלתר מלעלוב זצוק"ל • על ימיו כתלמיד מן המניין בישיבת פוניבז', על ההתמדה העצומה, הצומות והסיגופים, הבריחה מהקהל - ועד לשיעורים הסוחפים ועדת התלמידים השותים בצמא את דברי הכיבושין

אלי שניידר ■ צילומים: מגזין 'העולם החרדי'





זהירות מופלגת וחכמה עילאית בהנהגתו כלפי אביו שניהל את קהילתו בבני ברק. יש שתולים בכך את הצלחתו הגדולה ואת ההערכה חוצת הגבולות לה הוא זוכה משומעי לקחו הרבים.

מידות מעל הכל

את מסכת מידותיו העמוקה מיני ים, דומה שלא ניתן להקיף ביריעה אחת. סיפורים רבים זרמו אלינו במהלך הכנת הכתבה. יחסו החם לכל הזקוק לעזרה, ולו הקטנה ביותר. אחד מבאי ביתו מספר על בחור שהגיע אליו בבקשה פעוטה. חדר הפנימייה שלו בשיבה, לוחט בלילות הקיץ. מים פשוטים המתחממים במהלך הלילה אינם ערבים לחיכו והוא מבקש שתייה ממותקת. "ר' מיילעך מילא לו עגלה עם בקבוקים ומיני מתיקה. 'שיהיה לך לכל השבוע' הפטיר בחיוך אופייני", מספר אותו מקורב. ואם כתבנו על החיוך... אין מי שלא מכיר את יחסו האישי לכל מי שנמצא בשיעוריו. יכולים להיות במקום מאות אברכים. אבל הוא נזקק לפתע לאחד הנוכחים במילת חיזוק השזורה בהומור דק. כמעט אף אחד לא שם לב, אבל אותו אחד יחזור הביתה עם מטען מלא. כך היא דרכו, הוא לא יושב במקומו ומוסר את השיעור. הוא אומר אותו מתוך הקהל. ולא במליצה. הוא מסתובב בין הספסלים העמוסים, טופח לזה על השכם, לוחש לרעהו מאמר חסידי יוקד. בין לבין הוא גם מוסר מערכה עמוקה בדרכי החסידות. הפרסום החל לפני מעט למעלה מ-15 שנים. המסגרת הייתה - מאמרי חבורות לבחורים חסידיים שלמדו בשיבת סלבודקא בבני ברק. עם הזמן, ליבו הרחב של ר' מיילעך חיפש לתת מעט הרגשה ביתית לבחורים תושבי חו"ל הכמחים לכך. הם הוזמנו לסעוד את סעודות השבת בביתו הקטן והסלון התמלא, משבוע לשבוע התרבו המשתתפים. אך אף פעם הוא לא קטן. כי כשיש כל כך הרבה מקום בלב, למי משנים התנאים הפיזיים. עם סיום סעודות השבת הוא היה מתחמק בשקט מהבית.

זצ"ל, האדמו"ר מלעלוב בני ברק, שהיה קשור בעבודות אהבה לאביו, סבו של ר' מיילעך, קדוש האלוקים הרמ"מ מלעלוב זיע"א. אצלו למד כיבוד אב מהו, מידה שתשמש אותו בערוב ימיו של אביו עצמו.

השיבה וההתמדה

בימי עלומיו, התמיד בלימוד התורה בבית מכורתם של רבים מגדולי ישראל של דורנו, בשיבת פוניבז' המעטירה. הגרי"ב וואזנר סיפר פעם אודותיו, כי רבים חושבים שגדלותו של ר' מיילעך הגיעה מהשרוול (מצטער, בידיד ההגדרה הזו נשמעת יותר אותנטית...) או בעקבות ייחוסו הרם. אך הוא שהכיר אותו בימי נעוריו, יכול להעיד על התמדה לא מצויה ועל פעמים בהן הוא צם למשך שלושה ימים רצופים. כל זאת כשעוד היה בחור צעיר לימים. לאחר נישואיו, כשהוא עוד לא היה מוכר בציבור, השתדל להיחבא בדמות של אדם פשוט. הוא השתדל להתערב בין הבריות, כשהדגש היה על פשוטי העם דווקא. אך כל זה לא הפריע להתמדתו העצומה במשך כל שעות היממה ממש. סיפר לנו אדם שהתגורר לפני יותר מ-15 שנים בסמוך לביתו, כי הוא היה רואה אותו גם בשעות הקטנות של הלילה, או בעצם בשעות הבוקר הראשונות, יושב עם ה'סטנדר' בסלון ביתו ולומד שעות על גבי שעות. בד בבד עם בקיאותו המקיפה בכל מכמני הש"ס והפוסקים, ניהל לעצמו ר' מיילעך אורח חיים סגפני עמוס בעבודת ד'. מידי צהריים, עם סיימו את מכסת הלימודים של הבוקר בכולל, הוא היה מתייצב ב'כולל תהילים' בביהמ"ד לעלוב בבני ברק, בו סיימו מידי יום את ספר התהילים. תפילתו של ר' מיילעך מן המפורסמות היא. בהשתפכות הנפש, בדמע וביוע, ולאורך שעות. את תפילות השבת למשל, הוא מתחיל בכל שבת בשעת הנץ, אך הוא מסיים אותה בשעות אחר הצהריים, לעיתים גם בשעה שלוש! ומדובר על שבתות הקיץ בהן הנץ החמה חל בשעה די מוקדמת. כיבוד האב המהודר של ר' מיילעך, אותו הזכרנו קודם, הוא אחד הדברים המופלאים בהנהגתו. מכריו מספרים על

מה מביא מאות חסידים ואנשי מעשה לחבוש בגדי שבת בסתם יום של חול, להגיע לאולמי הדקל בבני ברק ולרקוד עד כלות הכוחות בשעה מאוחרת של הלילה? האחד חבוש בשטריימל גבוה בעל קוצים כהים, המעיד על מוצאו האמריקאי. חברו חבוש בשטריימל נמוך ירושלמי, ומאחוריהם מפזז בעוז חובש 'ספודיק' גבוה. לידם עומד אברך בעל מראה ליטאי, אך בכל עצמותו הוא מראה שייכות פנימית למקום. עיניהם של כולם נעוצות בנקודה קטנה במרכז האולם וארשת של דביקות שרויה על פניהם. לא אדמו"ר משותף להם, אף לא בני קהילה אחת הם. גם מקום מגוריהם אינו סמוך. אבל כולם חשים כאן כבאגודה אחת, כולם מתנועעים בדבוקה אחת לקול שירי הדבקות. מי יאחד אותם? מי קיבצם לכאן?

התשובה מדהימה בפשטותה

ר' מיילעך... עיניו עצומות בחזקה, ידי הצנומות פרושות למרום וכל כולו להבת אש. המשפיע המפורסם הרה"ח ר' אלימלך בידרמן. לא אדמו"ר הוא. מעולם לא רצה ליטול על עצמו עול הנהגת קהילה, למרות שייחוסו גבוה ורם. אבל למרות זאת, אלפי אנשים ברחבי תבל משוועים למוצא פיו וכל אשר יאמר להם - קדוש. היה קשה למצוא מישהו שיהיה מוכן לדבר על ההיסטוריה שלו. במהלך כל השבועות האחרונים, ימי אלול וחודש החגים, לא הצלחנו למצוא, ולו חסיד אחד, שיתפנה לכמה דקות כדי לספר לנו על הקשר שלו עם הרב. כולם היו עסוקים מידי. הם היו עסוקים בלהיות עם רבם, עם מורה דרכם, לשמוע ממנו דברי כיבושין לפני הימים הנוראים. הם ידעו מתי הזמן הנכון לשמוע את דבריו, הרי הוא לימד אותם זאת במשך כל השנה. ובכל זאת הצלחנו לשלוח מעט מסימני הדרך שלו במהלך השנים. מעט מזער שאולי ישפוך מעט אור על התופעה. את עיקר חינוכו החסידי קיבל מאביו, הגה"ק רבי אלתר בידרמן



מרפאות כללית בבני ברק זמינות עבורכם גם בערבי חגים ובימי חוה"מ

ערב סוכות	א' חוה"מ	ב' חוה"מ	ג' חוה"מ	ד' חוה"מ	הושענא רבא
י"ד בתשרי 16.10	ט"ז בתשרי 18.10	י"ז בתשרי 19.10	י"ח בתשרי 20.10	י"ט בתשרי 21.10	כ"א בתשרי 23.10
8:00-12:00	8:00-13:00	8:00-13:00	8:00-13:00	8:00-12:00	8:00-12:00

לשירותכם מוקד שבת וחג

רמאה דחופה טרם רח' ז'בוטינסקי 160 | טל. 1599-520-520
 השירות מערב השבת/החג ועד מוצאי השבת/החג - משעה 13:00 (ביום ו' או ערבי חגים) ועד השעה 06:00
 (בבוקר שלמחרת השבת ו/או החג)
 השירות כרוך בהשתתפות עצמית.

מוקד אחיות 24 שעות ביממה

האחיות במוקד ב-2700 * עומדות לשירותכם בכל בעיה או שאלה בריאותית, כולל הפנייה למיון במידת הצורך

שירות רופא משפחה וילדים און ליין

רופאי ילדים בליווי מקצועי של מומחי בי"ח שניידר עומדים לשירותכם כל הלילה ורופאי משפחה מומחים עומדים לשירותכם בין השעות 20:00-24:00 למתן ייעוץ טלפוני ב-2700 *



לאט לאט הכירו יותר ויותר אנשים את סודו של האיש המצטנע. שוב לא יכול היה להסתתר בין כתלי בית הכנסת. הציבור דרש את המגיע לו. סעודות השבת התארכו, 'באטע' ייחודית החלה לקבוע לה את עצמה בסלוננו והציבור הצביע בהמוניו. משבוע לשבוע הציבור גדל וגדל

שאלנו אותו, מה הביא אותו לחתונה. הוא בחר להשיב לנו בסיפור.

"אני תושב אלעד", הוא פותח. "בחנוכה לפני כמה שנים שמעתי בבית כנסת בעיר שיחה של ר' מיילעך על חנוכה. במהלך השיחה, הגיע ר' מיילעך ליד המקום שלי תוך שהוא שואל רטורית, 'מי יכול להשיב לי מה אנחנו רוצים לקבל מימי החנוכה המתקרבים', ואני, בלי לחשוב הרבה, עניתי, ספק בצחוק ספק ברצינות, 'דמי חנוכה...'. ר' מיילעך לא ויתר לי, 'חטפתי' ממנו כזו 'פורציא' (גערה רחמימית אך חריפה בעגה החסידית) שבחיים לא אשכח. האמת", הוא מוסיף, "זה הגיע לי בצדק... אבל למחרת בבוקר, בשעה די מוקדמת, מתקשר אליי אחד המקורבים שלו. לדבריו ר' מיילעך התקשר אליי כמה דקות קודם ואמר לו, כי כל הלילה לא הצליח לישון. הוא מחפש את האברך מאתמול, הוא חייב לבקש ממנו סליחה ומחילה. כמובן שמייד התקשרתי לביתו ואמרתי לו כי לא הקפדתי אפילו שנייה אחת. אלא שמאותו יום, לא זזה ידי מידו", מסיים האברך הנרגש.

כתבנו וכתבנו, ולא נגענו בקצה של התופעה ושמה ר' מיילעך. שכן מעגל שומעי לקחו מתרחב מידי יום. די היה להגיע לאולמות בהם נערכו שמחות ילדיו, ולראות שם בכל פעם מחדש, חסידים לצד ליטאים, ויז'ניצאים לצד בני עדות המזרח. וכולם רוקדים בדבקות. דומה שעל ר' מיילעך ניתן לצטט את מאמר המשנה - "כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו".

למקומו הקבוע, בבית הכנסת בעלזא. אבל חיש מהר נקהלה סביבו עדת תלמידים. ההתכנסות השבתית אם כן, עברה לשם. באותו שלב, אמרו לו מקורביו, הגיע הזמן לצאת לציבור. מאדם פרטי, הפך הרב בידרמן לדמות ציבורית. ואכן, מידי שבוע, כשהוא אינו נמצא בעיר אחרת, מתאספים בביתו עם סיום הסעודה עשרות אנשים ל'באטע' ארוכה ארוכה... ניגוני השבת והזמירות המוכרות כל כך, מקבלים משמעות חדשה כשר' מיילעך מטעים אותן באיטיות בקולו הצרוד.

אי אפשר להסביר למי שלא היה שם, את משמעותן של המילים "לפנינו נעבוד ביראה ופחד" במשנתו של ר' מיילעך. כמו שכל אחד חייב לשמוע אותו פעם אחת כשהוא בוכה כבן המתחטא בפני בוראו. "מענדלי שרייט און ווינט (מענדלי צועק ובוכה) סורו ממני מרעים". כל מי שנמצא במקום חש יחד איתו כיצד הוא מתחנן לפני בוראו להסיר ממנו את היצרים הרעים המפריעים את עבודת ד'.

וכל זה עדיין לא מסביר את פשר האהבה הגדולה והקשר המיוחד שחש כל אחד מהמאות שפגשנו לפני שנים מספר בחתונת בתו הבכורה של רבי אלימלך. שתבינו, כולם אינם מוגדרים כחסידיו. לכל אחד מהם יש אדמו"ר וקהילה אליה הוא משתייך, אבל זה לא הפריע להם לחבוש את בגדי השבת שלהם בסתם יום של חול כדי להשתתף בשמחתו.

הצלחנו לשוחח עם אחד מהמשתתפים דקה וחצי לאחר שמחה, הוא היה אדום כולו, מזיע, השנייה סיים לנקות את המטשט עליו אמור ר' מיילעך לרקוד בדקות הקרובות. אף אחד לא מינה אותו לאחראי על הסדר כאן, אבל הייתה בעיה, הרצפה הייתה חלקלקה והיה ברור לו שצריך לפתור אותה.

היעד היה בית הכנסת בעלזא ברחוב בעלזא בבני ברק. שם, ללא המולת הבית היה יושב ר' מיילעך כמעט עד הבוקר והוגה בתורה הקדושה. המתיקות שהייתה מתפשטת בבית הכנסת עם הישמע קול לימודו, השפיעה מיידית על כל היושבים שם, כך מעידים באי המקום. מקום זה היה המפלט שלו מכל הבל העולם. שעות ארוכות היה יושב במקום עם ספריו ושוכח את כל העולם. לא הכירו אותו, היה לו טוב. אבל הקהל חשב אחרת...

החשיפה הציבורית

לאט לאט הכירו יותר ויותר אנשים את סודו של האיש המצטנע. שוב לא יכול היה להסתתר בין כתלי בית הכנסת. הציבור דרש את המגיע לו. סעודות השבת התארכו, 'באטע' ייחודית החלה לקבוע לה את עצמה בסלוננו והציבור הצביע בהמוניו. משבוע לשבוע הציבור גדל וגדל.

ואז הגיעו השיעורים המפורסמים. הם התחילו בשיעור אחד קבוע במסגרת ארגון "אש קודש" בבני ברק. שמע שיעורו המופלא ודרכו הייחודית בתורה ובחסידות הגיע אל כל קצוות הארץ. לפני כ-7 שנים, בשבוע פרשת חוקת התחיל השיעור הקבוע באלעד. מידי שבוע משתתפים בשיעור מעל מאה אברכים. בזמני חגים וכדומה מגיע מספר המשתתפים למאות. כיום מוסר ר' מיילעך שיעורים קבועים גם בירושלים, אשדוד, בית שמש וביתר עילית.

שמו של ר' מיילעך התחיל להתפרסם. שוב לא יכול היה להתחמק מההמונים שהקיפו אותו. באחת השבתות, כך מספר אחד מחסידיו, ניסה ר' מיילעך לברוח אחרי ה'באטע'

= 1 Pampers.
 ליילה יבש 1



מבצע ברשת

3 אריזות חיסכון
 במחיר משתלם
 במיוחד!

המבצע בתוקף עד 24.10.16



ללילה יבש עד 12 שעות

בעוד שחיתול רגיל עשוי להישאר רטוב, החיתול של פמפרס מתייבש מהר יותר ושומר על צור תינוקך יבש עד 12 שעות. זאת, הודות לשכבת ההגנה הנועלת את הנוזלים בליבת החיתול ולכדוריות הג'ל אשר סופגות פי 30 יותר מכל חומר סופג אחר. פמפרס מאחלים לך לילה שלם של שינה שלושה, ובוקר מלא צחוק.


Pampers
 lovesleep&play



פמפרס למען הקהילה

פמפרס ועשרות נשים ברחבי הארץ מתפעלים גמ"ח חיתולים למשפחות "שנתקעו" בלילה בלי חיתול. לפרטים על מוקדי הפעילות 03-6060676

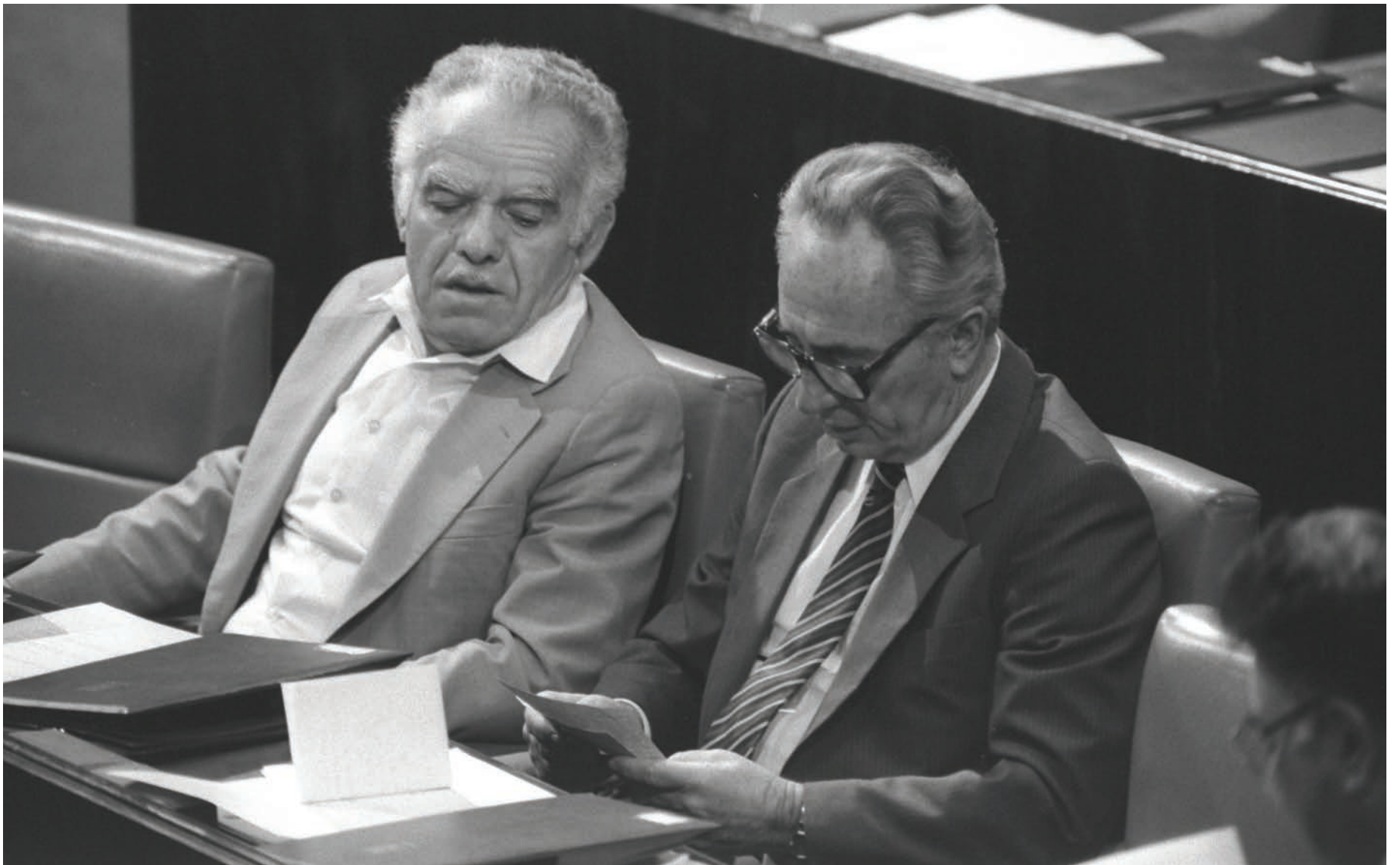
האינפלציה דהרה, המחירים נסקו לשמים והייאוש התפשט ברחובות מדינת ישראל של שנת 1985 ■ היו אלו שנים סוערות, אף פוליטיקאי לא הצליח להתמודד עם המשבר הכלכלי בשיאו האינפלציה עמדה בשיא של 450% ■ ואז בא פרס, בתחילה הוא חשש, אך יועציו דחפוהו לביצוע תכנית כלכלית דרסטית בתמיכת האמריקאים ■ התכנית, שהייתה למעשה הימור על עתידה הכלכלי של ישראל, זכתה להצלחה חסרת תקדים ונלמדת כיום בבתי ספר לכלכלה ברחבי העולם ■ מורשתו של פרס שלא הכרתם



התכנית הכלכלית



בלידת שיל פרס



שמעון פרס כראש ממשלה עם סגנו יצחק שמיר בנובמבר 1985

פרס בספטמבר. מי שמונה לטפל בנושא, היה שר האוצר הטרי, יצחק מודעי, שיחד עם ראש הממשלה פרס התחיל לבצע מהלכים בניסיון לייצב את ההידרדרות אותה תיאר כהרת האסון לכלכלת ישראל.

השלב הראשון היה בחודש נובמבר 1984, אז חתמה הממשלה יחד עם ההסתדרות והתעשיינים על הסכם לייצוב המשק שנועד לימים בשם עסקת חבילה א'. במסגרת העסקה, בוטלה תוספת היוקר (תוספת שכר שנועדה להעלות את השכר האפקטיבי של שכירים) והוחלט להטיל פיקוח מחירים ולקצץ בתקציבי הממשלה. זמן קצר לאחר מכן, נחתמה עסקה נוספת שכונתה "חבילה ב'". הצעדים אמנם ייצבו במעט את האינפלציה, אך זו המשיכה לדהור מספר חודשים לאחר מכן והממשלה החלה לדון בצעדי חירום דרסטיים כהקפאת התקשורות ממשלתיות והגבלת הדפסת כסף.

בחודש יוני 1985, החלה ישיבת הממשלה המכרעת עמה נפתחה כתבה זו. בישיבה, שנמשכה 24 שעות, דנו השרים בשלל הגורמים לעליית האינפלציה והוחלט על שורת צעדים דרסטיים. בין הצעדים שהוחלטו, היה צמצום הגרעון הממשלתי בסכום של 750 מיליון דולר. התכנית התבצעה על ידי הקטנת הוצאות הממשלה בקיצוץ בפעילות הממשלתית כגון פיטורי עובדים ממשלתיים, הגדלת הכנסות הממשלה באמצעות הטלת מיסים נוספים והקטנת ההוצאות על ידי ביטול סובסידות ממשלתיות.

במקביל, הוחלט על הנפקת השקל החדש שערכו היה 1000 שקלים ישנים והקפאת מחירים בחוק בכדי למנוע עלייה נוספת וכן קיבוצ שעריהם של החליפין במטרה להעלות את ערכו של השקל שהיה בשפל חסר תקדים. במסגרת חוקים שהועברו לצורך הפעלת התכנית, נקבע כי אסור יהיה על הממשלה להדפיס כסף כדי לכסות על גירעונות ונקבע גם כי במקביל לאישור תקציב שנתי, יחוקק חוק ההסדרים.

"פרס חשש מהתכנית"

פרס, שכאמור שימש כראש הממשלה, שמע את רחשי לב הציבור בטרם התכנית והבין כי במידה והאינפלציה תמשיך לדהור, הרזרבות ייגמרו והוא יסולק מהשלטון לאלתר, זאת בשל הקיצוצים החדים, המיסים הגבוהים והאבטלה הרחבה שהייתה צפויה להתרחש בתרחיש קיצון. היו שדיברו באותם ימים על

**פרס, שכאמור שימש
כראש הממשלה,
שמע את רחשי לב
הציבור בטרם התכנית
והבין כי במידה
והאינפלציה תמשיך
לדהור, הרזרבות
ייגמרו והוא יסולק
מהשלטון לאלתר,
זאת בשל הקיצוצים
החדים, המיסים
הגבוהים והאבטלה
הרחבה שהייתה
צפויה להתרחש
בתרחיש קיצון**

כמעט 24 שעות נמשכה ישיבת הממשלה הדרמטית בחודש יוני 1985. ההבנה בקרב השרים הייתה כי יש לפתור את המצב הסבוך אליו נקלעה המדינה בכל מחיר. ולא, המדינה תדרדר לכאוס מוחלט. "או שהישיבה תיגמר עם ההחלטות, או שהישיבה תגמור אותנו", טען בלהט ראש ממשלת האחדות דאז, שמעון פרס, שהלך



בחודש האחרון לעולמו.

וכך נמשכה ישיבת הממשלה מהשעה 9:30 בבוקר יום ראשון, עד לשעה 9:00 בבוקר יום המחרת, שני. השרים מחו, הקלדניות רטנו והעוזרים קרסו, אך ראש הממשלה, פרס, נותר חיוני ונמרץ בהבנה כי בהיעדר החלטות חד משמעיות, המדינה תקרוס כלכלית.

○○○

זהו פרק פחות מפורסם ממורשתו של הנשיא לשעבר שמעון פרס ז"ל. הוא היה ידוע כמדינאי נמרץ, פוליטיקאי מפורסם ואייקון עולמי, אך אחת מתרומותיו המשמעותיות למדינה, העניק פרס דווקא לפני כ-30 שנה, עת המדינה עמדה לפני קריסה בשל האינפלציה שנסקה באותה שנה ל-450% (!).

הכל החל לאחר מלחמת יום הכיפורים, במחצית שנות ה-70. האינפלציה בישראל החלה להתגבר ועלתה משיעור ממוצע של 2.0 אחוז עד לשיעור של 14.4 אחוז בשלוש השנים שאחרי כן. הנתונים החלו להדאיג את מקבלי ההחלטות כאשר בשנת 1977 האינפלציה הגיעה ל-36.6 ובתחילת שנות השמונים הגיעה לרמה של 133 אחוז. השיא היה בשנת 1984, אז הגיעה האינפלציה לגובה של כ-400 אחוז, נתון חסר תקדים.

המצב חייב פעולה מידית של הממשלה ומשרד האוצר. בשנת 1982, שר האוצר דאז יורם ארידור, ניסה לבצע מספר פעולות לייצוב האינפלציה אך זו המשיכה לדהור וארידור התפטר מחוסר יכולתו להתמודד עם המצב הקיצוני אליו נקלעה ישראל. השינויים המשמעותיים בתחום, החלו רק לאחר הבחירות לכנסת האחת עשרה, אז הוקמה ממשלת האחדות בראשה עמד שמעון



פיירי מנקה
2x
יותר צלוחות



כי בניקיון אין כמו פיירי!

*בהשוואה למתחרה העיקרי
*על פי בדיקה שנעשתה במעבדות פרוקטר אנד גמבל, אוגוסט 2016



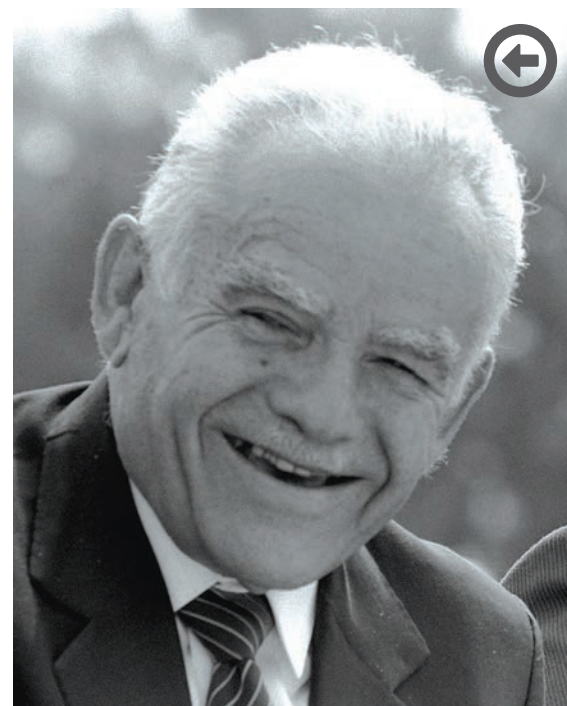
פיירי אלוף בניקיון, אלוף בחיסכון!

ערב ראש השנה תשע"ז, עריכת שולחן החג: 16 סועדים בממוצע.
6 צלחות, 2 כוסות ו-8 פרטי סכו"ם לכל סועד ובנוסף כ-30 כלי הגשה.
בסה"כ כ-286 כלי אוכל אשר נערמים בכיור בסוף הארוחה.

לפיירי יש את הפתרון המושלם עבורך - נוזל הכלים של פיירי מצוייד בטכנולוגיית ניקיון ייחודית ויעילה, המאפשרת לנקות כיור מלא כלים מלוכלכים במהירות וביעילות באמצעות טיפות בודדות בלבד של נוזל כלים. עם פיירי ראש השנה הזה יהיה נקי יותר וחסכוני יותר.



ממשלת פרס שהושבעה ב-1984 בבית הנשיא חיים הרצוג



בחלל האוויר ריחף החשש כי התכנית תיכשל, מה שיגרום נזקים בלתי הפיכים לכלכלת ישראל. מנכ"ל משרד האוצר, עמנואל שרון, הודה שמדובר בהימור מה שהקפיץ את שר החינוך יצחק נבון מכסאו באמרו: "הימור — פירושו של דבר, שזה יכול להיכשל?". פרס היה אופטימי. כדרכו. "הימור — פירושו של דבר, שזה יכול להצליח", אמר. יריבו הפוליטי, יצחק רבין, היה פחות סקפטי. "מרבית המהמרים מפסידים"

הפיכה צבאית ומינוי דמויות אהודות באותם ימים כאריאל שרון. בשל כך, הוא נאלץ להניח בצד את השקפותיו ולבצע את התכנית ממנה חשש, אך זו הצילה את כלכלת ישראל, אולי גם לדורות. "פרס פחד מתוכנית כלכלית מקיפה", סיפר יועצו הכלכלי דאז של שמעון פרס, אמנון נויבך, "הוא חשש שאנחנו מובילים אותו אל פי התהום הפוליטית. לכן השתמשנו באמריקאים כדי להפעיל לחץ עליו. למעשה, הכלכלנים האמריקאים - סטנלי פיישר והרב סטיין - היו מתואמים עם הכלכלנים הישראליים, בעיקר עם מיכאל ברונר ואיתן ברגלס, ושימשו זרוע ארוכה שלהם". האמריקאים, יש לציין, היו מעורבים עמוק בכל תהליך התכנית ואף הציעו פרס כספי של 1.5 מיליארד דולר שינתנו לישראל, אם תבצע תוכנית הצלה כלכלית.

במהלך הדיונים האינטנסיביים של חברי הצוות האמריקאי והישראלי, עלו הצעות שעלולות היו לפגוע בציבור, אך לייצב את הכלכלה. "הייתה פגישה רבת משתתפים אצל פרס", סיפר נויבך. "שבה דנו באפשרות של פגיעה בחסכונות הציבור". מי שהתנגד לה היה היועץ המשפטי לממשלה, יצחק זמיר שטען כי מדובר יהיה בצעד רטרואקטיבי מאחר ויופקעו חסכונות מוקדמים יותר ואסור, כידוע, לבצע חקיקה רטרואקטיבית. "פרס, שניווט את התהליכים יפה מאוד", הוסיף נויבך. "לא קיבל אף החלטה לפני שהוא שמע מגוון דעות לגביה. בניהול תוכנית הייצוב הכלכלית, פרס התגלה ממש כראש ממשלה סופרסטאר, שניווט את התהליך בצורה מדהימה. גם בנוגע לחסכונות הציבור הוא שמע את כל העמדות ובסוף הכריע שהחסכונות לא ייפגעו".

כראש ממשלת רוטציה, שמחצית משריה מקוויים לנפילתה, לא הייתה זו משימה קלה להעביר תכנית דרסטית כזו, שלבטח הייתה דורשת מאמצים מרובים גם מממשלה רגילה. בסופו של הליהל הארוך במהלכו התקיימה ישיבת הממשלה, הצליח פרס לקבל את תמיכתם של חלק משרי הליכוד, מה שאיפשר להעביר את התכנית.

חילופי מהלומות בין השרים

בפרוטוקולים ובתיעודים שהופצו בשנה שעברה, עם מלאת 30

שנה לתכנית ההיסטורית, ניתן היה לראות את המתח הרב ששרר בישיבה ההיא ואת חילופי המהלומות עם חברי הליכוד שכאמור רצו בהפלתה של הממשלה, מה שהיה מעביר לידיהם את השלטון. שר הבינוי והשיכון דוד לוי מחה על קיום הישיבה הארוכה וטען: "איך שרים יוכלו להסביר ולנמק, כשמחציתם ישנים?". פרס לא נרתע והשיב: "זה הזמן הטוב ביותר לקבל החלטות. אני מחכה לרגע הזה הרבה זמן".

לאחר קריאות ביניים מצד שרים נוספים, הטיח בהם פרס: "מה לעשות? האמת היא, שהמצב הוא אומלל. אף אחד לא עושה צעד, מפני שהוא משוכנע בצדקתו. כל הצעדים שאנו נוקטים הם בהיעדר ברירה — פשוט, אין דרך אחרת. נקלענו למצב של אין ברירה. אף אחד לא עושה זאת, מפני שהוא חושב שזה הדבר הכי טוב בעולם. האלטרנטיבה היא נוראה".

בחלל האוויר ריחף החשש כי התכנית תיכשל, מה שיגרום נזקים בלתי הפיכים לכלכלת ישראל. מנכ"ל משרד האוצר, עמנואל שרון, הודה שמדובר בהימור מה שהקפיץ את שר החינוך יצחק נבון מכסאו באמרו: "הימור — פירושו של דבר, שזה יכול להיכשל?". פרס היה אופטימי. כדרכו. "הימור — פירושו של דבר, שזה יכול להצליח", אמר. יריבו הפוליטי, יצחק רבין, היה פחות סקפטי. "מרבית המהמרים מפסידים", טען.

אחד המתנגדים הבולטים, אשר הושמע רבות בתיעודי הממשלה מאותה הישיבה, היה השר דוד לוי שהתנגד לתכנית הממשלתית ומחה על העובדה כי היא פורסמה לכלי התקשורת טרם נודעה לשרים. "אני לא מבין", אמר לוי. "פורסמו נתונים בעצם בצורה בלתי אחראית. כל מה שמוצג לנו כאן הועבר לציבור באמצעי התקשורת לפני שהממשלה בכלל קבעה לעצמה מה לעשות. כאן יושבים ועובדים בשיטת הסלאמי... זו שיטה שאינה מוסיפה לממשלה, לא כבוד ובוודאי לא אחריות. אני מבין שהלילה פתאום בוער, אני מבין את החומרה. מדוע מישו לא חשב שהיה באותה מידה חמור גם לפני שלושה ארבעה ימים, במוצאי שבת או ביום ראשון?".

לוי תקף גם את הפגיעה המתוכננת בציבור. "אנו לוקחים שק מלט כבד, שמים אותו על המשקן ועל האזרח ואומרים לו לרוץ עם זה, לא רק לצעוד. ואנו יודעים מה קורה כששני הרברים הם



שמיר ופרס מביטים בשעונים



נגרר לתוכנית הזו בעל כורחו ותחת לחץ אמריקאי כבד, עשה את הבלתי יאומן: הוא קיבל את ההחלטות הכלכליות הקשות ביותר שקיבל ראש ממשלה בישראל אי פעם, קבע תקדימים היסטוריים יוצאי דופן, הצליח להשית על הציבור צעדים כלכליים הרסניים מבלי לאבד את אמון הציבור, וניווט את כל זה דרך מערכת פוליטית עוינת, גם מצד שרי הליכוד בממשלתו וגם מצד ההסתדרות. "ספק אם היה עוד מנהיג בתולדות ישראל שהיה לו את מכלול התכונות שאיפשרו לכל זאת לקרות - תעוזה, נחישות, אומץ לב וגם תחכום פוליטי - ובזכות מכלול התכונות הללו של פרס ישראל יצאה באותו בוקר לדרך חדשה. דרך שאנחנו צועדים בה עד היום".

גם פרופ' צבי אקשטיין, המשנה לנגיד בנק ישראל לשעבר ודיקן בית ספר טיומקין לכלכלה וראש מכון אהרן למדיניות כלכלית במרכז הבינתחומי הרצליה כיום, מסביר ש"תוכנית הייצוב הפכה להיות דגם במחקר הכלכלי על יכולת מדיניות כלכלית נחושה לעצור אינפלציה ומיתון, ולעבור במהירות לצמיחה והשתלבות בעולם המפותח. התעוזה של שמעון פרס לעבוד בשיתוף פעולה הדוק עם שר החוץ האמריקאי, ג'ורג' שולץ, וצוות הכלכלנים, סטנלי פישר והרב שטיין, רבו זמנית להציב שני כלכלנים ישראלים מובילים כמו מיכאל ברזנו ואיתן ברגלס בחזית, על מנת לייצב את המשק במהלומה מאוונת, הייתה ועודנה נקודת תפנית היסטורית של הכלכלה הישראלית".

לדברי אקשטיין, "מהלך זה יישמר לנצח בתולדות הכלכלה הישראלית כמהלך החשוב ביותר של ייצוב המשק והחברה הישראלית, שהביא אחריו שנים של צמיחה, קליטת עלייה ענקית והשתלבות בכלכלה העולמית. הנחישות, התעוזה והיכולת להתגבר על כל המתנגדים מבית ומחוץ, הם אלו שאפיינו את תרומתו ארוכת השנים של שמעון פרס לתקומתה וצמיחתה הבלתי מעורערת של ישראל".

"כך עשה שמעון פרס את הבלתי יאומן - והציל את כלכלת ישראל מפשיטת רגל" את שהתרחש באותם ימים. לדבריה, כלכלת ישראל הייתה בקריסה מוחלטת ערב התכנית. "החוב הלאומי עלה על 220% (לשם ההשוואה, החוב של יוון, שכידוע קרסה על 180%), ארבעה מתוך חמשת הבנקים קרסו שנה קודם לכן והולאמו בידי המדינה וזאת אחרי שגם הבורסה עצמה קרסה, הצורך המתמיד של המדינה לממן את חובותיה הביא להלאמת שוק ההון ולדחיקת המגזר העסקי דבר שדירדר קשות את ההשקעות והצמיחה, והציבור כולו היה עסוק בלהגן על עצמו מפני האינפלציה באמצעות רכישת דולרים".

ארלוזורוב מכנה את המהלך שהוביל שמעון פרס כ"מהלך מבריק". בעקבות המהלך, האינפלציה ירדה בתוך מספר חודשים ל-20% והגירעון בתקציב אוזן, "ישראל שקעה במיתון שהביא לקריסתם של עסקים, קיבוצים ומושבים. מן החורבות הללו צמחה כלכלה ישראלית חדשה, שלא חזרה מאז לסבול מאינפלציה, מחובות ממשלתיים אדירים או מגירעון משתולל בתקציב. ההצלחה יוצאת הדופן הזו, שנלמדת עד היום בבתי ספר לכלכלה ברחבי העולם, יש אבות רבים - אבל אין מחלוקת שהראשון בין שוים הוא פרס".

בסיכום דבריה כתבה ארלוזורוב כי דווקא פרס, שמלכתחילה

בבת אחת — כורעים תחת זה". כאשר שר העבודה והרווחה משה קצב, שאל אותו: "דוד, אתה בעד?", הוא השיב בכעס: "אני נגד כל החינגה הזאת, אז מה אתה שואל אותי".

כאמור, לאחר שעות ארוכות של דיונים, אושרה התכנית. "בעת שהשרים מיהרו לשינה עמוקה לאחר שהיו מותשים אחרי לילה ללא שינה", סיפר ד"ר ישי מעוז מהמחלקה לניהול ולכלכלה באוניברסיטה הפתוחה. "פרס, לעומתם היה דווקא נמרץ. הוא הודה לעובדים והמשיך בחינויות שמעון פרסית אופיינית אל בוקר עמוס של יישום החלטות הממשלה".

"פרס קבע תקדימים"

מירב ארלוזורוב, כתבת 'themarker', תיארה תחת הכותרת "כך עשה שמעון פרס את הבלתי יאומן - והציל את כלכלת ישראל מפשיטת רגל" את שהתרחש באותם ימים. לדבריה, כלכלת ישראל הייתה בקריסה מוחלטת ערב התכנית. "החוב הלאומי עלה על 220% (לשם ההשוואה, החוב של יוון, שכידוע קרסה כלכלית, עמד ערב קריסתה על 180%), ארבעה מתוך חמשת הבנקים קרסו שנה קודם לכן והולאמו בידי המדינה וזאת אחרי שגם הבורסה עצמה קרסה, הצורך המתמיד של המדינה לממן את חובותיה הביא להלאמת שוק ההון ולדחיקת המגזר העסקי דבר שדירדר קשות את ההשקעות והצמיחה, והציבור כולו היה עסוק בלהגן על עצמו מפני האינפלציה באמצעות רכישת דולרים".

ארלוזורוב מכנה את המהלך שהוביל שמעון פרס כ"מהלך מבריק". בעקבות המהלך, האינפלציה ירדה בתוך מספר חודשים ל-20% והגירעון בתקציב אוזן, "ישראל שקעה במיתון שהביא לקריסתם של עסקים, קיבוצים ומושבים. מן החורבות הללו צמחה כלכלה ישראלית חדשה, שלא חזרה מאז לסבול מאינפלציה, מחובות ממשלתיים אדירים או מגירעון משתולל בתקציב. ההצלחה יוצאת הדופן הזו, שנלמדת עד היום בבתי ספר לכלכלה ברחבי העולם, יש אבות רבים - אבל אין מחלוקת שהראשון בין שוים הוא פרס".

בסיכום דבריה כתבה ארלוזורוב כי דווקא פרס, שמלכתחילה

דוד פדיד

האלבום הראשון עכשיו מג



מרדכי בן דוד | אברהם פריד | אוהד מושקוביץ
מוטי שטיינמץ | איציק דדיה | בני פרידמן
ברוך לוין | שמחה ליינר | שלומי דאסקל
משה מנדלוביץ | מקהלת שירה

FDD
PRODUCTIONS
דוד פדידה הפקות

Oorah

הפצה בלעדית בישראל
שנקים
SHANKY'S
טרי טרי - כל סוף - חסידי תורה - מנחם

ע"פ ההלכה אין להעתיק דיסקים כל ההכנסות מדיסק זה הם ל"עזרה"
וכל המעתיק או מוריד מהאינטרנט גזל כספי הקדש



שבר שיא מכירות זינוע השנה!



”

שלמה יהודה מצליח להכניס את ליבו הגדול בכל אחד מניגוניו, כבוד וזכות הוא לי לבצע אותם”

אקיב רבינוביץ



”

כל שיר ושיר זה חוויה חדשה לעבוד עליו. מלחין מיוחד ומגוון”

שמעון אלון



”

כל שיר הוא יהלום בפני עצמו, לחנים שנוגעים ישירות בנשמה של כל יהודי”

יוסי גלי



”

אלבום 'שיר 1' הוא אוסף לחנים ייחודיים ומיוחדים, ר' שלמה יהודה זכה להיות חתום על הפרויקט הזה”

יוסי זיב

”

מלחין ענק המוכיח שלמוזיקה החסידית יש עתיד אדיר”

אמיל אוקי, קול חי



”

ר' שלמה יהודה מצליח להמציא מחדש את פירוש המילות לכל שיר ושיר”

כ' חיים גר



”

האלבום 'שיר 1' נמכר במספר עותקים חסר תקדים, אנו מצפים ש'שיר 2' ישבור שוב שיאי מכירות”

מאיר לוי

”

”אלבום שהוא בשורה למוסיקה היהודית, חוויה של ממש”

עמית בן אורי, קול חמה



כל ההכנסות קודש לטובת ארגון 'עורה'

ב'עורה' מאמינים כי כל משפחה יהודית זכאית לחיים מלאי משמעות, ערכים ומסורת יהודית מכובדת. 'עורה' מושיטה יד לכל יהודי בכל מקום באמצעות תוכניות לימוד עשירות ומגוונות והכל בחום ובאהבת הזולת. כל זה קורה בעזרת התוכניות המיוחדות של 'עורה', בדגש על חינוך ופעילויות עשירות לכל המשפחה.

ישר כח! לכל האמנים המבצעים שהתנדבו ונתנו מזמנם ומקולם, למען הארגון המכובד "עורה".

כ,אכשא ממש שיכדה

שלוש שנים לאחר הסתלקותו של מרן פוסק הדור הגר"ע יוסף זצ"ל, חזרנו אל הבית ברחוב הקבלן ונברנו בארכיון העצום ■ הכתבים נחשפים: ההקדמה הגנוזה והנדירה לשו"ת יביע אומר בה פרס מרן את שיטתו והשקפתו בהרחבה, השיר הלא ידוע שכתב בגיל 15, והרשימות המסתוריות בכל כריכת מחברת וספר ■ בראיון מיוחד, מגולל לראשונה חתנו של הגר"מ יוסף, הרב יעקב סיני, את סיפור הימים הנוראים וחג הסוכות האחרונים של מרן, ומספר על מרכז המורשת הרוחנית שיקום בבית ויציג את תורתו של מרן לעם

שמעון ליברטי ■ צילומים: בועז בן ארי

אנחנו מתיישבים במה שהיה פעם פינת האוכל, וכעת הוסב לבית כנסת זמני עד שהשיפוצים יסתיימו. למעשה החדר הזה שימש כבית כנסת עוד בימיה של הרבנית מרגלית ע"ה, עד שהמקום צר מהכיל ונבנה בית הכנסת בקומת הכניסה. # לפני שלוש שנים בתקופה הזו, אני פותח בשיחה, כל עם ישראל עקב במתח ודאגה אחר מצבו של מרן. איך התנהלו הימים הנוראים וחג הסוכות האחרונים של הרב? "זו הייתה תקופה קשה מאוד. בראש השנה הרב היה בבית החולים עם כמה ממקורביו. הגעתי לשם בערב החג כדי לזכות לעשות במחיצתו את שני ימי ראש השנה, שהיו מחוברים לשבת, אבל הרב ראה אותי ואמר לי: 'אני מודה לך שבאת ושאתה רוצה להיות איתי כאן, אבל מי יהיה עם הילדים הקטנים בתפילות? איך הם יישבו לשלחן החג עם כל סימני החג? הרי גם הרב משה נמצא פה איתי. תחזור הביתה

לכל תפוצות ישראל. למטה, בבית הכנסת, עובדים הפועלים על הגימורים האחרונים בשיפוץ בית הכנסת לקראת הימים הנוראים, עוד נגיע אליהם בהמשך. כעת אני ממתיך בפתח הבניין לחתנו כנכדו כבנו, הלא הוא הרב יעקב סיני, חתנו של הגאון רבי משה יוסף שליט"א. הרב סיני, שזכה להיכנס למשפחה המפוארת בשנותיו האחרונות של מרן, הפך חיש מהר לנכד החביב והקרוב למרן זצ"ל. בחור הישיבה הגי'ג'י שסעד על שולחן השבת של משפחת יוסף, לכד את עיניה החדות של הרבנית יהודית יוסף, שבחרה בו כחתן לבתה הגדולה. אחרי המתנה של אי אלו דקות, הוא מגיע ואנו עולים יחד בגרם המדרגות אל הבית, שגם הוא בעיצומם של שיפוצים נרחבים להתאמתו למרכז המורשת הרוחנית של מרן פוסק הדור.

סעתי לאיטי ברחוב הקבלן ההר-נופאי, המתפתל כנחש, כששמע ירושלמית, חמה אבל לא מידי, מכה על קודקודי. הרגלים צועדות ברחוב המוכר כל כך, במסלול שעשיתי עשרות ומאות פעמים בחיי, והראש נזכר בכל אותם פעמים. בשיעורים במוצאי השבת, בתפילות שחרית, בפעמים שגם זכינו להיכנס אל הקודש פנימה ולחטוף כמה צ'פחות הגונות ומלאות אהבת ישראל יוקדת. והנה אני ניצב מול הבית, הבית הגדול והקדוש, תל תלפיות שכל פיות פונים אליו, לשכת הגזית שממנה יצאה הוראה





הרב יעקב סיני עם כתב 'כל ישראל'

שקוע במחשבות. במוצאי שבת הוא כבר נאלץ ללכת לבית החולים. הוא אמר: 'אני יודע שכבר לא אחזור משם', ונפרד מכל אחד ואחד.

"הוא היה צלול וחד עד הימים האחרונים אז הורדם בבית החולים", מוסיף הרב סיני. "אמר דברי תורה ודיבר איתנו בצלילות גמורה. באחת הסעודות הוא אף אמר לי, 'עוד כמה ימים יש יום הולדת לבן שלך', שנולד בהושענא רבה. הרב זכר הכל.

"ביום ראשון, הגעתי לבקר את מרן בבית החולים, ואמרתי לו שבכל העולם מתפללים עליו, והדור זקוק לו בריא וחזק עוד הרבה שנים, אבל אז הוא אמר בפעם הראשונה: 'הגעתי לסוף החיים שלי'. היו שם כמה בני משפחה וגם רופאו האישי. עין לא נותרה יבשה".

הריאיון עם הרב סיני נערך בימים שבהם נשיא המדינה לשעבר שמעון פרס ז"ל, שכב בבית החולים שיבא לאחר שלקה באירוע מוחי קשה, ממנו נפטר כעבור כמה ימים, ור'

"שר בסוכה עם הנכדים"

את יום הכיפורים עשה מרן בביתו ובבית מדרשו, וכך גם את חג ראשון של סוכות. "הרב היה מאוד שמח בחג, אבל מצבו הבריאותי לא בישר טובות. בליל שבת חול המועד, הרב ישב בסוכה, דיבר דברי תורה ושר עם הנכדים. בבוקר בתפילת השבת, הרגישו כולם משהו יוצא דופן. למרות שבדרך כלל הרב היה מתפלל בזריזות יחסית, הפעם הוא התפלל לאט מאוד שלא כהרגלו, עד כדי כך שהציבור היה צריך להמתין לו בסיום כל קטע בתפילה.

"בסעודה שלישית ירד לפתע גשם. יצאנו מהסוכה והרב היה במצב רוח עגמומי מאוד. הוא התיישב בחדר הלימוד, ואז פתאום אירעה הפסקת חשמל, והרב ישב בשתיקה,

ותהיה איתם ותהיה לך מצווה יותר גדולה'. ואכן חזרתי לבית, ועשיתי את החג פה. לפני כן עוד הספקתי לשמוע את הרב מתקשר לחזן שלו, ר' משה חבושה, ומבקש ממנו להתנצל בפני המתפללים על שנבצר ממנו להשתתף עמם בתפילות החג".

ר' יעקב מוסיף פרט לא ידוע על ראש השנה האחרון בחייו של מרן: "היו אז שני ימים של ראש השנה ומיד אחר כך שבת, והרב אמר שהוא רוצה לחזור הביתה לפני שבת, לעשות אתנו פה את השבת. הוא אמר כי בגילו ומצבו הבריאותי, גם להיות בבית חולים כשהוא לא חייב, יש בזה פיקוח נפש, מחשש להידבקות בזיהומים וכיוצא בזה, ולכן מאוד רצה לחזור ביום השני של ראש השנה לבית. אבל לבסוף לא יצא הדבר לפועל והרב נשאר עד אחרי צום גדליה בבית החולים".





עם הגר"מ יוסף

בחמלת ה' עלי באתי לפני זמן קצר הנה לשרת בקודש, ולרעות ביעקב, ולהרביץ תורה ולהאדירה, כי היא חיינו ואורך ימינו. ואז כאשר הקיפוני בכמה שאלות בשמעתא והלכתא, ואין הדעת צלולה להשיב הלכה למעשה, ושמעתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא (מגילה כח:), [הלימוד צריך צלילות וישוב הדעת כמו שיש ביום שהוא לא חם ולא קר - ש"ל], והייתי מביא מן המוכן בידי, ולהיות והיו בס טל ילדותי, אמרתי לברור אוכל ואלקטה באומרי'ם. אך מה שהלב חושק הזמן עושק (כנודע), ואני מוקף חבילי טרד'ים עול הצבור והיחיד, ובחורי חמד בני הישיבה 'אהבה ואחוה', אשר היא תחת השגחתי, דופקים על דלתותיי לשמוע בלמודים, מהני מילי דשמעתא, ואותי יום יום ידרשון, לזאת לא יכלתי לבצע זממי ומאויי נפשי על נקלה, ואתנהלה לאטי.

"אמנם להיות ואני בתוך הגולה, וכמה ספרים הנרשמים אצלי שכתבתי בענין פלוני ופלוני, לא היו תחת ידי (למרות שבספריית "הרבנות הראשית" כאן ישנם מאות ספרים), ועם כל זה התגברתי על מכשולים אלו. ובשגם בהיותי דר בעיר קודשנו ותפארתנו ירושלים ת"ו, לא שלותי ולא שקטתי, וכמה פעמים הייתי צריך לחפש אחר ספרים, בכמה ספריות אשר ישנם שם, וכמה ספרים רק כרגע נראו לי, ואח"כ בקשתים ולא מצאתים. על כן אחלה פני הקורא, כי ידיני לכף זכות, כאשר תצא שגה מתחת ידי בהעתקתי, או שאחר שאזכיר שם הספר בענין שאני עסוק בו אכתוב דבר שנראה לעניות דעתי, והוא משפט כתוב הדר הוא בספר שהזכרתי, ואהיה בעיניו כמתעתע ח"ו, או כמתלבש בטלית שאינה שלי, חלילה לי מעשות זאת, והדר את חבירו לכף זכות, השמים ידינוהו לזכות. וכל שכן שהזמן גרמא, והמוח מבולבל מן הצרות, השם יתברך יגאל עמו ישראל ויקבצנו מארבע כנפות הארץ, ובא לציון גואל. אמן."

אחרי הפתיחה הזאת, מרן מציג את שתי צורות ההתייחסות של הלומדים אל הספרים הנכתבים, שולל את שתיהן ומציע את דרך האמצע שבה הלך:

"והנה יש סוגים שונים ברבנים הלומדים, ואין כל הדעות שוות. יש כזה אשר אם יראו משפט כתוב שחור על גבי לבן ונכתב בספר, הרי זה בעיניהם כהלכה למשה מסיני, אף על פי שיהיה אחד מן האחרונים הקרובים אלינו בזמן או ממחברי זמנינו הי"ו. ואם תלמיד חכם יורה נגד זה, הם חורקים שן ובאים בטענות בלות ומטולאות על החכם הזה לאמר: הלא הרב פלוני הורה להיפך, ואיך תעזו לפסוק להיפך, וכי הגעת למדרגתו וחכמתו, וכנהה דברי בלע. יש שכונתם לשם שמים, שלא לתת תורת כל אחד בידו, או חסים לכבוד הפוסק שפסק להיפך. ויש מחמת קנאה במורה שהשיג מה שלא השיגוהו אחרים. ודברים אלו הם פוגעים גם במחברים חדשים, אשר לפעמים יצטרכו להטות ימין ושמאל מדברי הפוסק שקדמם, כדרכה של תורה. ואני בעניי בקולי אקרא, כי לא זה הדרך ישכון אור, ואין משוא פנים בדבר, וקבל האמת ממי שאמר."

"ויש כזה היפך מן הראשונה, כי בראותם מה שכתב

בפריצות ובגניבות מספרי האחרונים..."
אבל אם מרן כתב על רב פלוני הערה כלשהי, זו גם דעת התורה שלו. למה לא לחשוף את זה לציבור? אני מקשה.

ר' יעקב מתחייך: "אם יבוא אדם בסדר גודל של מרן, ויגיד לנו שצריך לפרסם את זה, נפרסם", הוא אומר, ומוסיף בנימה רצינית יותר: "דברים שמרן רצה לפרסם לרבים, הוא כתב בעצמו בספרים, או אמר בדרשות. מה שלא, כנראה שכן הבינה דעתו הגדולה."

אבל אם הערות "אישיות", כנראה יוותרו ספונות וגנוזות, הרי שאת ההערות הלכתיות והתורניות, הם מתכוונים לפרסם וכמה שיותר.

בצד השולחן, במקומו הקבוע, יושב הרה"ג רבי שאלתיאל עמר. השם ודאי מוכר לכל מי שקרא אחת מהקדמותיו של מרן לספרים שיצאו בעשורים האחרונים, אבל הוא עצמו כמעט שלא נחשף ברבים ומעדיף את פינתו השקטה. בתחילה הוא לא ממש שמח על האורחים ש"פלשו" לשטחו, אך ככל שעבר הזמן, ניאות לשתף אותנו מעט במלאכה הגדולה.

בימים אלו הוא עוסק, יחד עם צוות גדול של תלמידי חכמים, בהגהות אחרונות על שו"ת יביע אומר חלק י"א. "הספר יראה אור לקראת יום השנה של מרן", מבשר לנו ר' יעקב. "זה תלוי בדפוס ובלוח הזמנים הצפוף בשל החגים, אבל אנחנו מקווים שבמהלך חודש חשוון הוא כבר יגיע לציבור."

ההקדמה הגנוזה

ההקדמה שתופיע בראש החלק הזה, היא למעשה ההקדמה הראשונה שמרן כתב ליביע אומר במהדורה קמא, אך לבסוף כשהדפיס את החלק הראשון של יביע אומר כתב הקדמה אחרת.

ההקדמה הזאת, שאנו חושפים כאן לראשונה בכתב ידו של מרן זצ"ל, נכתבה בתקופה שבה כיהן כראב"ד קהיר שבמצרים, כשהיה בן 27 שנים בלבד, בתאריך ב' סיון תש"ח, בתקופה סוערת, כשישראל ומדינות ערב היו בעיצומה של מלחמת העצמאות. ההקדמה מהווה מסמך נדיר ומרתק, ובה פורס מרן בשפה אף מעט שונה מיתר ההקדמות שכתב לספריו הרבים, את משנתו בפסיקת ההלכה, ואף חושף טפח ממה שעבר עליו במאורעות התקופה.

הנה כמה קטעים מתוך ההקדמה הארוכה. בהתחלה מרן מסביר על הרקע שבו כתב את התשובות, ומתנצל על מחסור בספרים.

"אמר המחבר. את תשובותיי אלה ערכתי בימי עלומי, והבאתים תחת שבת הביקורת, בימים נזעמים, בעת ארץ הקודש אשר בה גדלתי, מלאה מלחמות מבית ומחוץ, וכולה לוחטת דם ואש בלהט החרב המתהפכת. ואני

יעקב מספר על המפגש האחרון (מלבד זה שהיה בבית החולים בשעותיו האחרונות של מרן), שלא התקיים: "בשבת אמרתי למרן, שביום ראשון הנשיא צריך להגיע, ומגיע לו שכר שיחה נאה על הנאום שנשא בהכתרה של הראשל"צ הגאון רבי יצחק יוסף, כמה ימים קודם לכן, ב"ב תשרי, שם הוא דיבר מאוד יפה בשבת התורה ובגדלותו של מרן. הרב אמר לי 'נכון, מגיע לו. כשהוא יגיע לפה מחר, אשבח אותו על הדברים שאמר'. אבל במוצאי השבת הרב פונה לבית החולים וביקור החג המסורתי כבר לא התקיים".

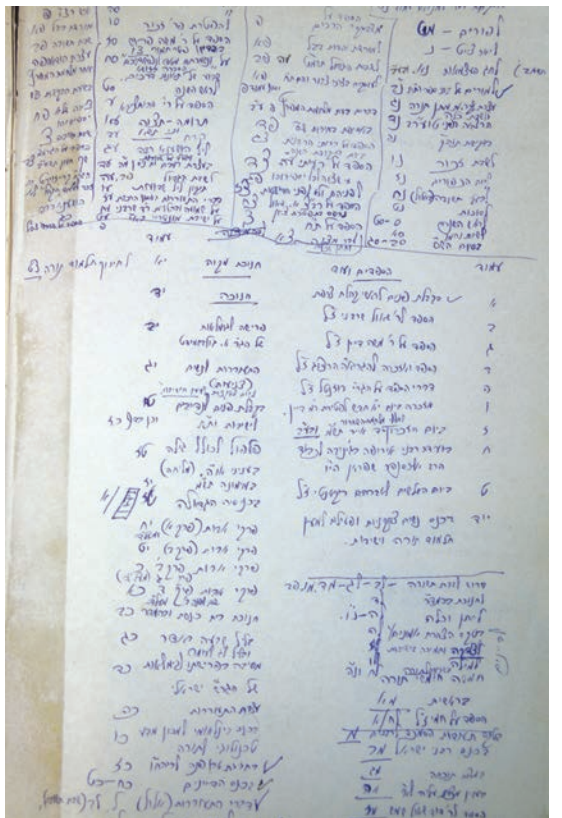
קובץ ההערות

אל החדר מתחילים להגיע אנשים לתפילת מנחה, אברכים ובחורי ישיבות לצד בעלי בתים, ואנחנו צועדים לחדר הסמוך, פנימה אל תוככי חדר הלימוד, וחדרת קודש אופפת אותי ואת המקום. כסאו של מרן ניצב מאחורי השולחן, עליו כתב שנים ארוכות את אלפי פסקיו, לדורשי תורה והלכה. הספרים ניצבים דוממים, מסודרים כחיילים במסדר, כמו מחכים לבעליהם שידע כל דף ודף בהם, שישוב לעלעל בהם ולכתוב את הערותיו.

הו, ההערות. בכל ספר שתיטלו לידכם מהספרייה הענקית, תמצאו גיליונות עמוסים בכתב יד צפוף והפליא, הכולל לעיתים בכמה מילים, הערות שהפכו לתשובות ופסקים ארוכים ומפורסמים.

הגיליונות האלה הם חלק מרכזי במפעל הענק, עליו שוקדים במכון "מאור ישראל". ראשית, נעשתה עבודה מקיפה לצלם את כל הגיליונות. בהקשר הזה מספר לנו ר' יעקב אפיזודה מעניינת. "אתה יודע מי עשה את כל הפרויקט הגדול הזה?", הוא שואל בחיוך. "ילדים מתבגרים כבני 13. זה היה הפתרון למנוע הדלפות לא רצויות של חומרים שונים. הבאנו ילדים, בלי פלאפונים, בלי מצלמות, שלא מבינים יותר מדי מה כתוב ומה מרן התכוון. בהתחלה באמת היו פה כמה בחורי ישיבות, אבל תוך זמן קצר דלפו החוצה ציטוטים ודברים שהרב כתב לעצמו, והגיעו עד למחברי הספרים עצמם. זה יצר אי נעימות גדולה".

כשמתחילים לעבור על החומרים, מבינים בדיוק למה הוא מתכוון. מרן בחדות ובתקיפות אף יותר ממה שכתב בספריו שהדפיס והוציא לאור בחייו, הוא העיר הערות קצרות וחדות כתער, על תוכן הדברים ולעיתים גם על אישיותם של מחברים שונים. איש שיחנו מגלה שליטה מופתית במה שמסתתר בין דפי הספרים, והוא שולף עבורנו ספר ישן, לשם דוגמא. בעמוד הראשון, מתנוסס כתב ידו הבהיר והעגול של מרן: "מחבר ספר זה מוחזק



הרשימות של עורכי הספרים

באיזה ספר ישן וכל שכן חדש מהאחרונים, שלא כתב כעולה על רוחו, ישתדל לנתוש ולנתוץ להאביד ולהרוס, בכתב ובעל פה, בדברים קשים כגידין, שאוג ישאג על נזה המחבר החדש, ויגזור אומר כי קושיותיו הם חזקות כראי מוצק, ולית נגר ובר נגר דיפרקינהו. וגם זו אינה דרך ישרה שיבור לו האדם, כי מה תכלית ברוב דברים, ואם באמת קושיותיו חזקות, יהללוהו בשערים המצוינים בהלכה, וכתוב יהללך זר ולא פוך.

בתוך הדברים מרן מוסיף משפט מעניין ומלא משמעות: "וידעתי תלמידי חכמים בדורינו כי יש בלבם טינה על איזה מחברים מסיבות מפלגתיות או סיבות אחרות, ומוצאים מקום להתעולל על המחברים, ובאים להתנפל בדברים ולשונם חרב חדה, וזה עוון גדול יותר מלשון הרע וכו', כי נשארים הדברים שבאו לחירופין ולדראון עולם".

מרן מסביר גם את התארים שכתב בספריו לרבנים הראשונים: "והחלטתי להשתדל לצמצם בתוארים, ולכתוב הרה"ג, ויש גדול, ויש גדול ממנו, שניהם נכללים בתאר זה. ולפי גדולתו אתה מוצא ענותנותו, שלא יקפיד ח"ו על זה, והכל לשם שמים. ושו"ר בשו"ת עצי הלבנון בהקדמתו שבחר בדרך זו, לכתוב הרה"ג, ומאן דלביש מדא (גאון) ילבש מדא, ויהיה הפירוש ה"ר הגאון".

בשלב זה מגיע מרן לעיקרי שיטתו ההלכתית, ומחזק את אחד מיסודות הפסיקה, לפיו אין בכוח האחרונים בדורותינו לחלוק על הראשונים, כפי שהאמוראים לא יכלו לחלוק על התנאים.

"עתה אבוא העיר עוד על כמה ממחברי הזמן, אשר לא יחתו מאימת רבותינו הפוסקים הראשונים, וידברו אליהם כאשר ידבר איש אל רעהו. (כי הלא בדורנו יש חופש הדיבור). ופני זקנים לא נהדרו, לכתוב עליהם בלשון קשה: ולא נהירא, ולא מחוור, וחולקים עליהם לדינא מכח השגות הנראות בעיניהם ליתד שלא תמוט. ולא זכרו שרים כי לא ראי הראשונים כראי האחרונים, טובה צפרנן של ראשונים מכריסן של אחרונים.

"עוד זאת אדרוש על כמה מחברים אחרונים ובפרט מאחינו האשכנזים, שעיקר פסקיהם הם פלפולים וחדושים, ואם נבא להאריך בפלפולים נצא מני אורח המחברים פסקים".

מרן מתייחס לדרכו ההלכתית ב"כחא דהיתרא", ומסביר כי היכן שהגיע למסקנה כי הדבר מותר על פי ההלכה לא חשש לפרסם את דעתו: "גם לא חשתי על מה שיש שיבקרו אותי על שהתירי בכמה דברים, ויקראו לי בית דין שריא או מתיר אסורים, אבל כתבתי בלא משוא פנים כאשר הורוני מן השמים, שאם לא כן הוי כנביא הכובש את נבואתו.

"אף פרסמתי איזה דברים שנהגו בהם קולא ויש צורך בזה, כי יש להם על מה לסמוך, אף שיש דעה שטוב להעלים ההיתר, אני אומר אדרבה ידמו אחר כך לחשב לאכול חזיר והעלה בידו בשר טהה שצריך כפרה לכן טוב לפרסם דמדינא שרי, ומכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה".

מרן מסיים את ההקדמה בדברי תפילה ותחינה: "אני טרם אכלה אסיים בתפלה, אנא ה' יהמו נא רחמין, על ישראל עמך, אבד אויבים קמך, והביאנו אל דביר אולמך, עשה למען שמך, וקבץ נדחי עמך ישראל, ושלח לנו הגואל, ויבנה מקדש ואריאל, וימלוך בעוז ואל. אמך".

שולחן המערכת

"כל מי שיראה את היצירה הזו, שמשלבת בתוכה תשובות מכל תקופות חייו של הרב, יברך עליה ברכת הנהנין", אומר לנו הרב סיני בקורת רוח. "לצד יביע אומר חלק י"א, יצא לאור במהלך השנה שו"ת יחוה דעת חלק ז', יחד עם מהדורה חדשה של ששת החלקים הקודמים, וכן מהדורה חדשה של שו"ת חזון עובדיה. בכך למעשה יקובצו כל תשובותיו של מרן בסדרה אחת מושלמת".

הוא מפרט את סדר העבודה. "יש תשובות רבות שמרן בעצמו הכין כבר לדפוס בחיים חיותו, עבור ספרי 'יביע אומר' או 'יחוה דעת', אך נטרפה השעה ולא זכינו שיברך על המוגמר. מצד שני ישנן תשובות בכתב יד שנכתבו במהלך השנים במחברותיו, ולא הוכנו לדפוס, וגם אותן נפרסם, אך לצד כל תשובה נציין אם היא נערכה ונחתמה על ידי מרן, או שהיא מכתבי היד. כל בר דעת מבין שיש הבדל בין הדברים. "יחד עם זאת", הוא מבהיר, "כל אות בספרים שיודפסו, מגובה אצלנו בכתב ידו של מרן. באופן טבעי, עלולים לצוף טענות כאלה ואחרות, או חלילה ניסיונות של גורמים לא

אחראיים להוציא לעז ולפקפק בדברים. בשנים האחרונות של מרן, כאשר מאן דהוא טען כי יש מי ששלח יד בספריו, כתב עליו מרן בכתב ידו, 'יכרת ה' כל שפתי חלקות, לשון מדברת גדולות'. אבל בהעדרו של מרן, אנחנו עושים ככל יכולתנו למנוע לזות שפתיים. זו גם הסיבה שהכנת הספר לדפוס ארכה כל כך הרבה זמן. אנחנו עושים הגהה אחר הגהה, ובודקים אחרי חסרות ויתרות, שהכל יהיה בדיוק כפי שיצא מתחת קולמוסו של מרן".

איך מתבצעת בפועל מלאכת העריכה, אני שואל את הרב שאלתיאל, המופקד על המלאכה הגדולה.

"בראש ובראשונה, היה צורך לפענח את כתבי היד. מרן היה כותב בצעירותו בכתב רש"י או חצי קולמוס, וברבות השנים נעשו חלק מהכתבים קשים לקריאה. לאחר מכן, עשינו מיון של כל הכתבים הרבים לפי נושאים. מה שכבר נדפס וראה אור, עבר שוב השוואה מדוקדקת, והרבה פעמים נמצאו קטעים שלמים שנשמטו מחמת שגגת המדפיסים.

"בתשובות שטרם נדפסו, פתחנו את כל המקורות המובאים בהם, כדי לבדוק שהם מצויינים באופן מדויק. היו גם מקרים שהרב כתב את אותה התשובה בכמה נוסחים, לפעמים אפילו מצאנו חמישה

ושישה נוסחים, כשניתן להיווכח בבירור שהנוסחאות המוקדמות לא היו בפניו בשעה שכתב את התשובה מחדש. לקחנו את הנוסח המאוחר, שבדרך כלל היה רחב ומקיף יותר, ואת ההוספות שהופיעו בנוסחאות קודמות, שילבנו בשולי העמודים.

"בתחתית העמודים, הוספנו מראי מקומות לספריו הנדפסים של מרן, היכן שדן בנושאים אלו, בין אם הרחיב, או לעיתים אף חזר בו, בבחינת הדר הוא לכל חסידיו", מוסיף הרב שאלתיאל.

אנחנו מביטים בשורת הקלסרים הארוכה, המקטלגת בתוכה את המשך מורשתו התורנית של מרן. בתוך כל קלסר ישנן תיקיות מסודרות, שכל אחת מכילה את צילום התשובה בכתב ידו של מרן, ואם ישנם עוד קטעים מגיליונות או ממחברות נוספות שהרב ציין לשלבם בתשובה, או שהוכנסו בשולי העמודים, גם הם נמצאים שם בסדר מופתי, לצד הטקסט המוקלד והמעומד של התשובה כפי שתופיע בספרים.

סימן שלם על ההתנגדות

הרב סיני מסביר כיצד חילקו את הכתבים הרבים: "את התשובות הארוכות והמפורטות הכנסנו ליביע אומר חלק י"א, ואת התשובות הקצרות יותר, שנכתבו בהם עיקרי הדברים, בהשמטת הפלפולים וההסתעפויות, הכנסנו לשו"ת יחוה דעת, כפי שמרן עצמו עשה. שני הכרכים יהיו עבי כרס, אף יותר מהחלקים הקודמים שנדפסו".

סימן מעניין שיודפס בכרך החדש, הוא חלק מקונטרס "דברי ריבות". קונטרס זה חיבר מרן לפני שנים רבות ובו הציג בהרחבה את סיפור ההתנגדות הגדולה שהייתה עליו בשנת תשי"ב, כשהוציא לאור את ספרו שו"ת חזון עובדיה על הלכות פסח, ובו חלק בכמה מקומות על הבן איש חי, שעל פי פסיקותיו נהגו אז יוצאי בבל שהיוו חלק מרכזי בקהילה הספרדית בירושלים של אותם הימים.

את המחלוקת ההיא, אין צורך לפרט, וכל מי שמכיר מעט את קורות חייו של מרן, יודע את הדברים. אלא שקונטרס זה, שדבר קיומו עבר עד עתה רק מפה לאוזן, הוא בעצם מסמך תיעודי נדיר, בו מרן בעצמו מפרט את כל ההתרחשויות ומתאר את תחושותיו הקשות, שהגיעו לשיא בנפילתו למשכב עד שהגיע למצב מסוכן. בד בבד, הוא משלב באופן מעניין ויוצא דופן תשובה הלכתית, בה הוא משיב על טענות החולקים ומחזק את פסיקותיו.

"תראו את הקטע הזה", מפנה הרב סיני את תשומת לבנו לקטע מתוך הקונטרס, והרי הוא לפניכם לראשונה: "מעיד אני עלי שמים וארץ, כי הגאון רבי צבי פסח פראנק נ"י, השבח השביח מאוד את ספרי, ואמר שלא אשגיח במקנאים ממני ואיני חייב לענות להם כלל. וגם לאחרים אמר על ספרי שהוא מלא רוח חיים, ורוח חכמה ובינה. וכן מזה"ר הגאון

ר' עזרא עטיה נ"י, היה צר לו מאוד על צערי, ועל שמחת חג הפסח אשר נהפכה עלי לתוהה, ואמר שנחלה מרוב צערו עלי... ואמר עוד כי ספרי בבחינת אור השמש, ועיני המקטרגים עליו חולות, ותכהין עיניהם מראות, וכל פעם שמוסיפים לעיין בספרי, קרני השמש מעוורים עיניהם, ויוכו בסנוורים מקטון ועד גדול..."

בשו"ת 'יביע אומר' האחד עשר, יופיע כל החלק ההלכתי מתוך קונטרס זה, ואילו החלק ההיסטורי, נשאר לספרים אחרים. כמו למשל, כרכים מכתביו של מרן.

במהלך השנים כתב הרב רבבות מכתבים ואגרות, לכל פונה ושואל, אם זה תשובות בהלכה, ואם בענייני השעה וההנהגה. המכתבים הללו ברובם נכתבו בקיצור נמרץ, ללא נימוקים ומקורות מפורטים, כשמרן חותך את פסק ההלכה.

"לשלב אותם בספרי השו"ת של מרן, זה לא מתאים", מסביר ר' יעקב. "אמנם יש ספרי שו"ת שבהם מופיעים מכתבים מעין אלה, וכל כמה שורות נהפכו לסימן בספר, אבל דרכו של מרן לא היתה כך. המכתבים הללו לא יכולים להופיע לצד התשובות הארוכות והמנומקות שיש ביביע אומר ויחוה דעת. מצד שני, גם זה חלק מתורתו של מרן ולימוד היא צריכה, לכן את כל זה נוציא בנפרד".

וזו רק ההתחלה, בקנה כבד מוכנות תכניות לעוד ועוד ספרים. אחד הפרויקטים הגדולים, הוא "חידושי שלחן ערוך". תחת הכותרת הזו, יכונסו מאות חידושים שכתב מרן במחברותיו, על סדר השלחן ערוך ונושאי כליו, כאשר במסגרת העריכה יאספו וישולבו כל הגיליונות

שכתב על ספרי ההלכה שבביתו. כמובן שכל חידוש או הערה, יופיעו לצד המקור המפורש ממנו הם נלקחו.

"בשנים האחרונות צצו הרבה מחלוקות מה היתה דעתו המדויקת של מרן בכמה נושאים הלכתיים. חלק מהן מוכרעות דרך החידושים והגיליונות האלה שכתב מרן", מגלה הרב סיני.

העיון בספריית הענק מרתק. יכול אתה לשקוע בה ימים ולילות, וליהנות מנופת הצופים הנגלית לנגד עיניך. ספרים עתיקי יומין, שאין להשיגם בכל מחיר, לצד ספרים חדשים מאחרוני האחרונים, ואף מאברכים צעירים וספרי אגדה ודרוש.

מי הראשול"צ שמרן צייר?

אנחנו עוברים לעיין במחברות של מרן. מדובר בלמעלה מ-80 מחברות, מאז היותו נער צעיר לימים. רוב המחברות כתובות בכתב יד קטן וצפוף מאוד, בלא שוליים כלל, מחמת הדוחק והעניות שהיו מנת חלקו באותן תקופות. על כריכת חלק מהמחברות מופיע כיתוב בערבית, זכר לימים שכיהן הרב ראב"ד קהיר. המחברות מסודרות ומקוטלגות, כשחלק מהקטלוג עשה מרן בעצמו עם תוכן עניינים בראש כמעט כל המחברות.

על כריכת אחת המחברות אנו מוצאים ציור מעניין. דמות של ראשון לציון עם המצנפת. ממתי המחברת? אנחנו שואלים. והרב שאלתיאל מתארך לאזור שנת תשי"י. את מי צייר מי שהפך כחצי יובל לאחר מכן לראשון לציון בעצמו? ובכן, באותם השנים כיהן בתפקיד הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל, בעל שו"ת משפטי עוזיאל ועוד, שמרן העריך וכיבד מאוד, והוא אף דאג לקדם את הרב שהיה אברך צעיר. בהזדמנות מסוימת כשנחלש הרב עוזיאל, הוא מינה את מרן למלאות את מקומו בדרשת שבת הגדול המסורתית. יתכן, שמרן, שהיה ידוע בחוש הציור שלו, שירטב כבדרך אגב את דמותו של הרב אותו העריך.

אגב הזכרת הרב עוזיאל, נזכר ר' יעקב בסיפור מעניין, מהימים בהם זכה לשמש את מרן בהגהת ספריו: בחלקו הרביעי של הספר חזון עובדיה על הלכות שבת, הביא מרן את דעתו של הרב עוזיאל להתיר חליבת בהמה בשבת כשאין גוי שיעשה זאת, תוך הסתמכות על הפוסקים שזוהי מלאכה דרבנן, המותרת במקום צער בעלי חיים ויישוב ארץ ישראל. מרן דחה שם את ההוראה הזו, ודעתו שאין להתיר אלא באופן שהחלב הולך לאיבוד (גם בחלקו החדש של יביע



יגיעו לכאן אנשים מכל שדרות הציבור, מכל הגוונים והסוגים, יראו את הדברים מקרוב, 'יגיעו' במרן, ירגישו ויתרגשו. אנחנו שוקדים על סרט יוצא דופן שיציג את עמל התורה של מרן, באופן שטרם ראה אור. גם בעוד שנים רבות אנשים יוכלו יתחברו לדמות הענקית הזו, דרך הספרים הקדושים שלו, וגם דרך הבית שלו



ניסיונות שיחזור של חלק מהכתבים הישנים

כל מיני דברים או הסתירו ממנו דברים. ראשית, היו לרב כמה דרכים להתעדכן בנעשה בצורה ישירה. מלבד זאת, הוא לא היה מקבל את כל מה שהנציגים הפוליטיים היו אומרים לו, כהלכה למשה מסיני. הוא פשוט היה מעמת אותם זה עם זה. בבוקר היה משוחח עם פוליטיקאי אחד, ושומע את גרסתו, ובמנחה היה משוחח עם השני, ואחר כך מתקשר לשלישי, בכדי לקבל תמונת מצב אמיתית ואובייקטיבית על מה שנעשה.

"אני זוכר למשל מקרה מהשנה האחרונה של מרן, שאחד מנציגי הציבור ביקש ממנו בשבת לדבר על ענין מסוים בשיעור השבועי, וניסה להמליץ לו באיזה נוסח לומר את הדברים. מרן אמר לו בתקיפות: לא תשים לי מילים בפה, תבוא לשיעור ותשמע כמו כולם..."

אבל דווקא מרן נודע בכך שידע להיות "עממי", לרדת לציבור ולדבר בשפתו. אולי כדאי להציג גם את מה שנקרא "הרב בנעלי בית"?

"נכון. התפרסמו בעבר וגם יתפרסמו בעתיד דברים כאלה, בהם נראה הרב במצבים ביתיים, כמו בחגים, בעתות חדווה ושמחה, כשהוא שר, או נהנה ממוזיקה, או יושב עם בני המשפחה, אבל הכל בצורה ובמידה נכונה. ישנם דברים, שלאנשים שלא הכירו את הרב מקרוב, יכולים להתפרש בצורה לא נכונה. הכל צריך להיעשות באחריות ובשום שכל".

"סוף סוף מסגרת משפחתית רגילה"

אם הזכרנו את הפוליטיקאים, איך באמת המעבר מ"ממרכז העצבים" הפוליטי והציבורי, אל המצב כיום שאתם לא מתעסקים בנושא?

"קשה מאוד לומר זאת, אבל אין רע בלא טוב. קודם כל, אתה מכיר את מור חמי הרב משה, כל ימיו הוא ברח מאור הזרקורים, זה מנוגד בתכלית לאופי ולאישיות שלו, כך שעבורו המצב הנוכחי הוא האידיאלי ביותר. אבל בעיקר, הרבר הטוב היחיד שקרה בפטירתו של מרן, הוא שסוף סוף נוצרה אצלנו מסגרת משפחתית רגילה, שכמעט ולא היתה קיימת. הזכות הכבירה לשרת את מרן היתה כרוכה באחריות כבדה ובלחץ תמידי. כל החיים הסתובבו סביבו, בימים ובלילות, לא היה שום דבר אחר. עכשיו השקט והשגרה הברוכה מטיבים למשפחה. פתאום התחלנו לחוות דברים פשוטים, כמו אבא שעושה קידוש, מדליק נרות חנוכה ומספר לילדים את סיפור יציאת מצרים, והילדים הפכו להיות מרכז שולחן השבת.

"כיום חמי הרב משה מקדיש את כל כוחותיו לביצור חומות

"כל אחד מבין שלהפוך את הבית הזה לבית מגורים עבור עשיר או נגיד שהחליט לקנות אותו, זו חרפה ובושה. להבדיל, אפילו את הצריף של בן גוריון בנגב שימרו, אז את הבית של מרן, מרכז הפעילות הרוחנית שלו בשלושה העשורים האחרונים, לא נשמר? בשלוש השנים האחרונות ראינו בציבור כמיהה עצומה לכך".

הוא בורר את מילותיו בקפידה, ומתנסח בזהירות, כשהוא מספר על המכשולים וההפרעות מבית ומחוץ, שעמדו - ועדיין עומדים - בדרך להקמת המרכז: "קשה לי להעלות על הדעת שיש מאן דהוא, שרואה עצמו קרוב למרן ולמורשתו, שעשוי להתנגד או לחשוש מיוזמה ברוכה שכזו. הרי המטרה היא אחת: להציג את תורת מרן ומורשתו בטהרה, ללא שום נגיעות זרות. הספרים, הכתבים, הבית שבו חי, למד וכתב.

"יגיעו לכאן אנשים מכל שדרות הציבור, מכל הגוונים והסוגים, יראו את הדברים מקרוב, 'יגיעו' במרן, ירגישו ויתרגשו. אנחנו שוקדים על סרט יוצא דופן שיציג את עמל התורה של מרן, באופן שטרם ראה אור. גם בעוד שנים רבות אנשים יוכלו יתחברו לדמות הענקית הזו, דרך הספרים הקדושים שלו, וגם דרך הבית שלו".

אתם לא חוששים שהספרים, שחלקם הגדול נדיר ויקר מאוד יהרסו בשימוש, או שאותן הערות 'אישיות', שדיברנו עליהן, ייחשפו בפומבי?

"נמצא את הדרך לעשות את זה", הוא מזהיר. "ישנו צוות שלם שיושב וחושב כיצד ואת מה להציג. הספרים יאובטחו וישתמרו, ויהיה אפשר בצורה מסודרת וזהירה לראות, להציץ ולהרגיש. יחד עם זאת, בעז"ה נאפשר לתלמידי חכמים לברר את דעתו של מרן בנושאים שהם עוסקים בהם, ולבדוק אם העיר משהו בגליונותיו".

מה עם הארכיון העצום של התיעודים של מרן בהזדמנויות שונות?

"הארכיון הזה הוא אוצר בלום שממנו ניתן ללמוד את דעתו האמתית של הרב במגוון עצום של נושאים, הן בהלכה והן בהנהגה. בעז"ה דברים יצאו ויתפרסמו, כמובן בצורה שתכבד את מרן ואת זכרו. קיבלנו עד עתה אין ספור בקשות, מכל מיני גורמים, למסור להם תיעודים של הרב בהזדמנויות שונות או כשהוא מדבר על נושאים מסוימים. אבל יש לנו בזה כללים מאוד ברורים. למשל לא נפרסם תיעוד של מרן משליך שלג על נכדיו במרפסת הבית, או את הפעמים הבודדות שבהם נאלץ לעלעל בעיתון, על מנת להתרשם מהנעשה באופן בלתי אמצעי. "צריך להבין", מוסיף ר' יעקב כבדרך אגב. "תמיד היו כאלה - גם מתוכנו - שטענו טענות אויליות, שכביכול אמרו לרב

אומר מופיע קונטרס שלם שבו דן מרן בדברי הרב עוזיאל). "במהלך הגהה על הספר, ציינתי בפני מרן, שהגר"ח נאה בספר קצות השלחן, דן בענין זה ואף הוא דוחה את דברי המשפטי עוזיאל במילים תקיפות וחריפות. מרן השיב לי בזה הלשון: 'ידעתי בני ידעתי מדבריו של רבי חיים נאה, אבל לא הבאתי את דבריו משום שכתב בלשון תקיפה מידי כנגד הרב עוזיאל, שהיה צדיק, לא פסיק פומיה מגירסא ומוקיר תלמידי חכמים...'".

לצד כמה מחברות דקיקות, מונחים פנקסים קטנים. כתובים בצפיפות, משל היו יחידות דיור בבני ברק, ובדיו שכבר דהה כמעט לגמרי, ובהם חידושים על הש"ס וגם פסקי דינים.

ספר מכורך המסתתר בין המחברות לוכד את עיניי. כשאני פותח אני מגלה את ספר הדרשות של מרן. הספר מחולק לשנים. חלק אחד מכונה "מאור ישראל", והוא דרשות בנושאים שונים, והחלק השני מכיל הספדים, והוא מכונה "קול ברמה", כשלצדו כותב מרן: "ברמה - גימטרייה עבדיה יוסף".

דפי הספר חלקים ואינם מסומנים בשורות, אך ידו של מרן יציבה. השורות כולן מיושרות ומסודרות להפליא. המעניין הוא שבתוך הספר נמצאות גם דרשות מהעשור האחרון, שנכתבו גם הם בספר שכתובתו החלה לפני עשרות שנים. חלק מהדרשות וההספדים כבר נדפסו בספר "מאור ישראל - דרושים" ובסוף ספרי "חזון עובדיה", על הלכות ארבע תעניות ואבלות.

על אחת המחברות, אני מוצא כתובת: "דוד ריאחי, שיכון רמת אפרים, נתניה". מה ראה מרן לכתוב כאן את שמו וכתובתו של החזן המיתולוגי? אני תוהה. הרב שאלתיאל מחייך: "הרב היה כותב על כל מקום. הנה תראה", הוא שולף ספר ישן מהספרייה ופותח בכריכה, שם כתב מרן בצורה מסודרת כל תשלום שהעביר לאלמנה. "זו אלמנתו של הרב מנחם ישועה, כמדומני", הוא מוסיף.

התיעוד שלא יפורסם

מה בעצם אתם מתכננים להקים כאן בביתו של מרן? "השאיפה היא להקים מרכז רוחני שיפיץ את מורשתו ותורתו של מרן, שכל אחד יוכל להגיע ולהתחבר". אומר הרב סיני. "הרי כל ילד יהודי, בטח אם הוא ספרדי, שואף להיות 'הרב עובדיה', או לפחות להיות קשור איתו. זה מה שחלמנו שהיינו ילדים, וזה מה שחולם כל אחד. בחור, אברך, בעל בית, עמך - כולם רוצים להתחבר ולהידבק בדמות המופת של מרן, שמהווה את פסגת שאיפותיהם וחלומותיהם.



משפצים את ביתו של מרן

ר' יעקב מתחיל לפזם בערגה: "אנא גואלי שוכן עליה, ישלח בן דוד עמו אליה". ובאוזני מצטלצל קולו הרך של מרן זצ"ל.

"אגב", הוא מפתיע. "הרב היה שר בשלחן שבת גם מחזרות חסידית, עם כמה שירים ישנים: אשרינו מה טוב חלקנו, אשרי אדם עוז לו כך, אור זרוע לצדיק, קול רינה וישועה, וכן על זה הדרך".

ביני עמודי דגרסי

לקראת סיום השיחה, אנו יורדים אל הקומה למטה, שם שוכן בית הכנסת הקטן והמפורסם, בו התפלל מרן בשנותיו האחרונות. גם הדרשה המפורסמת במוצאי שבת, שנמסרה כיובל שנים בבית כנסת ה'יזדים', וזכתה לכינוי הנפוץ בפי כל - 'מרן אמר ביזדים', הועתקה אל המקום הזה, בכדי להקל על מרן.

בשלוש השנים האחרונות, המשיך בית הכנסת לפעול במלוא המרץ בימי שבת וחול,

כפי שהיה בחיי מרן. בשבועות האחרונים עבר בית הכנסת שיפוץ מקיף כחלק מהפיכתו ל"בית מדרש" שיפעל לצד בית הכנסת. הפועלים נמצאים בשלבי הסיום והפינישים האחרונים, וכבר בראש השנה שב המקום לפעילות מלאה מדי יום ביומו. במקום נבנו ספריות רבות, אליהם הובאו אלפי ספרים מבית המדרש "מאור ישראל" ששכן עד כה בשכונת בית הכרם, וכעת יועתק אל רחוב הקבלן. ר' יעקב לא מסתיר את התרגשותו: "תראה איזה יופי. פעם ראשונה שאני רואה את המקום לאחר שסיימו את השיפוץ. הנה הכסא של מרן במקומו, וקול התורה והתפילה ימשיך להדהד במקום".

איך ההרגשה לשפץ את בית הכנסת של מרן? אני שואל את הקבלן אבישי דוד שעובד במקום עם אביו. "התרגשות גדולה. אני גדלתי פה, עם אחים שלי, גדלנו במקום הזה, צמוד למרן, תפילות, שיעורים. זה באמת מאוד מרגש אותי לזכות לשפץ ולסדר את המקום לכבודו של מרן. "תדע לך", הוא מוסיף ומספר. "שראינו פה בחוש את הסייעתא דשמיא בזכותו של מרן. למרות כל מיני עיכובים ומפריעים, והיו רגעים שחשבנו שזה כבר לא יקרה, אבל בזכות מרן הנה הגענו לסיום, ואנחנו זוכים לראות את הכל מסודר ומתוקן".

הכשרות במסגרת בד"צ בית יוסף ובהוצאת כתביו של מרן לאור, והרבנית ממשיכה למלא את השליחות שהטיל עליה מרן ברשת גני הילדים. בנוסף, בגלל הצימאון האדיר שיש בציבור, היא מוסרת הרבה מאוד הרצאות על דמותו של מרן, אבל הכל במנותק מהפוליטיקה".

מה השאיפה שלכם שהמרכז הזה יביא?

"השאיפה היא שביתו של מרן זצ"ל ימשיך להיות תלפיות עבור כל מבקש דבר ה', כפי שהיה בחייו. אנחנו מתפללים שנזכה להטמיע ולהשריש את פסקי מרן, שחלילה בעוד כמה שנים לא נעמוד בפני מצב שחלק מהדברים יתחילו להישכח. היום רוב ככל הציבור הספרדי הולך אחרי פסקיו, ולפני פטירתו הוא דיבר במפורש שיש לעשות הכל כדי לשמר זאת. כאשר נוטים קו מדבריו, ומורים הלכות אחרות בפני המון העם, זה יוצר בלבול גדול.

"היו בעבר מספר מקרים שבתחנות רדיו מסוימות שידרו פסקי הלכה מכל מיני רבנים, ומרן היה מתבטא על כך בכאב גדול. לא בגלל שחלקו עליו. מרן מעולם לא הקפיד שגדולי תורה חלקו עליו בהלכה כדרכה של תורה. אין מי שיאמר לך 'אסור לחלוק על מרן', כאשר החולק הוא אדם גדול, שעושה זאת בכבוד, לאחר העיון כראוי ושלא על מנת לקנטר. אבל כאב לו למרן שזורעים בלבול אצל המון העם שאינם בקיאים בגישות השונות של עולם הפסיקה. מטרנתו בעז"ה להמשיך להפיץ את אורו של מרן בכל שדרות הציבור, ונעשה זאת במגוון רחב של דרכים שעוד נספר עליהן בעתיד".

את השירה הזאת

חלק ידוע באישיותו רבת הגוונים והאנפין של מרן זצ"ל, היה היכל הנגינה. מרן שהיה בעל חוש מוזיקלי מפותח במיוחד, וניחן בקול ערב וזך, היה מתענג רבות על המוזיקה המזרחית - פיוטית - ערבית השורשית.

מה שפחות ידוע, זה שלצד הכתבים התורניים הרבים, מרן כתב גם שירים רבים. לראשונה אנו חושפים כאן שיר אחד שכזה בכתב ידו של מרן זצ"ל, ממחברת עתיקת יומין משנת תרצ"ו, כשמרן היה רק בן ט"ו שנים, אך כבר כתב שיר בן ארבעה בתים, המשלב שלושה מקאמים שונים (מקאם הוא המקבילה הערבית ל"סולם", אך כולל חלקים נוספים שאינם במוזיקה המערבית - ש"ל), ורווי בתחינה ובציפיה לגאולה השלמה.

מרן ציין ליד כל בית את המקאם שבו נכתב, יחד עם זאת מאחר והשיר לא נחשף או הוקלט מעולם, לא ידוע אם השיר נכתב על בסיס לחן קיים, או שמרן גם הלחין את המילים. לחן שאם היה, לא נשמר בידנו.

ואלו הן מילות השיר:

(מקאם) עג'ם: אלי הבט כי עבר קץ זמני, דגול מרבבה, נפשי דאבה, חי, ממעונך האזן לי מגני, נאמן תרחם, אותי תנחם, אב הרחמן, החש נא ציר הנאמן.

(מקאם) צבא: חון וחמול עלי יי, ופקוד מהרה גפן פוריה, ועמי בחסדך, יעלה לארץ צביה, ולביתך אל נאדר, איש לא נעדר, ותחזינה עיניה, בבוא אליה.

(מקאם) עג'ם: אולמי בנה נא, אשר ידך כוננה, ואז ישיר, דל ועשיר, רם, אגיל אפרח, וזיוך יזרח, על עם ישראל, בבוא הגואל, חביבי שכון נא מהרה במקדש אריאל.

(מקאם) חג'אז: אודה לך גואלי, במהללי, הרחב גבולי, ודביר היכלי, ועדת קהלי, נא החזר, ולאויבנו מהר פזר, והיה לי עזר, עטרה נזר, ובאהבה אשר לך תוך עם עובד-יה.

איך היה נראה שלחן שבת עם מרן?

"בדרך כלל הרב היה דווקא מקצר, מסיים במהירות את סעודת השבת וחוזר לתלמודו, אבל בשנים האחרונות הוא החל להאריך יותר, כנראה בגלל הנכדים הקטנים. הוא היה לוקח את שני נכדיו התאומים - אהרון ואפרת, שהם בעצם נכדיו הקטנים ביותר, מושיב אותם משני צידיו, ואומר להם 'אני אשרי ואתם תחזרו אחריי'.

"אחד הפיוטים שהוא היה שר פעמים רבות, הוא פיוט לא כל כך מוכר, השייך למסורת יהודי עיראק. הפיוט מכיל שבעה בתים על שבעת רועי ישראל, ועליהם הוסיף מרן בכל פעם כיד ה' הטובה עליו. הרב היה שר בית אחר בית בעל פה, ואנחנו רק היינו אומרים את הפזמון".

"להמשיך לעסוק בתורתו"

במהלך הריאיון, בעודנו משוטטים בין החדרים והספריות, חולף על פנינו הגאון רבי משה יוסף, שהגיע לוודא בעצמו שהעבודות נעשות כתיקונן. כשירדנו אל בית הכנסת, פגשנו בו שוב, הוא לחץ את ידנו במאור פנים, "שיהיה לכם בהצלחה". ניסינו לשאול ולשמוע משהו ממי שטיפל באביו במסירות מופלאה, יחד עם רעייתו, למעלה משני עשורים. אך הגר"מ מנסה לחמוק: "דיברתם עם רבי יעקב, זה מספיק". אנחנו מפצירים מעט, והוא מתרצה.

מה החזון שלכם למקום הזה?


"שיהיה מרכז רוחני כיאה לכבודו ולמורשתו של אבא", הוא מספר. "יש לנו הרבה תכניות. בין היתר גם נעמוד לימינם של אברכים ועמלי תורה שיעסקו בתורתו של מרן.

"בבית למעלה, יישבו חברי

המכון שלנו, שימשיכו לעסוק בכתבי היד של אבא, להוציא אותם לאור עולם. מדובר באברכים שהיו קרובים מאוד לאבא והוא סמך את ידו עליהם לעסוק בכתביו עוד בחייו. ב"ה כבר ראינו פירות. כל מי שראה את המהדורה החדשה של 'יביע אומר' עשרה חלקים, עם כל הגליונות וכתבי היד של אבא, נחשף להיקף העצום של העבודה, ולפי התגובות של הלומדים - לא היה כבושם הזה.

"כאן למטה בבית הכנסת", ממשיך הגר"מ, "יהיה כולל אברכים שישבו וילמדו בדרכו של אבא". ההתרגשות נשמעת היטב בקולו. "בעז"ה נמשיך להגדיל תורה ולהאדירה". שמענו שגם ספרייתו הפרטית של מרן תעמוד לרשות הלומדים...

"אכן. הספרייה בביתו של אבא, הייתה חלק בלתי נפרד ממנו, מאישיותו, דמותו וגדלותו. אנחנו רואים חשיבות עצומה בהמשכת ה'חיות' של הספרייה, על ידי העמדתה לרשות ציבור הלומדים, כך שכל הרוצה ליטול את כתר התורה ולעיין בספריו יוכל לעשות זאת, תוך אמצעי שמירה נאותים כמובן. אין שום סיבה שספריו של אבא יעמדו לראותם בלבד. אמנם אבא הפקיד בידי את הספרייה הזו, אבל למעשה היא שייכת לכלל ישראל..."



הוא נצר לאחת השושלות
החסידיות הוותיקות והוא
מנצח על קומזיצים בשפת
הים ובהיכלי הישיבות. הוא
משמש משפיע רוחני לאברכים
ובחורים, והוא מסתובב עם
גיטרה ומלחין ניגונים שזוכים
להצלחה בחצרות הקודש
וגם ברשתות החברתיות.
הוא מוסר שיעורים עמוקים
בחסידות, ומוחו אוגר ידע נרחב
בפסיכולוגיה, הגות וניו אייג'.
ביום מן הימים הוא עשוי לכהן
כאדמו"ר, אך בנפשו מקננת
נפש פיוטית של אמן. עד
לפני שנים ספורות היה נחשב
לשתקן חסר תקנה שלא העז
לפצות פה, וכיום יש ברשותו
תכניות סדרות כיצד לחולל
שינוי באמצעות המוסיקה
החסידית ● מי אתה המשפיע
החסיד ר' מנדל ראטה? ●
בראיון למוסף החג פותח ר'
מנדל ראטה צוהר ראשוני
לדמות מלאת ניגודים, רבת
עצמה, חדורת חזון ותחושת
שליחות שנחושה להותיר חותם
בדור הבא

המשפיע המזיקלי



ישראל פריי ● צילומים: קובי הר צבי



שהיה בבית המקדש – שהרי תפילות במקום קרבות – אני חושב שזו ההכנה הטובה ביותר לבנייתו. לפי דעתי, ה' מעיר אותנו ולכן הוא מביא לנו כל מיני לחנים חדשים ואת דרך השירה, כדי שלא נופתע מהתפילות הרוחניות המטלטלות שיהיו בבית המקדש".

עבור ראטה, מוזיקה היא דרך חיים. היא שיטה בעבודת ה', דרך לקרב בני נוער, ואפילו אפיק פרנסה. הוא כותב שירים, מלחין, מאזין לכל סגנונות המוזיקה, ובורר מהם את מה שנמצא מקרב אותו להש"ת. מאחוריו משתרכים עשרות צעירים שחבים לו את התחזקותם הרוחנית ומניעת רדתם שחת, ומשגיחים ותיקים מבקשים לשלב את כוחות, ולהשתמש בדרכו המיוחדת למצוא מסילות ללב בחורי הישיבות. "יש טענות לאנשים על סגנונות מוזיקה חדשים, ואני אומר, הגיע הזמן להביא גם דברים חדשים. אנחנו חייבים להיזהר לא להכניס סגנון פרוע וגם, אבל יש בחוץ לחנים כל כך עדינים, כאלו עמוקים, אני אישית מתחבר לכל מיני סגנונות, וכשאתה שומע אותם, אני חושב לעצמי: אנחנו חייבים שגם לנו תהיה גישה לסגנון המוזיקלי הזה".

בהבאת סגנונות מוזיקה חדשניים ומקוריים לציבור החרדי, הוא רואה שליחות של ממש. "אני לא נכנס לוויכוח האם נכון 'לגיי' שירים, אבל אני כן פונה לבעלי כשרון ההלחנה אצלנו, שיהיו פתוחים, יצירתיים, ומקוריים, ואדרבה, שהם מתוך המחנה יביאו דברים חדשים, במקום לגרום לבני הנוער הפתוחים ללכת החוצה. יש אצלנו כל כך הרבה כשרונות, כל שבוע אני פוגש בכמה וכמה מוזיקאים מעוררי התפעלות, רק צריך מעט אומץ ותעוזה, ללכת לכיוונים שאנחנו פחות מורגלים אליהם".

כאן, עולה ראטה שלב: "אני סבור שהאדמו"רים של היום צריכים להרחיב את האופקים ולשיר שירים חדשים, שירים עכשוויים, להיטים רלוונטיים, אותם אלו שבחורי הישיבות שומעים כל היום בנגנים. זה דור חדש עם מוזיקה אחרת וצריכים להיות קשובים לו. למה הצעירים צריכים לחשוב מתי יהיה הקומזיץ הבא בשביל אותם שירים, כשהם יודעים שבטיש רק חוזרים על אותם ניגונים שוב ושוב? יש כל מיני שירים יפים, אפשר לקחת לחנים של פינקי וובר, של משולם גרינברגר, מוטי אילוביץ', וגם שלי...". מילים חמות ומחמאות לרוב יש לו על מלחין צעיר ופורץ דרך בשם חיים גולד, שהתפרסם לאחרונה עם השירים 'מי שהיננו' ו'איש כשר'. "אם אני אהיה אדמו"ר, כנראה אהיה הראשון שישיר בטיש את השירים של חיים גולד", הוא אומר ברצינות מלווה בקריצה.

קשה לעצור את שטף דיבורו. ר' מנדל ראטה מדבר בלהט, לעתים עיניו נעצמות, וגם כשאני מבקש ממנו

בתכלית, שנראה כי לעולם לא יצליחו לדור בכפיפה אחת. אלא שבניגוד למצופה, אצל האברך הצעיר בשנים, משתלבים כל הניגודים בהרמוניה נפלאה. על כל הקונפליקטים מכסה חיוך אחד גדול, מבט מבוש מעניק לו את החינניות הדרושה להעברת רעיונותיו, ויחד עם זה, מבט עיניו משרה שלווה וביטחון. הוא נצר לאחת החסידויות היותר שמרניות וסגורות, והוא מתהלך לו עם גיטרה, מלחין ניגונים, ורוקם תכניות לשינוי עולם התרבות החרדי. הוא רואה בעצמו משפיע רוחני פורץ דרך, והוא גם מושפע ממוזיקה בסגנונות שלא ממש מקובלים בעולם הישיבות. שתי הדמויות שמהוות מודל עבורו הם סבו - אדמו"ר קדוש ופרוש - מצד אחד, ור' שלמה (ר') שלומ'לה, הוא מתקן את עצמו יותר מפעם) קרליבך, מצד שני. שנים רבות הוא הלך בצדי דרכים, לא העז לפתוח פה, ונחשב בקרב משפחתו ומכריו לשתקן חסר תקנה, וכיום קולו הצלול נשמע ברמה באירועים רבים בכל העולם.

ובכן, מי אתה המשפיע החסידי ר' מנדל ראטה? – "תמיד היה לי חלום, שאזכה לראות תפילות ראש חודש וחול המועד בבית המקדש", אומר ראטה ל'קו עיתונות', "אלו היו תפילות עם מוזיקה. תפילה אמורה לעשות השראה, וכשנחבר בין התפילות לשירה כמו

אם לאורך הראיון סברתי שככל שאקדיש לו עוד שעות, כך אצליח לקבל תמונה מלאה, לתהות על קנקנו, ולפענח את דמותו המסתורית של האברך הצעיר שניצב בפניי, הרי שעד מהרה התבררתי. הדקות חלפו, השעות נקפו, המקלדת איימה להתעייף מעומס הנקישות שהומטרו עליה בשטף וברצף ללא רחם, אך קשה לומר שהמטרה אליה חתרנו בצוותא, הוכתרה בהצלחה. גם אחרי שעות ארוכות במחיצתו, דמותו המסתורית של ר' מנדל ראטה נותרה בעיניי חידה. ההיכרות בינינו התחילה משיחות תיאום פורמליות, ואת דמותו הגבוהה והמרשימה ראינו לראשונה כשהוא יורד בתחנה האחרונה של קו 350, וצועד מלא מטר ושמונים קומתו על פי כישורי ניווטנו המעוטים, לעבר המשרד. אלא ששום דבר בפתיחה האפרורית הזאת לא הכין אותנו לשעות הקרובות במחיצתו. ר' מנדל ראטה הוא איש של ניגודים. אולי הוא האיש שמשכן בגוף אחד את הכי הרבה קצוות שונים





**למרות הדרך השונה
בה צועד הענף הצעיר
בשושלת, זוקף ר'
מנדל ראטה את כישרון
המוזיקה ואת הנפש
הסוערת המקננת
בקרבו, לשושלת
המפוארת ממנה ינק.
"הרגשתי שסבא שלי
יודע על העתיד שלי
- אולי הוא שמע קצת
את קולות ההרמוניה
שהייתי עושה בסעודה
שלישית - הוא אמנם
לא ידע שיהיו לי
שירים שיתפרסמו,
אבל בעיני רוחו חזה
שאהיה מוזיקאי, ונתן
לי הדרכה איך מגיעים
לחנים אמיתיים. אחד
השירים שלו היותר
מפורסמים הוא על
'מזמור שיר חנוכה
הבית', אותו הוא הלחין
בתפרח, שם היה שווה
למנוחה, אחרי 6 שעות
לימוד רצופות בעיון.
מהקדושה של התורה
נפתח לו הלב, וזה נתן
לו השראה"**



"אנשים באים לפעמים ומבקשים: 'תעשה לנו שיר', זה לא עובד ככה, אי אפשר להלחין שיר בהזמנה. זה חייב לבוא מתוך השראה מסוימת שהלב נפתח. אם יש לי כאב מסוים, איזו התמודדות קשה, אני מרגיש צורך לעשות מזה שיר, כך הלחנתי כמה שירים שלי, או בעקבות רגע כזה של התלהבות ושמחה, פתאום אני מרגיש את האחדות של עם ישראל, אני מרגיש אהבה, נפתח לי הלב, ויוצא ניגון. לפעמים אני רואה את הבריאה היפה, על שפת הים או מול צמרות העצים, לא פעם ולא פעמיים זה מגיע באשמורת הבוקר, כשאני רואה את השמש עולה, את הציפורים עפות ומצייצות לידי, הרגשתי שאני שומע את שירת היקום היפה, אלו רגעים בהם מגיעים השירים האמיתיים".

הפעם היחידה בה הצליח להלחין לפי הזמנה, היה כשחבר ביקש לחן פרידה, רגע לפני שעזב את הישיבה לבנות בית בישראל. "פתאום נפתח לי הלב, הרגשתי את החיבור ואת קושי הפרידה, אבל זו הייתה פעם יחידה. אין טעם לעשות שיר בכוח, לעשות 'קוועטש' כשאין לך השראה, זה לא נכון וחבל על המאמץ ועל האנרגיות המתבזבזות. ההגדרה שלי לשיר היא תרגום הרגשות לצלילים. ואם אין לך רגשות – אין לך מה לתרגם, אתה מדקלם צלילים כמו חתול על מקלדת הפסנתר, זה יכול אולי לצאת נכון, מדויק, לא מזויף, אבל זה לא מבטא רגש אמיתי, וחבל".

ללא ספק, הדמות המשפיעה ביותר על חייו האישיים ועל דרכו המוזיקלית היא דמותו של ר' שלמה קרליבך ז"ל. "בגיל 15 נחשפתי לראשונה לאיש. קניתי דיסק בליל שישי של ניגוניו, אפילו לא בשירתו, רק בנגינת כינור וקלרינט, שמעתי והוקסמתי. לא ישנתי כל הלילה, גם למחרת הקשבתי כל היום עד לכניסת השבת, אמרתי לעצמי: 'מאיפה המוזיקה השמימית הזאת?', חשתי שזה משהו חדש שממלא אותי. תמיד חיפשתי אהבה, לעזור לזולת, אני אוהב מאד את המקום בו גדלתי, אבל צריך להבין כל אחד ולהכיל אותו בדיוק איך שהוא, בקרליבך מצאתי את יכולת ההכלה, הקבלה, והיהדות עמוקה".

"חייתי עם שתי תמונות נגד עיניי. עם סבא שלי, איש הפרישות והקדושה, ועם קרליבך, איש האהבה, הנתינה לזולת והרוחניות העמוקה. זה השלים אחד את השני. הרבה אנשים מתקשים לקבל את ה'שעטנז' הזה,

בסגנון של ר' צבי מאיר זילברברג היום, זה היה מין מפגש של עובדי ה'. זה היה דבר ראשוני, הוא נהג בחסידות, לימד קבלה, היו לו מופתים, בהמשך כתב את הספר 'שומר אמונים' המפורסם".

"החצר שהקים הייתה די סגורה ו'חניוקית', לא דווקא קנאית – הרי עוד לא הייתה אז בכלל מדינה – אבל הם מאד התבדלו, הוא גם ייסד תקנות צניעות מחמירות". כמו אצל סבו, גם כשר' מנדל מתאר את מייסד השושלת, הוא נותן משקל לא מבוטל לנפשו הסוערת ולאישיותו הכובשת. "כשהוא היה צעיר הוא היה כותב שירים ומלחין, יש ממנו לפחות 30 ניגונים שיכלו להפוך למפורסמים. הוא היה בעל רגש, סוג של אמן, עם נשמה של משורר וסופר. הוא גם כתב הרבה ספרים, הייתה לו נשמה פיוטית וסוערת מאד, אותה הוא ביטא בשירים ובתפילות. הוא שקל 36 קילו בס"ה, הקיא את כל מה שאכל, אדם לא מהעולם הזה. הדרך שלו בעבודת ה' הייתה לשבור את הגוף, לעשות הפוך ממה שהגוף רוצה, בפרישות, בסיגוף ובקדושה".

האדמו"ר הנערץ בעל ה'שומרי אמונים' נפטר כשהוא בן 52 בלבד, והותרו אחריו בן ובת. חתנו, הרה"צ אברהם יצחק קאהן זצ"ל החל לנהוג באדמו"רות, וקרא לחצרו 'תולדות אהרן' על שם חמיו, ואת דרכו בקודש ממשיכים בניו כ"ק האדמו"רים מתולדות אהרן ותולדות אברהם יצחק שליט"א. ואילו הבן, עלה על כס אביו, וכיהן כאדמו"ר משומרי אמונים, שאת מקומו ממלאים כיום ארבעת בניו האדמו"רים, בירושלים, באשדוד, בבני ברק ובקרית גת.

למרות הדרך השונה בה צועד הענף הצעיר בשושלת, זוקף ר' מנדל ראטה את כישרון המוזיקה ואת הנפש הסוערת המקננת בקרבו, לשושלת המפוארת ממנה ינק. "הרגשתי שסבא שלי יודע על העתיד שלי - אולי הוא שמע קצת את קולות ההרמוניה שהייתי עושה בסעודה שלישית - הוא אמנם לא ידע שיהיו לי שירים שיתפרסמו, אבל בעיני רוחו חזה שאהיה מוזיקאי, ונתן לי הדרכה איך מגיעים לחנים אמיתיים. אחד השירים שלו היותר מפורסמים הוא על 'מזמור שיר חנוכה הבית', אותו הוא הלחין בתפרח, שם היה שווה למנוחה, אחרי 6 שעות לימוד רצופות בעיון. מהקדושה של התורה נפתח לו הלב, וזה נתן לו השראה".

להאט את קצב דיבורו, הדבקות מדביקה עד מהרה את הקצב המתבקש. "יש וורט של ה'נתיבות שלום', על הפסוק 'זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור'. מצד אחד, אנחנו צריכים לזכור ימות עולם, להיצמד למקובל, לדרך המסורה והעתיקה, אך מאידך, בינו שנות דור ודור, עלינו להתבונן על הדור הצעיר, להתאים את עצמנו אליו, להיות קשובים לרחשי לבם, ולתת להם מענה".

בצלו של הסבא

ר' מענדל ראטה נולד לפני 25 שנים, לאביו, הרה"צ גדליה משה ראטה, בנו השני של כ"ק האדמו"ר משומרי אמונים זצ"ל. את ילדותו, העביר בצלו של הסב הגדול, שכיח כ- 64 שנים באדמו"רות, ושהיה מפורסם בעבודת ה' מופלגת, בתפילותיו משרות הלב, ובהכנעת הגוף תחת הרוח במסירות נפש ובדבקות עילאית, אותם נשא בעצמה ובעוז גם בימי זקנה ושיבה, עד שהשיב נשמתו הטהורה ליוצרה בה' אלול תשע"ב.

"סבא שלי היה איש האשכולות", מספר נכדו ר' מנדל. "הוא היה איש חזון ומעש, נואם בחדש עליון. בצעירותו הוא קנה קרקעות בירושלים, והקים שם את הקריה, היה אדם עם חושים מחודדים, ובעיקר, נשמה גדולה וקדושה. אני לא יכול לשכוח איך בסוכות, היה עומד על 90 שנותיו, ועורך את הנענועים משך שעותיים תמימות. הוא היה מתכופף 10 דקות ברצף, דבר שאני הצעיר לא מסוגל לעשות. בנרות חנוכה הוא היה מתכופף לכל נר, הוא שיבר והכניע את הגוף בעבודת ה' מופלאה. לסבא לא היו חיים קלים. הוא עבר דברים קשים מאד, ולמרות כל מה שעבר – הוא המשיך כלא היה. היה נכנס לטישים בוער כולו, אנשים היו עומדים כמה רחובות ליד ושומעים את הקידוש שלו, היה לו קול כמו אריה, קול רעם אדיר".

בניגוד לשושלות חסידיות מוכרות, שורשיה של חסידות שומרי אמונים נעוצים בקהילה שהתגבשה סביב מייסדה, בן עלייה למשפחה פשוטה בעיירה סאטמר שברומניה, שהפך להיות האדמו"ר ר' אהרן ראטה, על שמו קרויים ה'ירבערליך'. "עוד כשהיה צעיר, התקבצו אליו בני עלייה מבקשי דעת, ודבקו בו. הוא היה יותר משפיע, אולי אפשר לומר



קומזיץ. זה היה הקומזיץ הראשון שעשיתי בחיים שלי, אז עוד לא ניגנתי ממש טוב על הגיטרה. אני התחלתי את השירים, וחבר שלי, שמשי ניימן - היום הוא מלחין גדול בלונדון – ניגן ושר איתי. זה היה גם הקומזיץ הכי מרומם שלי, הרגשתי ששברתי את זה! כ"כ הרבה שנים רציתי, והנה, עשיתי את זה! ועוד עם בחורים חסידיים, סיפרתי סיפור, העזתי לדבר מול אנשים, עצמתי עיניים, אנשים כל כך התלהבו, באותו רגע למעשה שברתי את מחסום הבושה ויצאתי לדרך חדשה."

לא נח לרגע

כיום, ר' מנדל ראטה הוא השם אולי הכי לוהט בעולם המוזיקה החסידית ובעולם הישיבות. הוא נחשב למשפיע שמוחזר רושם רב בקרב קהל מאזיניו, הוא מוזמן בקביעות לישיבות, מדי יום הוא מופיע באירועים שונים בארץ ובחו"ל, הגיטרה שלו הפכה לאורחת קבועה בבתי חולים, בבתי כנסת ובבתי מדרש, על שפת הים, ובכל מקום בו מבקשים את שירתו, חכמתו, סיפוריו, ורגעי התעלות שהוא מצליח לסחוף בהם את המידבקים במחיצתו. בנוסף, מדי שבוע הוא מוסרט לקליפ בן חמש דקות המתפרסם ברשת, בו הוא מעביר רעיון שבועי מתוך תורתם העמוקה של אדמו"רי בית איז'ביצה. הוא מככב בשני קליפים שהופקו מתוך עשרות לחניו, ושהפכו למושרים ונצפים ביותר. הראשון הוא 'תהום', שיר איטי ועמוק שנכתב ברגע של משבר, והשני הוא 'בין הזמנים', שיר קצבי בסגנון קאנטרי, שיצא חודש בלבד לאחר ההצלחה הראשונה שגרף קודמו. לפני תקופה הוציא את 'מענדל מיט חברים', קליפ עם אוסף שירי קומזיץ סוחפים. ראטה נמצא בקשר צפוף עם בכירי תעשיית המוזיקה שעומדים בתור לקבל את לחניו. עם ליפא שמלצער הוא כבר החליף טקסטים, בדיסק החדש של שלומי גרטנר הצפוי לצאת לאור בקרוב יופיע לחן חדש שלו, ואפילו ילד הפלא דודי פולק התגלה בזכות השתתפות בשיר הראשון שהקליט, ושהוביל להיכרות עם מקהלת 'מלכות' שאימצה אותו בחום.

אך אם חשבתם שההצלחה תגרום למנדל ראטה לנוח על זרי הדפנה, מסתבר שאתם לא ממש מבינים את החומר ממנו קרוץ האיש, את נפשו הרחבה ונשמתו הסוערת שאינה יודעת שובעה. מלבד אלבום חדש עליו הוא עובד בימים אלה, בתכניתו להוציא לאור עלון חדש שיופץ בעולם הישיבות, ובו יחלוק את משנתו ויעניק מניסיונו ומחכמתו לצעירי הצאן. "אני רוצה לפרסם ולהפיץ מאמרים לבני הנוער בשפה

"עד גיל 20 הייתי בחור שקט, ביישן, ומופנם בצורה מפחידה", מודה ראטה, מנסח את זה בשפתו העשירה, ומוסיף בגילוי לב: "אני יכול לפגוש היום בחורים שלמדו איתי בשיעור שלי, ולא לדעת שהם למדו איתי. עד כדי כך. ולא שלא חלמתי לצאת מזה, היו לי הרבה קשיים, אולי בגלל שלא מצאתי את עצמי. בסופו של דבר, מה שאני היום זה מה שרציתי, תמיד היו לי חלומות גדולים, לנגן בגיטרה, לעשות קומזיצים, לכתוב בשפה אקטואלית וחיה שאף אחד לא כותב, אהבתי מאד פסיכולוגיה, הרגשתי די בודד בעולמי, הרגשתי שאין לי שפה משותפת עם אף אחד. אני מאד מעריך את המקום בו גדלתי, אבל הייתי סגנון אחר, חשתי מאד לבד וזה כנראה גרם לי להיסגר".

לקראת שנתו הרביעית בישיבה הגדולה, קרה הדבר. "הרגשתי מבוזבז, הרגשתי שאני מדומיין שחולם לעשות כ"כ הרבה דברים ולא מצליח להגיע לשום מקום, אף אחד לא מעודד אותי, הייתי שבור לב, ולפעמים מתוך השיכרון אתה מחליט: בא נעשה משהו, בא נצא מתוך החושך. החלטתי להיות מי שאני באמת, אמרתי לעצמי: אני רוצה להתחיל להיות פעיל ולמכור לצעירים את ה'לוקשים' שלי".

וכך החל ר' מנדל במסע איטי של היפתחות לעולם. הוא חבר לבחור נוסף והתחיל לפרסם עלון ישיבתי, בו כתב דברי תורה ובעיקר הגיגי חינוך. "האמת שלא ידעתי באיזה יום בדיוק בסוף השבוע העלון מודפס ומופץ בישיבה, כך שנעדרתי ממנה מיום חמישי ועד יום ראשון, רק בגלל הבושה...", הוא נזכר. אך עד מהרה החלו להגיע תגובות חיוביות ומשובים מלאי התפעלות, שהעניקו לו רוח גבית וביטחון גדול יותר בעצמו וביכולותיו.

אחרי תקופה שצבר ביטחון עצמי ושם טוב, בחר ר' מנדל לבטא את כישוריו היצירתיים בדרך נוספת. "היה לי תמיד חלום לעשות הצגה, יש לי גם נשמה של שחקן, ארגנתי איזה 10-20 חבר'ה לקראת קעמפ ישיבתי, תכננתי סיפור כיטיב הדמיון שרווח עליי, שבועיים התכוננו והתאמנו במרץ, אבל בסופו של דבר בגלל שלא היה מספיק כסף לקעמפ – הכל התבטל".

לראטה היה קשה עם ביטול התכנית עליה עמל, ולא רק בגלל החלום האישי שטיפח והתנפץ באחת. הוא הרגיש נקיפות מצפון כלפי כל הבחורים שטרחו להיות 'שחקנים' בהצגה המבוטלת, ובנוסף, הם התמודדו עם יום פנוי בלוי"ז של 'בין הזמנים'. וכך, בסוג של אילוצי ובאלתור ספונטני, נולד הדבר ששינה את חייו. "אמרתי לחבר'ה, יאללה, בואו נעשה

אבל אני רואה בו את שביל הזהב, מיוזג מרתק ומשלים, דרך שעשרות אלפי יהודים מחפשים: קדושה, אי ויתור על מסורת, על קוצו של יוד ועל הדרך החסידית, ויחד עם זה, דרך של אהבה לזולת, לא משנה מה הוא ומי הוא. עם הזמן הבנתי שלמרות שר' שלימל'ה היה דמות רוחנית ונשמה גבוהה, חיובית ומרתקת, זה לא אומר שכל מה שעשה היה נכון. אולי הוא הגיע למקומות שהוא לא התכוון אליהם ושאני לא הייתי רוצה למצוא עצמי בהם, אני לא נכנס לעובי המחלוקת, אבל כל כוונתו הייתה לשם שמים, לא היה בו רע. התייעצתי עם אדמו"רים שאישרו לי להשתמש בכל הטוב הגדול שלו, האוהב והמכיל".

קשה לזהות בעברית הצחה ובשפה המתקדמת של הדובר את המקום ממנו בא. עולם הדימויים שלו עשיר, הוא שולט בנבכי הטכנולוגיה, וחולק היכרות קרובה עם אנשים ממגזרים שונים. קשה גם שלא להתפעל מכמות הידע האינטלקטואלי שהאברך הצעיר אוגר במוחו. יש לו התמצאות נרחבת בפסיכולוגיה, בספרי הגות, ואפילו התמצאות בשיטות ניו אייג'. ר' מנדל ראטה מודע היטב לדרך השונה שהוא סולל, ולאמירות הקצת חריגות שהוא מבטא, ומקבל בהבנה את הביקורת שמגיעה מאלו שלא מוכנים לקבל אותו, ושרואים בו נטע זר. "הרבה שואלים אותי 'מה פתאום אתה הולך עם גיטרה'?" לא ראינו את אבא וסבא שלך מתנהגים ככה, אבל אני רואה את הנוער, אני רואה מה זה פועל עליהם. אם אתה שומר תורה ומצוות – לא משנה עם איזה כלים, כינור, גיטרה או תופים – כל סגנון מוזיקלי שגורם לך להתקרב להשי"ת הוא מבורך".

"הרגשתי בודד בעולמי"

כשתפגשו את ר' מנדל ראטה באחד מהקומזיצים הרבים שהוא מנהל ביד רמה, לא תצליחו להאמין לעבר הלא מאד רחוק שלו. את ילדותו העביר בחיידר מחנובקא, מלבד שנת המכינה לישיבה בה למד בחיידר בעלז. לאחר מכן המשיך לישיבת טשרנוביל, שם התחיל בישיבה קטנה ואף המשיך לישיבה גדולה. מכריו שלמדו אתו רק לפני שנים אחדות, מעידים על בחור שקט ומופנם, שבקושי הצליח להוציא הגה מפיו בנוכחות אחרים. "היחיד שהצליח לפתח אתו שיחה היה החברותא שלו, וביתר הזמן הוא שקד על תלמודו והאריך בתפילותיו, כלי שנוכחותו הורגשה כמעט", מספר אחד מדידיו לספסל הלימודים.



תחנונים נמתחת על פני ההרמוניה השורה על תיבת הצלילים הקסומה שבוקעת מחלונות בית הכנסת, ונשפכת על פני רחוב שמעליו מתוחים שמים בהירים וזורעי כוכבים.

מעל גוש הצלילים מתנשא ברמה קול עמוק ורגשני. אם תציצו פנימה, תשיכו מיד את הקול הרם לבעל הקומה הגבוהה המתנשאת אף היא מעל מרבית הנוכחים, ואשר ניצב במזרח הקומה התחתונה של בית הכנסת. הדמות מכוסה טלית, משולבת עטרה רבנית בקצה העליון, ופרושה לרוחב גוף בעל התפילה, שידיו תפוסות בפריטה על מיתרי גיטרה ספרדית.

"אמרנו סליחות בשירי קרליבך, אבל לא רק", מספר בעל התפילה ר' מנדל ראטה. "זה אפילו לא היה מתוכנן, אז פשוט שרתי מה שיצא לי מהלב, שרנו ושרנו, ואז הגענו לחלק של 'אשמנו, בגדנו, גזלנו', היינו אמורים להפסיק את השירה ולהכות על חטא, אבל אז אמרתי לעצמי: 'רגע, אנחנו שרים כל כך יפה להשי"ת, למה שהוא לא ירצה גם הסליחה שלנו כזאת? למה שהוא לא יאהב את זה? למה שנעצור?', וככה המשכנו גם להכות על חטא תוך כדי שירה והשתפכות הנפש, אלו היו רגעים נעלים".

אם תרצו, זוהי אפיזודה המתמצתת את אישיותו המרתקת של בן האדמו"ר, המשפיע החסידי, בעל נפש האמן הסוערת. "אני חש שזה דרך חדשה בעבודת ה'", הוא אומר. "זו התחדשות שהקדוש ברוך הוא מביא לדור הזה, שעובד הרבה עם הרגש ועם הלב. התכונות של הדור הזה הם הכנה לבית המקדש שיהיה בסגנון רוחני – מוזיקלי מרומם, ושיבנה במהרה בימינו".

"הייתי עוף מוזר"

כשהמשפיע החסידי ר' מנדל ראטה היה צעיר לימים, אף אחד בסביבתו לא שיער את המקום שיתפוס בעתיד. "נתפסתי כ'עוף מוזר', בכל פעם שסיפרתי שאעשה משהו, היו אומרים לי במשפחה: אוקי, גם את זה נכניס לספר 'מנדי על כנפי הדמיון'...הייתי מעופף, אפשר להגיד ממש בן אדם מוזר", הוא אומר.

"רגע, גם היום אתה מוזר, הלא כן?", אני מעז.

הוא שולח אליי מבט טוב שחיוך תלוי בזוויתו, מהרהר קמעה, ומשיב, "זה די נכון, אלא שזו מזוורת מסוג שונה". ■

בשביל שנמחק אותו, אלא בכדי שנשתמש בכל הטוב שבו, נסנן את הרע, וניטיב עמו לאחרים. הרי בשביל סרטים לא צריך היום בכלל אינטרנט, ובפועל, לכל אחד יש איזושהי גישה למחשב, כולם נחשפים לכל מיני הצגות, אנחנו נמצאים שם, וצריך להשתמש במדיה כדי להעביר מסרים עמוקים ולגרום לאנשים להיות טובים יותר". בד בבד עם נימוקו, הוא מודע לרגישות של הנושא, ומסייג: "כל הנושא הוא רגיש, יש בטכנולוגיה כל כך הרבה רע וכל כך הרבה טוב, ואני מבטל את דעתי בפני דעת מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, שעל כל אחד לציית להם. מי שנאמר לו להתנתק – עליו להתנתק, מי שנדרש לסינון – שיסנן, הכל אך ורק בהוראותיהם".

לדבריו, היוזמה שלו עשויה להציל אלפי בני נוער, שלא זוכים למענה חינוכי הולם. "לצערנו הם הולכים לראות דברים בחוץ, ואז הם אומרים לעצמם: 'אם הדברים היפים נמצאים שם, למה שלא נלך לשם?'. אני סבור שבד בבד עם המלחמה הגדולה וההכרחית בפגעי הטכנולוגיה, אנחנו צריכים להעשיר את התרבות החרדית, שבני הנוער שלנו לא יצטרכו בכלל לפגוש את הצד השני".

ראטה גם משוכנע שבעתיד, היוזמה שלו תיהפך לשגרתית ומקובלת. "זה בדיוק כמו הקומזיצים. פעם, כשהתחלתי לערוך קומזיצים, הסתכלו עליי מוזר, היו מבקשים ממני 'אל תקרא לזה קומזיץ, תקרא לזה חבורה, חבורה...' כל שם שיסתיר את הדבר, אבל היום, זה נהפך לטרנד, הקומזיץ החסידי הפך למילה טהורה, אני בטוח שגם נושא המדיה ילך לשם, ואני שמח שאנחנו מעשירים את עולם התרבות ומביאים לבני הנוער אלטרנטיבות. זה כ"כ אמיתי וטהור, זה מזכיר את דרכם של בני הנביאים, שהיו יוצאים למקומות טבע עם כלי נגינה, ודרך זה היו מגיעים להשראות רוחניות גבוהות, עד הדרגה הרוחנית הגבוהה ביותר – הנבואה. אני גם חושב שכל הדרך הזו היא הכנה מסוימת לדרך הנבואה, כמו שכתוב במדרש שהסממן הראשון לגאולה יהיה חידוש הנבואה".

דרך בעבודת ה'

העיתוי: מוצאי שבת פרשת כי תבוא. השעה: חצות הלילה. המיקום: בית מדרש חסידי ברובע ד' של אשדוד. את דממת הליל מפרה שירה קצבית ענוגה, המלווה בצלילי כלי מיתרים. המנגינות מתמזגות במילות כיסופים, ונימת

אקטואלית, עכשווית ושווה לכל נפש. עד כמה שאני יכול לעזור מתוך הדברים שעברתי, להשפיע על אחרים, להיטיב עם הצעירים ולהראות להם את הדרך".

אך גולת הכותרת של תכניותיו הגרנדיוזיות היא ללא ספק נמצאת בתחום חדשני ופורץ דרך, שמימושו עשוי לשנות מן הקצה לקצה את התרבות החרדית, כפי שאנחנו מכירים אותה כיום. "כשהייתי צעיר, הסתובבתי בימי חול המועד, ותמיד ראיתי את המודעות עם כותרות מרגשות על הקרנת סרטים לבנות, כמו אלו של ד. פרלשטיין ודומיה, ואני – בעל הרגש והדמיון – הייתי רואה ונדלק. אמרתי לעצמי, ומה אם יהיה דבר כזה לבחורי ישיבות, בסגנון 'היימיש', עם שחקנים משלנו, לתת להם 3 שעות צפייה בסרט איכותי-רוחני?".

ולצד הרעיון הנועז שהוא משמיע, מגיעים הסברים עמוקים הנובעים מתוך שכנוע עצמי עמוק ומשנה חינוכית סדורה. "יש כמה דרכים להעביר מסר", הוא מפרט. "הדרך הראשונה היא בכתיבת ספר, שאמנם יש כאלו המצליחים להעביר על גבי הכתב רעיונות בצורה כזו, אך היא הדרך הכי טכנית ויבשה. יש דרך להעביר רעיונות במוזיקה, אם לוקחים שיר עם מסר עמוק, הוא יכול להגיע ולגעת במאות אלפי אנשים. אבל יש דרך עמוקה יותר, שיכולה לטלטל את הבן אדם, ולשנות אותו מן הקצה לקצה, וזו דרך המדיה".

ראטה ממשיך בהתלהבות: "אתה יכול לקחת מסר, קח לדוגמה 'הווי דן את כל האדם לכף זכות', לבנות עליו סיפור, אתה גורם לבן אדם לחיות את הסיפור, הוא מרגיש מה האדם עבר, הוא מרחם עליו, נושם אותו, עובר אתו את התהליך, ואז מגיע ה'בום' של המסר. ככה זה נחרט בצורה הכי עמוקה, שלא תצא מהלב ולא תישכח לעולם. רק כששמעת את הסיפור, ואתה מרגיש כאילו היית עם הגיבור, צחקת אתו, בכית אתו, זה מרגיש כאילו עברת אותו בעצמך, וכשאתה עובר חוויה בעצמך – לא תשכח את זה לעולם".

בתכנית של ר' מנדל להכשיר כמה אברכים מאנ"ש ללימודי משחק בסיסיים ("כישרון מולד הוא ברכה, אבל צריך גם לימוד פורמלי"), וליצור סרט שיוקרא לבחורי ישיבות. גם אפשרות של יצירת סדרה בכמה פרקים נבחנת. לפרויקטים היומריים שלו הוא זקוק למימון רב, והוא משוכנע שנדיבי עם או קרנות התומכים ביצירה, ייטלו חלק בנטל הכבד ("כמו שבכל סרט יש קרנות שתומכות, אני בטוח שגם אנחנו נמצא אותם"). "אני מאמין שהקדוש ברוך הוא ברא את עולם המדיה, לא



ר' משה בוסקילה עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

שבת בבית



על שולחן ביתו בשכונת פלטבוש בברוקלין מתארחים מידי שבת עשרות משולחים מארץ ישראל להם הוא דואג לכל מחסורם ■ הוא עומד בראש החנית במאבק נגד פגעי הטכנולוגיה בארה"ב, פעל במשך שנים להביא לסגירת עסקים יהודיים בשבת בארה"ב ואף פתח כולל בשכונת בית וגן בירושלים ■ כעת, בגיל 55, מתפנה הנגיד ר' משה בוסקילה לראיון מקיף על מאבקיו הציבוריים, על הכנסת האורחים במידה בלתי נתפסת ועל קשריו עם גדולי ישראל ■ וגם: השבת הבלתי נשכחת במהלכה שהה הגרנ"צ פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר בביתו, וההמונים לא הפסיקו לזרום לביתו לכל אורך השבת

מספר. "אמנם יום קודם לכן שוחחתי עם בני והסברתי לו שזה לא טוב, אבל לא חלמתי שזה יקרה כל כך מהר. אין ספק שהייתה כאן יד אלוקים". מאז המקרה, לא פסק ר' משה בוסקילה במסכת שכנועיו להוצאת המכשיר. כל מכר אשר פגש, זכה ממנו להסבר מפורט כיצד ייראו החיים בלעדי המכשיר. "כל אדם שהקשיב לי עד עכשיו, הודה לי אחרי שראה את השינוי", הוא מספר.

באחת השבתות בביתו, כאשר התארחו במקום זוג להם לא נולדו ילדים, החליט ר' משה לקחת יוזמה. בזמן ארוחת שבת הוא דפק על השולחן וביקש שקט מן הנוכחים. "רבתי", אמר ר' משה לתמיהתם של בני המשפחה. "יש כאן מקרה של זוג ללא ילדים. אני רוצה שכל אחד שנמצא כאן יקבל על עצמו משהו לזכותם. שכל אחד ייקח על עצמו קבלה ויעזוב את המכשיר החכם. גם מי שלא יכול לגמרי, לפחות שיגביל את השימוש במהלך היום". תוך דקות החליטו רעייתו, בתו ובעלה להפסיק לעשות שימוש במכשיר. אליהם הצטרפו שני בחורים צעירים שהחליטו שלא לעשות בו שימוש בימי שישי ואורה נוסף שהבטיח כי ישתדל בעניין.

כבר באותו שבוע החל הפרויקט לצבור תאוצה. "אנשים התחילו להתעניין מדוע אנחנו עושים את זה, והסברנו את המשמעות של החזקת המכשיר. גם משמעות בריאותיות וגם משמעות משפחתיות ורוחניות". בשלב הראשון כאמור הופצה הבשורה בעלונים לבתי כנסת ובימים אלו יושק אתר מקוון בו יועלו סיפורי המצטרפים ליוזמה. "ראינו היענות, ואנחנו מקווים שבהמשך יצטרפו אל היוזמה יהודים מכל רחבי ארה"ב".

מ'גייטסהד' ל'לייקווד'

ר' משה בוסקילה (55) נולד בקזבלנקה, מרוקו, לאביו הרב דוד בוסקילה שליט"א, לימים רב קהילת 'אוצר התורה' בפריז, ואמו שתחי'. "גרלנו בבית של חסד", הוא מספר ל'קו עיתונות'. "תמיד היו בביתנו אורחים בשבתות. הרבנים שהיו מגיעים מארץ ישראל, היו מתארחים אצלנו בבית דרך קבע. כבר מגיל קטן הבנו את החשיבות של הכנסת אורחים וכיבוד תלמידי חכמים". בגיל 15 נשלח משה הצעיר ללמוד בישיבת 'חכמי פרובינציא' במרסיי, צרפת. "השנה הראשונה בישיבה הייתה מאוד קשה", נזכר ר' משה. "הלימודים, הניתוק מהבית, הסביבה שלא

היה זה לפני 15 שנה. בשכונת פלטבוש היוקרתית ברובע ברוקלין ארה"ב, לא היה מניין ראוי לבני העדה המרוקנית. כל הניסיונות להקמת בית כנסת כזה, עלו בתוהו. ימים ספורים טרם ראש השנה, יום הנגיד ר' משה



בוסקילה את הקמת בית הכנסת לבני העדה. ר' משה איגוד סביבו תוך ימים ספורים קבוצת תושבים והקים את בית הכנסת. "כיום", מספר ג'ק, יהודי תושב המקום, "אין אורח מארץ ישראל שלא עובר במקום. אם זה לתרומה, או לסיוע ולאירוח בביתו של רבי משה".

שנים לאחר הקמתו של בית הכנסת, ולאחר פעילות ענפה בחיי הקהילה במקום, מתפנה הרב משה בוסקילה למפעל חייו: הוצאת המכשירים הסלולריים החכמים - ה'סמארטפונים' - מבתיים של יהודים, גם אם הם גרים באמריקה. לצורך כך, הוא פתח בקמפיין רחב שבתחילה הופיע בעשרות אלפי עלונים בבתי הכנסת וממשיך בקמפיין מקוון שדרכו הוא מקווה להגיע לאנשים רבים ככל האפשר. "אנשים לא מבינים כמה תועלת יש בהפסקת השימוש במכשירים אלו", מסביר ר' משה בוסקילה בראיון למוסף החג של 'קו עיתונות'. "כל אדם שאני פוגש היום, גם אם הוא חבר קרוב, אני מבקש ממנו להוציא את המכשיר. מי שהסכים, ראה שינוי אדיר בחייו. פתאום אדם מגלה שיש לו הרבה מאוד זמן פנוי במהלך היום".

את הפרויקט התחיל ר' משה לאחר שבנו הצעיר זכה במהלך חודשי הקיץ במכשיר חכם יוקרתי. "הוא זכה נגד כל הסיכויים, ולמרות שלא רציתי שיחזיק במכשיר הזה נמנעתי מלהעיר לו, כי גם לי היה מכשיר דומה וחשבתי מה ניתן לעשות בכדי למנוע ממנו לעשות שימוש במכשיר". האב נמלך בדעתו, ובלבו עלה רעיון - להוציא את המכשיר האישי שלו ובכך להראות דוגמה. "כבר קודם לכן רציתי להפסיק לעשות שימוש במכשיר הטלפון החכם. ראיתי שזה מסיח את דעתי גם כאשר אני בבית עם הילדים. באותו רגע הבנתי שזו ההזדמנות שלי. זרקתי את שלי, והתפללתי לקדוש ברוך הוא שייתן בלבו של בני שיעזוב את המכשיר".

פחות מיממה לאחר מכן, הופתע האב לגלות כי מלאכתו נעשתה על ידי אחרים. "בני התקשר אליי ושאל אותי אם למכור את המכשיר לאדם שרביקש לרכוש אותו", הוא

בוסקילה

יעקב אמסלם





במחיצת מרן הגראי"ל שטינמן שליט"א

היריות. מאז הודעתי לכל המשפחה שלא לבוא לבקר אותי ולקחתי מאבטחים שלייו אותי כל בוקר מהמקום בו החניתי את הרכב עד לחנות. חייתי בצל הפחד, כל שבוע היו יורים באנשים אבל לא הייתה לי אפשרות למכור את החנות כי לא היה ביקוש".

אמו, שתמיד ביקשה ממנו לעזוב את האזור, החליטה יום אחד לבקרו בבית העסק. "היא הגיעה לארה"ב לאירוע משפחתי והודיעה לי שהיא מגיעה לבקר. לא הראיתי לה שאני מתנגד כי לא רציתי שתדאג, אבל ביקשתי ממנה שתבוא ביום ראשון. זה יום החופש הרשמי של הגויים והרחובות היו ריקים. גם לא היו לקוחות, כך שיכלתי לארח אותה ביישוב הדעת". האם הגיעה לחנות, ושהתה בה זמן מה כאשר במהלך כל הביקור לא הראתה את דאגתה נוכח מיקומה המסוכן של החנות. "אחרי שעה קלה היא חזרה

מעדיף להישאר בלימוד התורה. הנחמה שלי הייתה בפעילות למען הקהילה. תמיד עשיתי הכל לסייע בכל עניין שפנו אליי וזה לא מעט בזכות עבודתי".

חנות בלב הג'ונגל

את עסקי הטקסטיל החל ר' משה בשנת 1993, אז רכש עבורו חמיו חנות במנהטן, שם מכר סחורה שייבא מסין וממדינות נוספות. "הייתה לי ברכה בעסק, אבל זה היה כרוך בסכנה. החנות הייתה ממוקמת באזור של כושים ומאוד מסוכן היה להסתובב במקום. זה היה כמו ג'ונגל. ילדים היו מוכרים שם אקדחים. כבר ביום הראשון בעבודה, היה חיסול חשבונות בין כנופיות באזור ושמעתי היטב את

מוכרת. הכל היה יותר קשה. במרוקו התרגלתי להרגשה של הבית, לאוכל של אמי". למזלו, אחותו שנישאה למי שהפך לימים לרבה של קרטיי, התגוררה בסמוך לשיבה וסיפקה לו את כל צרכיו.

לאחר שנה, עבר משה בוסקילה לשיבת גייטסהד באנגליה שם למד במשך ארבע שנים. "שם, בלי קרובי משפחה, היה קשה שבעתיים", הוא משחזר. "באותם ימים, כשהייתי יוצא ממרוקו לאנגליה לאחר החגים, לא הייתה אפשרות להעביר כסף מהמדינה למדינה אחרת והייתי חייב לשלם את הכסף לשיבה. מחוסר ברירה, החבאנו את הכסף בסוליה של הנעל. הייתי הולך לסנדלר והוא היה פותח את הנעל ומניח שם את הכסף".

בשנות לימודיו באנגליה, נזכר בוסקילה בלא מעט סיפורים שלדבריו הצביעו על ההשגחה הפרטית שהייתה לו בשל מסירותו הרבה לנדוד למרחקים בכדי ללמוד בישיבה. "יום אחד בישיבה, בתחילת זמן חורף, חליתי ולא הייתה לי אפשרות לזוז מהמיטה. הגיע שעת ארוחת הערב ורציתי ללכת לשיבה בכדי לאכול שם, כי לא הייתה בידי פרוטה".

עד הגעתו לבניין הישיבה המרוחק כמה מאות מטרים מהדירה בה התאכסן, איבד בוסקילה את שעת ארוחת הערב ובחזרתו למקום מגוריו, היה אובד עצות. "לא ידעתי מה לעשות. לא היו לי קרובי משפחה ולא היה מישהו שיכול היה לעזור לי, אז הרמתי את ראשי ופשוט התפללתי". את הרגע הבא לא ישכח בוסקילה לעולם. "הורדתי את ראשי, והנה על הרצפה היה מונח שטר כסף של 50 פאונד, כאילו המתין לי. ממש כך. זה היה הרבה כסף באותה תקופה. הרגשתי שיש לי סיעתא דשמיא מיוחדת".

לאחר ארבע שנים במהלכן למד באנגליה, ביקר משה הצעיר בארה"ב לרגל נישואי אחיו והחליט להישאר במקום. הוא נרשם לשיבת לייקווד והחל ללמוד בה. "זו הייתה תקופה שזכורה לי מאוד לטובה", מציין בוסקילה. לאחר שנה בישיבת לייקווד, נישא בוסקילה ונכנס לעסקי הטקסטיל בהם עסקו אחיו. "הייתי אמור להמשיך ללמוד בכולל, אבל יצאתי לעבוד כי רציתי לראות מה יש בצד השני. אם אתה שואל אותי היום אם הייתי עוזב, הייתי



עם מרן הגרנ"צ פינקל זצ"ל

"זו בעיה שאני גם הייתי מתמודד איתה תמיד. הרי בימי שבת היה זה היום המרכזי של הקניית, והיה זה ניסיון קשה. אני תמיד סגרתי בשבת, אבל הם היו שני ישראלים להם הייתה חנות של מוצרי בנייה, ובשבת היה זה יום המכירות העיקרי שלהם".
לאחר מסע שכנועים מצדו, נעתרו השניים לסגור את החנות בשבת



עם מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל

שבת בבית בוסקילה

לבניית המקווה ואני שמח שעד היום יש במקום מקווה פועל לזיכוי הרבים. הייתה לנו סיעתא דישימא מיוחדת והרגשתי שזה הרבה בזכות המצווה הזאת. הכל בא לי ממש כמו שרציתי".

במחיצת הגרמ"צ פינקל

בשנים הבאות התפתחו עסקיו של ר' משה בוסקילה והוא החל תורם למוסדות תורה מרווחיו. בין היתר לשיבת 'בית

קודם מכירת החנות, היא תרמה גם סכום כסף לצדקה, בדיוק באותו זמן שהגיע היבואן שהציע את הקונה הפוטנציאלי".

70,000 דולר למקווה הסיני

בימים הבאים, כשעול החנות אינו מונח על כתפיו, התרכז ר' משה בוסקילה במאמציו למנוע מזוג עמיתו לפתוח את חנותם בשבת. "זו בעיה שאני גם הייתי מתמודד איתה תמיד. הרי בימי שבת היה זה היום המרכזי של הקניית, והיה זה ניסיון קשה. אני תמיד סגרתי בשבת, אבל הם היו שני ישראלים להם הייתה חנות של מוצרי בנייה, ובשבת היה זה יום המכירות העיקרי שלהם".

לאחר מסע שכנועים מצדו, נעתרו השניים לסגור את החנות בשבת. "הם הסבירו לי את ההחלטה שלהם ואמרו שסגרו בשבת בגלל שכשהיו עובדים ליד החנות שלי בשבת, היו מתארים אותי עושה קידוש עם המשפחה, וזה היה מעורר אצלם רגשות. מאז, בעל החנות חזר בתשובה, שגשג בעסקיו ולדעתי זה רק בזכות השבת שהוא שמר עליה למרות הניסיון הקשה". השלב הבא מבחינת ר' משה בוסקילה היה מעבר לעסקים חופשיים. "לא רציתי לפתוח חנות ושוב להתמודד עם לחצים מצד לקוחות שרצו שאפתח את החנות בשבת", הוא מסביר. "לכן החלטתי להיכנס לתחום יבוא הטקסטיל, כך שלא הייתה לי שום בעיה שלא לעבוד בשבת".

בשנים אלו, התעשייה שפעלה בארה"ב, העתיקה את מקומה לסין, ובעקבות כך, עסקיו של בוסקילה עברו גם אלו לשם. "מאז, מפעם לפעם, אני נוסע לסין", מספר בוסקילה. "בשנים הראשונות התפללתי בבית הכנסת חב"ד בשנחאי. יום אחד יצא לי לשוחח עם רב בית הכנסת ושאלתי אותו האם יש מקווה, הוא אמר לי שלא, ולא הבנתי כיצד מסתדרים בני הקהילה היהודית במקום, אז הרב הסביר לי שמי שצריך טס במשך שעתיים עד להונג קונג, שם יש מקווה". "באותו רגע החלטתי לבנות מקווה במקום", משחזר בוסקילה. "חייגתי לכמה ידידים ויחד ארגנו 70,000 דולר

לביתי ולא שוחחנו על כך".

למחרת, יום שני, הגיע למקום ידידו של בוסקילה המייבא פריטי לבוש, אייבי שמו. "הוא הציע את הסחורה שלו, ובדרך אגב שאלתי אותו אם יש קונה לחנות שלי. כל אדם שאני מתעסק איתו בענייני החנות, אני מברר אבל עד אז לא מצאתי קונה, אבל כאן זה היה אחרת. אייבי, היבואן, אמר שהוא מכיר מישהו שאולי יסכים לרכוש את החנות והודיע לי שיעדכן אותי בהמשך השבוע". האדם שאייבי חשב להציע לו את החנות, היה חתן שנישא כמה ימים לאחר מכן. "חמיו של החתן, היה מכר שלנו, והיו לו אמצעים. לכן אייבי חשב שיוכל להציע לשווער לקנות את החנות לחתן שיהיה לו ממה להתפרנס".

"נתתי לו את מספר הטלפון בבית. באותו זמן לא היה קיים טלפון נייד. ביום חמישי בבוקר, פחות מיממה לאחר החתונה, התקשר אלי עובדיה, זה היה שמו, ושאל אם אני מוכר את החנות. השבתי בחיוב והזמנתי אותו לפגישה בביתי. כשהגיע, הראיתי לו את מחזור המכירות, את המאזן הכספי ותיארת לי את החנות". למרבה ההפתעה, עובדיה השיב בחיוב להצעה ואמר כי הוא מעוניין לרכוש את החנות. "סיכמנו על מחיר, אבל הרגשתי לא נעים שלא ראה את החנות ואת האזור. בשביל שלא יחשוב שאני מסתיר ממנו מידע, ביקשתי ממנו לבוא איתי לחנות, הראיתי לו אותה והוא לא התנגד".

כשהוא מסרב להאמין עדיין שעסקת המכירה מתרחשת במציאות, הלך ר' משה לבנק יחד עם עובדיה, הרוכש. גם בעסקאות מכירה שונות, מעולם לא ראיתי עסקה כזאת שהתנהלה במהירות וביעילות", הוא מציין. "לאחר כמה דקות הכסף כבר היה בידי והחנות הועברה לידו של עובדיה". בשלב זה, חייג בוסקילה לאמו שכאמור ביקרה בתחילת אותו שבוע בחנות. "סיפרתי לה איך בחסדי שמים ממש הצלחתי למכור את החנות כנגד רוב הסיכויים. שמת לב שהיא לא עונה לי, ואז היא סיפרה בקול נשנק מהתרגשות שמאז שחזרה מהביקור אצלי, לא הפסיקה להתפלל שאמצא קונה לחנות כי זה היה אזור מסוכן. ומסתבר שביום רביעי, יממה

**בנדי להבטיח מניין אנשים
שישתתפו בתפילות, הודיע
בוסקילה לשכניו כי בשבת
יתארח בביתו הרב פינקל וכי
הוא ישמח אם יצטרפו למניין.
אלא שהוא לא תיאר לעצמו
את כוחה של השמועה.
חיש מהר נודע בכל שכונת
פלטבוש כי הרב פינקל שובת
במקום, "בתפילת מנחה לא
האמנתי שזה אמתי. המוני
אנשים הגיעו לתפילה ולא היה
מקום גם לבני המשפחה**





עם רבותיו

ממנהטן לישיבה

את ר' משה אם יוכל להביא את חבריו המתגוררים עמו לסעודת ליל שבת בביתו. "הסכמתי בשמחה. אמרתי להם 'מתי שאתם רוצים, תבואו לביתי'. אפילו שלאחד החברים היה שיער ארוך, והעדפתי שהילדים לא יראו את זה, חשבתי שאולי תהיה אפשרות לחזק אותם וזה יהיה שווה". בשלב זה, הקשר התרחב ור' משה הפך למעין רבם של שלושת הצעירים. "שכנעתי אותם לבוא לתפילות בבית הכנסת גם בימות החול. תחילה רק אחד מהם הגיע, אבל לאט לאט התחילו השלושה להגיע לתפילה כמעט באופן קבוע".

בד בבד, חלק מן החברים החלו לשמור שבת, חוץ מאחד שהיה ממש אנטי דתי. "אמרתי לאותו אחד שיעשה מה שהוא רוצה, רק שיבוא. וזה עזר. ארוחות השבת, התפילות והאוירה השפיעו בסופו של דבר גם על הבחור העקשן מבין החבורה ושלשתם החלו לשמור שבת ולהתפלל כסדר. הייתי לומד איתם כמה פעמים בשבוע, בעיקר בלילות וכך הם התקרבו אט אט אל היהדות".

כך זה נמשך מספר חודשים, בני החבורה החלו לשמור תורה ומצוות, אך המשיכו בעבודתם כרגיל. "התפנית הייתה כשלתע, בתוך כמה שבועות, כולם הסתככו. אחד פוטר, שני נכנס לחובות ולשלישי החלו לצוץ בעיות בעבודה. הסברתי להם שזה ניסיונות של הקב"ה, אבל מצבם רק החמיר". לאחר כמה ימים, הציע ר' משה לבני החבורה ללכת ללמוד בישיבה במונסי. "גם ככה אין להם מה להפסיד וייצא להם מזה רק טוב", אמרתי להם. בתחילה השלושה סירבו בתוקף, מאחר ומעבר לסביבה לא מוכרת, היה מקשה עליהם, אך בהמשך התרצו ללכת לישיבה לתקופת ניסיון.

"זה היה בשבת. ליאור הודיע לנו שהוא החליט ללכת לישיבה והחברים מיד אמרו שהם יצטרפו. וכך היה. כבר למחרת לקחתי אותם למונסי, דיברתי עם הרב שם ונשאיתי איתם עד הערב בשביל שיהיה להם יותר קל. בסוף היום, שניים מהם רצו להישאר, אבל דווקא ליאור רצה לחזור. ניסיתי לשכנע אותו, אבל הוא סירב". אדרי חזר עם ר' משה לברוקלין, אך כמה חודשים לאחר מכן, כאשר ראה שבעיותיו אינן מסתדרות ובמקביל חבריו מרוצים מבחירתם, הוא החליט ללכת לישיבה. "הוא אמר שהוא רוצה ללכת לישיבה אחרת, של רב שהוא הכיר. וכך היה".

שלושת בני החבורה הפכו תוך שנה לחרדים מן המניין ו-3 שנים מאוחר יותר נישא ליאור, חברים. "כיום", מסכם ר' משה. "כל המשפחה של ליאור חזרה בתשובה. הם הושפעו ממנו, ראו איך זה הופך אותו לבן אדם טוב יותר". לאחר נישואיו, מונה ליאור אדרי למשגיח בישיבה בה למד ושימש כמורה דרך לצעירים. "גם שאר חבריו הקימו משפחות ונהיו חרדים לדבר ה' המקפידים על קלה כבחמורה.

"המסר שלי הוא", מסכם ר' משה בוסקילה. "לא חשוב כמה הכנסת אורחים עושים, חשוב כיצד עושים את זה. במקרה הזה, הגישה הטובה שינתה עולמות. משפחות שלמות התקרבו ליהדות".

מידת הכנסת האורחים בבית משפחת בוסקילה בשכונת פלטבוש, היא נדירה על פי כל קנה מידה. בכל שבת, מסבים סביב השולחן 'שלוחים' מארץ ישראל לצד 'עמך'. בני ישיבות לצד בני משפחה. "למדתי זה את מהבית. מצוות הכנסת אורחים היא בין החשובות ואנחנו משתדלים לקיימה בהידור".



מידה זו, כך מסתבר, הביאה לפחות במקרה אחד לחזרתם בתשובה של שלושה ישראלים אשר התגוררו בניו יורק. "היה זה בערב פסח לפני כמה שנים", נזכר ר' משה. "הייתי באמצע להתארגן לחג וממש בערב החג, אני רואה אדם שלא נראה היה שהוא מתכוון לחג. היה נראה שהגיע לאזור בשביל כמה סידורים. שאלתי אותו מה מעשיך, והוא ענה לי שהוא עובד במנהטן ושכח שליל הסדר חל הערב. שאלתי אותו היכן הוא מתכוון לחגוג את ליל הסדר, והוא אמר שיסתדר. התעקשתי, והזמנתי אותו אליי. בהתחלה הוא לא רצה, אבל לבסוף השתכנע".

הבחור, ליאור אדרי שמו, נעתר לבקשתו של ר' משה, והגיע לליל הסדר בבית המשפחה יחד עם אורחים נוספים. "אחרי שסיימנו את ליל הסדר, הזמנתי אותו גם לסעודת החג למחרת, אבל הוא אמר שיש לו עבודה והוא לא יכול להיעדר בלי לבקש רשות מהנהלה". גם כאן, לאחר מסע שכנועים, הוא הסכים להגיע לסעודת החג. "כבר בסעודות שמת' לב שיש כאן פוטנציאל. הוא שאל כל מיני שאלות על היהדות, והיה נראה שמדובר באדם אינטליגנט". גם בערב, בליל הסדר השני אותו חוגגים ביהדות התפוצות, השתתף אדרי וגילה התעניינות בכל פרט. "מאז, הקשר בינינו נשמר".

יום אחד, בחלוף מספר שבועות מליל הסדר, שאל אדרי

מתתיהו, שעם ראש הישיבה, הגר"ב וייסבקר שליט"א, הוא זוכה לקשר אישי, וכן ליוזמות פרטיות שנהנו מידו הרחבה. "באותן שנים הקים ר' משה בוסקילה כולל בראשו עומד אביו בשכונת בית וגן בירושלים", מספר גורם המקורב אליו. "בכולל למדים מידי יום כ-20 אברכים".

במסגרת סיועו למוסדות תורה, היה ר' משה דמות מוכרת בבתי גדולי ישראל. מקרה החקוק בזיכרונו היה כאשר ראש ישיבת 'מיר' הגאון הרב נתן צבי פינקל התארח בביתו למשך שבת שלמה. "זו הייתה שבת שלא אשכח כל חיי", מספר בוסקילה. "לפני 16 שנה. אחד ממכריי הביא אותי לבית בו היה הרב פינקל, כשהגעתי לשם הרב הושיב אותי לידו ושוחחנו ארוכות על כל מיני נושאים.

"בתמימותי", מוסיף בוסקילה, "הזמנתי אותו להתארח אצלי בבית לשבת". מקורבי הרב נדהמו לנוכח הבקשה, אך הרב השתהה כמה שניות והשיב בחיוב להזמנה. "הרב אמר לי: 'שבת הבאה אני לא יכול לבוא, אבל עוד חודשיים אני חוזר לארה"ב לשבת אחת ואני אהיה אצלך בבית'. לפני שנפרדנו, הרב ביקש ממני שאגיד לרעייתי לשוחח עם רעייתי הרבנית לגבי האוכל בשבת, כי הוא היה צורך אוכל מיוחד מטעמי בריאות". וכך היה, רעייתי שוחחה עם רעיית ראש הישיבה, ועניין האוכל סודר.

הזמן חלף במהירות, והגיעה השבת בה התארח הרב פינקל בביתו של ר' משה בוסקילה. "הוא בא עם שניים מתלמידיו ועם גיסו, הרב קרליבך. הבאתי במיוחד ספר תורה אשכנזי לבית בכדי שנוכל לערוך את התפילות במקום בלי ללכת לבית הכנסת". בכדי להבטיח מניין אנשים שישתתפו בתפילות, הודיע בוסקילה לשכניו כי בשבת יתארח בביתו הרב פינקל וכי הוא ישמח אם יצטרפו למניין. אלא שהוא לא תיאר לעצמו את כוחה של השמועה. חיש מהר נודע בכל שכונת פלטבוש כי הרב פינקל שובת במקום, "בתפילת מנחה לא האמנתי שזה אמתי. המוני אנשים הגיעו לתפילה ולא היה מקום גם לבני המשפחה".

אלא שזה היה קדימון לנחשול האדם שצבא על דלתות הבית בליל שבת לאחר הסעודה. "הגיעו גם ממרחקים גדולים", הוא מספר. "רק באותו ליל שבת הוא מסר 3 שיעורים. חלק מהדברים הוא אמר בעברית לבקשת הקהל, בכדי שכולם יבינו. למרות שהוא היה עייף מאוד, הוא לא סירב לבקשת ברכה של אף אחד מן הנוכחים". בבוקר, בתפילת שחרית, המחזה חזר על עצמו. מאות אנשים נהרו אל הבית, "מי שנכנס, לא יכל לצאת מרוב הצפיפות, ולא הייתה ברירה אלא לפתוח את הדלת בצד השני של הבית, למרות שאנחנו לא עושים בה שימוש".

תכונה ייחודית שר' משה מבקש לציין, היא זיכרונו הפנומנאלי של הגרנ"צ פינקל. "במהלך יום שבת, ביקרו בבית עשרות מתלמידיו, גם כאלו שיש להם כבר נכדים. וכאשר כל אחד מהם בא, הרב נזכר בדיוק בשמו הפרטי ושם המשפחה שלו והתעניין בכנות בשלומו ובמצבו, למרות שהוא לא ראה אותם מאז שעזבו את הישיבה שנים הרבה לפני כן. אחד התלמידים סיפר לי שהרב לא פגש אותו 30 שנה, אבל בכל זאת זוכר אותו במדויק".

גם במוצאי השבת, בעת ההבדלה, נהרו אנשים רבים אל הבית. את ההבדלה ערך הרב פינקל וכשסיים את הברכות, שמו לב הנוכחים כי לרב הייתה הנהגה מיוחדת לאחר ההבדלה: לטבול את אצבעותיו ביין ולהכניסם לכל כיסיו בחליפה ובמכנסיים. "הוא עשה זאת למרות שהיה לו קשה מחמת שרעד בידיו בשל מחלתו", מספר ר' משה בוסקילה. "אמרתי לו: 'כבוד הרב, זה מנהג של חסידים וספרדים, זה לא מנהג של ליטאים'. אז הוא אמר לי: 'יש לי הרבה חובות והרבה הוצאות לישיבה. שמעתי שזה סגולה ויש בנו אמונת חכמים, אז אני עושה את זה'".

שנה לאחר ביקורו של הגרנ"צ פינקל בביתו, החליט ר' משה בוסקילה להקים בית כנסת באזור מגוריו. היה זה כאשר התרבו המבקשים להתפלל בנוסח יהדות מרוקן ובסביבה לא היה בית כנסת מתאים. "כבר ביום הראשון של בית הכנסת, הגיעו 150 מתפללים", מספר בוסקילה, "ומאז החלטנו להפעיל אותו באופן קבוע".

בארה"ב נהוג לגבות ממתפללי בית כנסת סכומים גבוהים עבור חברותם בקהילה. "היה יוצא שכל משפחה הייתה משלמת 500 דולר רק על תפילות ימים נוראים", הוא מסביר. "ולכן היו משפחות לא כל כך דתיות שהיו מוותרות על התפילות בגלל זה. החלטנו לא לגבות כסף ואנשים באו בהמוניהם. היום כבר 15 שנה אחר כך אני יכול לציין בסיפוק שלא מעט אנשים חזרו בתשובה מהפעילות שיש בבית הכנסת".

ט"ז - י"ז תשרי 19.10
עליה המונית ותפילת חג

בסוכות שאלחים בחברון

רביעי ב' דחווה"מ י"ז תשרי 19.10 • 13:00 שמחת חג עם ענקי הזמר החסידי



המאסטר
עמי כהן
בליווי תזמורת מורחבת

גדול הזמר המזרחי חסידי
חיים ישראל

הזמר המפורסם מארה"ב
בני פרידמן

ענק הזמר החסידי העולמי
מרדכי בן דוד

שוקי SHUKY ■ דב קארפ ■ עקיבא מרגליות

מנחה: יוסי בן עטר

92.1 | 104.3 | 105.7
קול ברמה
כחול תל אביב

גלי ישראל
שומעים שזה ישראלי

שידור חי

לגעת בנצח
בית קפה
פתוח סוכות במסע

מרכז מבקרים
ומיצג חוויתי רב חושי בחברון
פתוח כל חוה"מ לפרטים: 02-9965333

לגעת בנצח
ע"ש ר' הרשל פינק ז"ל

פסטיבל האסיר
יום שלישי א' דחווה"מ 18/10
14:00-18:00

בקדית ארבע חברון

בדרך למערת המכפלה עוצרים בקדית ארבע!
מסטיבל חגיגי • עמדות הפעלה ויצירה לכל המשפחה • כניסה חופשית • סוכה
בבוקום • עמדות נעימה וחשיפה של תוצרת מוקומית

יש שחר ■ ציור מ. פלדמן

www.2hebron.co.il \ מוקד הזמנת הסעות ארצי 029965333

שימו לב! אולם יצחק יהיה פתוח בימים שלישי רביעי

19
מבדו

הסעות מירושלים ללא צורך בהרשמה

אוטובוסים ישרים משעה 9:00-16:00 יציאה מחניון בניי האומה התחתון ישיר
למערת המכפלה במחיר 19 ש"ח בלבד (הלוך ושוב), בחסות משרד התחבורה ואגדי

להשכרת דוכנים צרו קשר: 052-3191902 יצחק

אלם יצחק פתוח \ הפרדה מלאה הכניסה חופשית \ כל האירועים הדרכים והסיורים בתיאום ובאבטחות מוחות הביטחון

תפילת קרליבך
עם הזמר שלמה כץ
רביעי י' תשרי | 8:45



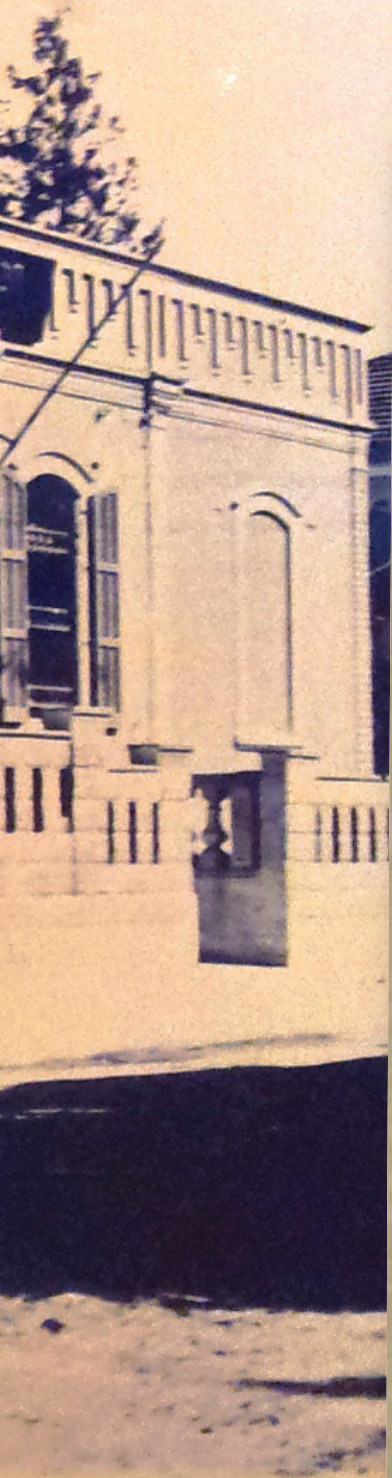
מחשבוש היישוב היהודי בחברון \ קרן מורשת מערת המכפלה \ מנהלת מערת המכפלה \ המועצה הדתית ק"א-חברון \ הכנסת אורחים חברון

מחשבוש היישוב היהודי בחברון

מחשבוש היישוב היהודי בחברון

מחשבוש היישוב היהודי בחברון

מחשבוש היישוב היהודי בחברון



בבנק זרובבל כבר הייתה?

יעקב אמסלם

משכנו הראשון של בנק אנגלו
פלשתינה בתל אביב בקרן הרחובות
יהודה הלוי והרצל בשנת 1923



לפני 115 שנה הוקם הבנק הראשון בארץ ישראל, שנה לאחר
מכן התאגדו האיכרים והחליטו ליטול הלוואה מקרן למען יישוב
ארץ ישראל ולהקים לעצמם בנק חדש * 20 שנה לאחר מכן
הוקמו עוד שלושה בנקים וכך התהוותה לה הפעילות הפיננסית
בארץ ישראל, עם הקמתה של המדינה * פרויקט מיוחד: מי היה
חלוץ הבנקים בארץ ישראל ומדוע מנכ"ל הבנק נמלט למצרים
ופתח שם סניף זמני? כיצד הוקמה האגודה הקהילתית שהפכה
לאחד הבנקים המשפיעים בישראל ומי איש העסקים שהביא
לקריסת הבנקים 'ברקליס' ו'אלרן'?





שטר של בנק זרובבל

שפעל בטרם קום המדינה. היה זה בנק פ.ק.א. (P.K.O.) שנקרא גם בנק פאקאו, או בשמו המלא בנק "פולסקא קאסא אופיקי". הבנק נוסד בשנת 1933, וחדל מלשמש כבנק בשנת 2004, לאחר שנרכש כאמור בידי בנק הפועלים. הבנק נוסד בשנת 1933 על ידי קבוצת הבנקאות הפולנית P.K.O. ונמכר בשנת 1999 לבנק יוניקרדיטו האיטלקי. לבנק היו שני סניפים - ברחוב אלנבי בתל אביב ובחיפה, לקראת סוף פעילותו הוא שירת בעיקר את אוכלוסיית העובדים הזרים, בהעברות כספים לחו"ל. לפי הערכות שונות, בתקופת המלחמה הקרה שימש הבנק כבסיס לפעילות סוכנים סובייטים בישראל. נכון לסוף שנת 2002, עמד ההון העצמי של הבנק על כ-66 מיליון ש"ח, ובהתאם למדיניות בנק ישראל לאחר קריסתם של בנק למסחר והבנק לפיתוח התעשייה, נמכר הבנק לבנק הפועלים בסוף 2003 תמורת 30 מיליון ש"ח. במהלך שנת 2004 בוטל רישיון הבנק, לפי בקשתו.

האגודה שהפכה לבנק

במקביל ל'אנגלו-פלשתינה', פעל המוסד הבנקאי "אגודות הלוואה וחסכון" שהיוו את המוסד הבנקאי הציבורי הראשון שהוקם בארץ ישראל והשני שפעל בה. האגודות נקראו בהמשך "קופת הלוואה וחסכון" ו"בנק הלוואה וחסכון". הבנק סייע למפעלים חלוציים רבים באשראי, מימון והקצאת ייעוץ מומחים והיה מהמסייעים הגדולים לפיתוח המושבות העבריות בארץ ישראל.

הוא החל את דרכו כאגודה שמטרתה הייתה לסייע לאיכרים שחפצו להיפטר מעול פקידי הברון רוטשילד שהתערבו במעשיהם במושבות העלייה הראשונה (זכרון יעקב, ראשון לציון וכו'). המושבות הוקמו בסיועו הכלכלי של הברון שהותנה במידה רבה של התערבות של פקידי הברון וחברות הסיוע בנעשה במושבות, כולל בתחומים שלא היו קשורים במישרין לצד הפיננסי, דבר שגרם לחיכוכים רבים בין האיכרים המתיישבים לפקידיהם.

בשנת 1903, מרבית האיכרים התייצבו והתנהלו עצמאית ללא עינם הפקוחה של פקידי הברון, אך מספר שנים לאחר מכן הורע מצבם הכלכלי והם לא עמדו בהחזרי הלוואות. בשלב זה נטלו מספר עסקנים - בניהם כמה מראשי היישוב - הלוואה גדולה מ'החברה היהודית להתיישבות' שהייתה בבעלות הברון מוריס הירש והחליטו להעניק הלוואות בכדי לייצב את מצבם הכלכלי של האיכרים במה שהפך על מהרה לאגודה קהילתית.

מלחמת העולם הראשונה הביאה את האיכרים למצב כלכלי קשה יותר ואף האגודה, שנחשבה לעוגן יציב יחסית, נקלעה לקשיים כלכליים. בניסיון לשפר את מצבה הכלכלי, החליטה האגודה להימנע מלהקפיא את פעילותה והחלה לסחור בסחורות במקום בכסף, היא קיבלה חוזרי הלוואות בסחורה והעניקה הלוואות בסחורות.

בשנות העשרים, הפך הגוף מאגודות איכרים לבנק אשראי וחסכון של ממש שהעניק שירותי בנקאות לסוחרים, בעלי מלאכה ויזמים. "האגודה לא הסתפקה עוד במתן אשראי לצרכים השוטפים, אלא הציבה לעצמה למטרה לפעול

אבל לא יכולתי לעזוב את אלו שהיה להם הכסף בבנק שלנו שירעבו או שילכו לבקש נדבות על פרוסת לחם. עבודתי זו היה קשה ביותר מפני שרבים מהמפקידים דרשו בכל זאת את כסף פיקדונותיהם ולא חפצו להבין, כי אין על האפק"ק שום התחייבות וכי אנכי עושה עמהם לפנים משורת הדין בשלמי להם את פיקדונותיהם ויריבו בי וימררו את חיי". בשנים הבאות, עם חילופי השלטון, נעשו מספר ניסיונות לפרק את הבנק מצד השלטונות, ניסיונות שעלו בתוהו, עד להסדרתו הרשמית, שנים מספר לאחר הקמת המדינה.

בשנת 1951, הפך כאמור בנק אנגלו-פלשתינה לבנק לאומי לישראל, ובסיס פעילותו הועבר מלונדון לישראל. אז הודפסה גם סדרת שטרות חדשה, שנשאה את שמו של בנק לאומי. סניפיו הוותיקים של בנק לאומי במדינת ישראל, עשרות במספר, היו במקור סניפים של בנק אנגלו-פלשתינה, ובהם הסניף המרכזי של הבנק בתל אביב, הסניף בחיפה (במבנה



בנק קרדיט לגומלין

שהוגדר במשך השנים כאתר שימור על ידי המועצה לשימור אתרים) והסניף הראשי של ירושלים ברחוב יפו (מול כיכר ספרא - ידוע כיום כבניין בנק לאומי). הסניף ההיסטורי של בנק אנגלו-פלשתינה ביפו ברחוב אפ"ק (אנגלו פלשתינה קומפני) פינת שדרות ירושלים 1 קיים גם כיום והפך לסניף המרכזי של בנק לאומי לישראל בעיר יפו. גם המתחנה, בנק הפועלים, התחזקה על ידי רכישת בנק

"40,000 לירות בזהב", זעקה הכותרת בעיתון המקומי של המושבה הצעירה תל אביב. במודעה סופר כי נערכת הגרלה על 40,000 לירות לכל הפותח חשבון בנק ב'בנק א"י בריטניה'. בנוסף הציעה המודעה כניסה להגרלה ללקוחות קיימים שיפקידו חיסכון ראשון של 10 לירות. "זכיה, הכנסה, ביטוח חיים", נכתב.

סצנת הבנקים בארץ ישראל, פעלה זמן רב בטרם הוקמה התנועה הציונית. הבנקים, שפעלו תחת השלטון המקומי (הבריטי והטורקי לתקופות), תפקדו כמוסדות כלכליים לכל דבר, זאת על אף העובדה כי מצבם הכלכלי של אזרחי מדינת ישראל - הן היהודים והן הערבים - היה בכי רע. אחת ההכנסות העיקריות של הבנקים בימים אלו הייתה מההעברות הכספיות שהעבירו יהודי התפוצות ליישוב היהודי לאחזקת התושבים ככרון מרוטשילד ורבים נוספים, אחרות התבססו על התמורות הפוליטיות שחלו במדינה שגרמו לתושביה האמידים להפקיד את כספם במקור בטוח שיגן עליהם מן המלחמות שחוו התושבים.

חלוץ הבנקים - אנגלו פלשתינה

הבנק הגדול ביותר בישראל והראשון בימים שלפני קום המדינה, היה בנק 'אנגלו-פלשתינה' (בנק אפ"ק) הידוע. הוא הוקם ביישוב הישראלי בסוף התקופה העות'מאנית בשנת 1902, ופעל בתקופת המנדט הבריטי ובראשית ימי מדינת ישראל. שנה לאחר הקמתו, עוד בהיותו תחת השם "בנק אפ"ק", החל הבנק לפעול בעיר יפו תחת שליטת ההסתדרות הציונית העולמית, באמצעות אוצר התיישבות היהודית. ההסתדרות השתמשה בו למימון פעולותיה במשך הארץ-ישראלי המתפתח.

במהלך השנים הראשונות לאחר הקמת מדינת ישראל, טרם הקמתו של בנק ישראל המרכזי כיום את הפעילות הכלכלית של המדינה, שימש הבנק כבנק המרכזי של המדינה הצעירה. בשנת 1951 הוקם בנק לאומי, שאליה הועברו כל הנכסים והפעילויות של בנק אנגלו-פלשתינה, שנחשב לחברה בריטית.

תחנות חיוו של הבנק, עד להקמתה של מדינת ישראל היו סוערות. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, נאלץ מנהל הבנק, זלמן דוד ליבונטין, להימלט למצרים מאחר והיה נתון

רוסיה שהייתה נחשבת למדינת אויב באימפריה העות'מאנית. מחוסר ברירה, פתח ליבונטין סניף זמני במצרים והעביר אליו את הכספים היהודים שהיו בכספות 'בנק האם' בלונדון, מה שאפשר לפליטים רבים שיצאו מארץ ישראל לפדות את כספם. בספרו, 'לארץ אבותינו' מסכם ליבונטין את הפרשה בכתבו: "על פי החוקים השוורים, לא הייתה עלינו שום התחייבות לשלם במצרים את הפיקדונות שקבל האפ"ק בארץ - ישראל,



בנק הפועלים בראשית דרכו



הסניף הירושלמי של בנק ברקלים

הבנק עמדו ישראל רוקח כיושב ראש מועצת הבנק ומשה גריינגר כיושב ראש ההנהלה. מאיר דיזנגוף היה בין מייסדי הבנק, נשא בתואר יושב ראש כבוד ופעילות הבנק התנהלה במשך תקופה מביתו הפרטי. קרן ההלוואות של הבנק נקראה לימים קרן דיזנגוף.

הבנק הוקם על בסיס עקרונות הבנקים ההדדיים שנוצרו בבית המועצות. בדברי הימים לתקופה זו נכתב, כי "עממיות זו משכה אל הבנק חברים לרוב ובמשך הזמן התפתח ממוסד קואופרטיבי זעיר לבנק גדול ומסועף בעסקיו, הן בענייני חסכון ואשראי והן ביזמה ועזרה - למפעלי בנין ויצירה בקנה מידה גדול. נתן שרות בנקאי ועזרה ארגונית למפעלי דלת העם ולמפעלים ציבוריים ותרבותיים". במסגרת זו הקצה הבנק מסגרות אשראי לרבות מתוכניות הפיתוח העירוניות של

אגודות הלוואה וחסכון הוכרחו למכור את רישיונם לבנקים הגדולים.

הרישיון הבנקאי של האגודה בזיכרון יעקב נמכרה לבנק הפועלים, אולם עד 1974 פעל "בנק הלוואה וחסכון בע"מ" כבנק רגיל ואגודת המייסדים נהנתה מעצמאות, עד שנרכש, על רכשו, חשבונותיו וכל מפעליו על ידי בנק לאומי. הרישיון הבנקאי של בנק הלוואה וחסכון ירושלים נמכר לבנק לאומי ורבים מעובדיו עברו גם הם לבנק לאומי. בית הלוואה וחסכון בפנת הרחובות בן יהודה ובן הלל, נמכר לבנק המזרחי, שמיקם בו את סניף ראשי ירושלים של הבנק.

בנק קואופרטיבי



הנהלת אפק שלישי משמאל המנכל הנמלט זלמן דוד ליבונטיץ

וחסכון".

עם השנים התרחשו סניפיו בכל הארץ ופעילותו נמשכה גם לאחר קום המדינה, אז נחשב לאחד מן הבנקים המובילים. בשנות ה-70 פעלה המדינה לסגירת הבנקים הקטנים הרבים, שהיו בישראל באותן שנים, בשל התמוטטות כלכלית של רבים מהם. המדינה הכריזה את הבנקים הקטנים למכור את הרישיון הבנקאי שלהם לבנקים הגדולה, ובמסגרת זו כל

תל אביב בשנות העשרים והשלושים, לרבות שיכוני "יעקב" ו"שלמה", הקמת "שכונת העם" ופיתוח שיכוני הפקידים והמורים.

יחד עם פנחס רוטנברג הוביל הבנק את מימון ועדת הסיוע לתעשייה, וב-1932 היה הבנק שותף בהקמתה של החברה הארץ-ישראלית לביטוח כללי. בתקופת המלחמה האיטלקית-אתיופית השנייה והמשבר הכלכלי האזורי עם עליית הביקוש

אחד הבנקים הבולטים שפעלו בארץ ישראל בטרם קום המדינה, היה "בנק אשראי", כך הוא נקרא. הוא נחשב כבנק קואופרטיבי (שמטרתו אינם רווחיות, אלא צמצום עלויות עבור הלקוחות) ופעל כאגודה שיתופית בין השנים 1944-1922.

הבנק נוסד ב-1922 על ידי יחיאל רבינוביץ'. בראש מוסדות





למשיכת חשבונות, הבנק עמד בפני קשיים רבים והסתייע בתמיכה כלכלית שסיפק עבורו בנק ברקליס. שלוש שנים לאחר מכן, לקראת ראשיתה של מלחמת העולם השנייה ב-1939, שוב עמד הבנק בפני בעיה דומה אך נותר ללא תמיכה של מוסד חיצוני ונאלץ לעמוד בפני פירוק.

בדצמבר 1939 קיבלו מוסדות הבנק החלטה במסגרתה לא יפורק אך יקפא את פעילותו לתקופה של ארבע שנים להסדר חובות מול הנושים. מבנה הבנק נרכש על ידי חברת סולל בונה, קרקעות בבעלותו נרכשו על ידי חברות מסחריות והחובות הפרטיים ללקוחות צומצמו בהדרגה. ב-1944 סיים הבנק את פעילותו.

בנק ברקליס, שהושיט לא מעט עזרה ל"בנק אשראי" שהתמוטט לבסוף, סבל גם הוא מקשיים רבים במהלך שנות פעילותו בארץ ישראל. את הסניף הראשון פתח הבנק בשנת 1926 בתל אביב, זאת כחלק מרשת בינלאומית של בנקים שפעלה מלונדון. מעט יותר מעשור לאחר מכן, כבר היו לבנק סניפים בירושלים, עכו, עזה, חברון, שכם, חיפה, תל אביב, יפו, רמת גן, ונצרת. בימי המחתרות, בטרם ההכרזה על הקמת המדינה, הבנק סבל מפעילות מחתרתית במסגרתה נשדד אחד מסניפי הבנק בחיפה בשנת 1947.

בשנת 1960, למעלה מעשור לאחר הקמת המדינה, היו לבנק בישראל סניפים בתל אביב, יפו, ירושלים, חיפה, עכו, נצרת ורמת גן ומאוחר יותר גם בפתח תקווה. בעיותיו הכלכליות, החלו לאחר שרכש הבנק מספר סניפים כושלים שהרחיבו את סניפיו ל-45. מספר שיא בימים אלו. בשנת 1971, לאחר שהבנק הפסיד כספים רבים, סניפיו מוזגו עם בנק מרכנתיל ושם הבנק המאוחד נקבע ל"בנק ברקליס-דיסקונט". במסגרת המיזוג הזורים בנק ישראל סכום כסף לכיסוי חלק מהפסדי הבנק. כ-20 שנה לאחר מכן, הפסיקה קבוצת ברקליס את פעילותה בישראל ואחזקותיה בבנק ברקליס-דיסקונט נרכשו על ידי בנק דיסקונט לישראל, שהפך לבנק "מרכנתיל-דיסקונט".

הנוכל שהפיל את הבנק

בנק נוסף שנעזר בבנק 'ברקליס' ואף נרכש על ידו, היה הבנק

הסניף הראשון של בנק אפק ביפו על פי ההערכות, לנסות לייצב את הבנק בעזרת מימון מבנק אחר. ביצוע העסקה נתקל בקשיים על רקע חילוקי דעות לגבי תהליך העברת הבעלות, ולאחר מספר חודשים ודיונים בבית המשפט הושגו הסכמות סופיות על ההעברה. לאחר מספר חודשים, בינואר 1967, כאשר התבררו ממדי החובות של בנק פויכטוונגר ובנק ישראל לקח על עצמו את ניהול הבנק, הוזהר הציבור גם לגבי היציבות של בנק אפרון, אף שהבנק היה יציב והבעלים משכו ממנו רק מיליון לירות. הפרסום הביא לבריחה

ב-1932 והחל את פעילותו ב-1933. הבנק נוסד על ידי 37 באי כח של אגודות שיתופיות בעזרת זרוען "מרכז ברית פיקוח של אגודות האשראי בישראל". הוא שימש כבנק אגודות האשראי בארץ ישראל ויועד למתן אשראים רק לאגודות האשראי השונות שפעלו באותו זמן. רצונן של האגודות לחיות מיגיע כפיהן פעל כזרז להקמת בנק ובכך "נחסכה" מהאגודות בקשת עזרה מבחוץ. המקור הראשי לגיוס הכספים היה הנפקת אגרות חוב. כמו כן השקיעו האגודות השיתופיות בבנק, על אף שהונן עצמן לא היה גדול. הבנק נתן אשראי בשלושה תחומים: הון חוזר שבו משתמשות האגודות לתת הלוואות לחבריהן; הלוואות למטרות מיוחדות כגון חקלאות, מסחר, תעשייה, תחבורה, שיכון, מלאכה, משקי עזר ועוד. וכן אשראי להבטחת רזרבה של האגודות במקרה של הוצאת פיקדונות רבים.

הבנק הצליח תוך מספר שנים לאגד עשרות אגודות ועשרות אלפי חברים. מנהלו הראשון היה הרב ישעיהו שפירא, ממנהיגי תנועת העבודה של הציונות הדתית.

ב-1959 התמזג לתוכו "בנק לקרדיט גומלין" שהוקם ב-1926 וגם הוא היה מסונף ל"ברית פיקוח".

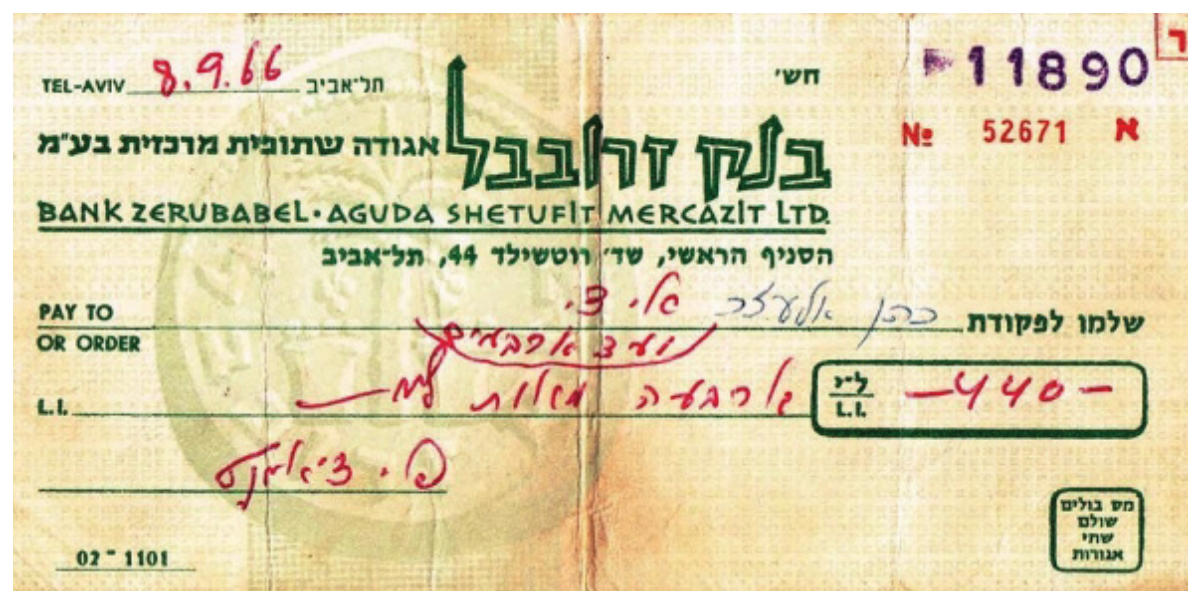
בשנת 1962 הוקמה שותפות בין הבנק ובין אוצר האיכרים למשכנתאות, ולבנק זרובבל הועברו פעולות של האוצר שלא נגעו למשכנתאות. בשנת 1966 נפתחו לבנק שלושה סניפים חדשים והיו לו סך הכל 13 סניפים.



שטר של לירות ארץ ישראליות

בעקבות הפסדים גדולים של בנק זרובבל, פנה בנק ישראל בשנת 1968 אל הנהלת "בנק הלוואה וחסכון לישראל" (לשעבר יפו תל אביב) בבקשה שימוזגו לתוך בנק הלוואה וחסכון לישראל את בנק זרובבל, תוך שבנק ישראל מתחייב לכסות את הפסדי בנק זרובבל שיתגלו במהלך שלוש השנים הבאות. הבנקים מוזגו באופן רשמי ביולי 1969 כאשר באותה עת כבר היו לבנק זרובבל 17 סניפים.

בפברואר 1970 התאחד הבנק המשותף עם הבנק לחרושת ולמסחר ובעקבות סכסוך משפטי נאלץ לוותר על השם ולחזור לשם זרובבל. הבנק נרכש ב-1971 על ידי בנק הפועלים וחדל להיות בנק עצמאי.



המחאה של בנק זרובבל

של לקוחות ופגיעה קשה בבנק. היו אלו ימים לא קלים לבעלי בנק פויכטוונגר-אלרן: הוא הוצע למכירה במכרז ובתחילה היה נראה ששני המועמדים העיקריים לרכישת הבנק הם בנק התעשייה ובנק הפועלים, אך לבסוף רוב סניפי הבנק נמכרו לבנק לאומי, שלושה סניפים נרכשו בידי הבנק לחרושת ולמסחר וסניף אחד או יותר נמכרו לבנק ברקליס שכאמור נמכר גם הוא למרכנתיל מספר שנים מאוחר יותר.

נגד יוסף אפשטיין ונגד רענן אמיר, מנכ"ל הבנק, הוגש כתב אישום פלילי בגין פעולותיהם שהביאו לקריסת הבנק. הם הורשעו בעבירות של גניבה על ידי סוכן, מירמה בנסיבות מחמירות וקשר להונות, והוטלו עליהם עונשי מאסר. יוסף אפשטיין נדון לשש שנות מאסר ומנכ"ל הבנק, רענן אמיר, נדון לארבע שנים אך שוחרר לאחר זמן קצר מטעמי בריאות.

לאן נעלם בנק זרובבל?

ברשימת הבנקים שהיו ונעלמו מצאנו גם את בנק זרובבל. שהיה בנק ישראלי ששירת את האגודות השיתופיות. הבנק נוסד

פויכטוונגר שנוסד בשנת 1936 על ידי משפחת בנקאים מעולי גרמניה, ופעל עד שנת 1968, אז השתלט בנק ישראל על עסקיו כשהיה על סף פשיטת רגל. בשנת 1938, התמזג בנק פויכטוונגר עם "בנק המסחרי הכללי" מירושלים שייסד יצחק פוירינג לאחר שזה נפטר. שנים ספורות לאחר מכן, רכש פויכטוונגר בנק נוסף בירושלים מידי עסקני היישוב החרדי הישן, ביניהם משה פרוש. בשלהי שנות החמישים, נפטרו מייסדי הבנק ובני המשפחה מכרו את חלקם בבנק למשקיעים חדשים, עורכי-הדין אדוארד קוסוי וארנולד אפלכאום. מכירת הבנק הביאה לשגשוג: בשנת 1966 היו לו 10 סניפים. ההרעה במצבו, שאף הביאה לסגירתו מאוחר יותר, הייתה כאשר איש עסקים בשם יוסף אפשטיין רכש את מניות השליטה בבנק במטרה אחת: לממן את עסקי הנדל"ן שלו, שנקלעו באותה שנה לצרות בשל המיתון הכבד ששרר בארץ. אפשטיין משך מהבנק כ-17 מיליון דולר מכספי הלקוחות, אך אלו ירדו לטמיון, מה שהחמיר את מצבו של הבנק. בחודשים הבאים, במטרה לייצב את מצבו של הבנק, רכשה הנהלה את בנק 'אלרן' (בנק דומה שהוקם בשנת 1934 על ידי בנקאים עולי גרמניה). המטרה הרשמית הייתה למזג את הבנקים ולהיות לבנק הרביעי בגודלו בישראל, אולם באותה תקופה היה בנק פויכטוונגר על סף פשיטת רגל והמטרה הייתה,

סנו

כל חג - חגיגה!

סנו מגישה לכם מוצרי איכות שהופכים את ההכנות לחג לחגיגה של נוחות ויעילות.

מימד



חג שמח!



הישראלית האחרונה

שבועות ספורים לפני הבחירות הגורליות לנשיאות ארה"ב, תפס ארי קלמן לשיחה את היועצים שומרי המצוות הקרובים למועמדים לנשיאות ■ בשכונת בורו פארק הוא פגש בר' עזרא פרידלנדר, עסקן חרדי מוכר שתומך בהילארי קלינטון ■ מאוחר יותר תפס לשיחה את דיוויד גרינפלד, היהודי הדתי הכי קרוב לדונלד טראמפ מזה 20 שנה, שמשמש כעורך דינו בענייני הנדל"ן, וכעת מנהל את חלק הקמפיין הקשור בישראל ■ מי מהם יהיה טוב לישראל? למי אפשר להאמין כשהוא מדבר על תמיכה בישראל? ואיך זה לעבוד שנים על גבי שנים לצדו של המועמד המושמץ?

| ארי קלמן, ניו יורק |



מימין: גרינפלד עם סגן הנשיא פנס. משמאל: עם טראמפ

היהודים לא בראש העניין

המצביעים היהודים לא כל כך משפיעים. האם המועמדים יקשיבו לצרכים שלהם ביום שייבחרו?

“אתה שואל את השאלה כמו ישראלי, האם הוא יקשיב לישראל? זה לא עובד ככה. אנחנו בארה״ב לא מנתחים את המצב לפי מי מקשיב ליהודים, מקשיב למוסלמים ומקשיב לנוצרים. זה לא עובד ככה. יש המון בעיות והמון יעדים שמנהלים את ארה״ב, ועל חלק מהם יש יותר עניין ליהודים מאשר האחרים. אבל ארה״ב לא עובדת סביב השאלה מה טוב ליהודים או מה רע ליהודים. כן, לנו היהודים יש סוג של יעדים אחרים ששונים מהשאר, ואכפת לנו מדברים מסוימים כמו המון אמריקאים, אבל ביום שאחרי, אין נשיא שיושב ואומר: אוקיי, עכשיו אני יושב כאן בחדר הסגלגל, והבעיה שלי כעת היא איך היהודים יגיבו בזה וזה... זה לא עובד ככה. זו לא הדרך בה חושבים כאן. אולי זה עובד ככה בישראל.”

נחמד את השאלה: אנשים בישראל טוענים כי הילארי לא אוהבת את ישראל, והשאלה היא: כשיהיה זמן בו היא תיאלץ להכריע. האם תהיה לנו אוויר קשבת בחדר הסגלגל?

“אני לא חושב שהילארי שונאת דתים, ואני לא חושב שטראמפ שונא יהודים. אני לא חושב שככה הם חושבים, האם הם אוהבים יהודים או לא אוהבים יהודים. הדרך בה האזרחים חושבים, אם אתה אומר שככה חושבים בישראל, היא ילדותית ונאיבית. אם מישהו יאמר: אבל הילארי הייתה ביחסים חמים עם יאסר ערפאת לפני 20 שנה, אני לא אגיד לזה. קלינטון וטראמפ לא מתעוררים בבוקר ואומרים: אני אוהב את ישראל או לא אוהב את ישראל. אנשים חייבים להבין: זו לא הדרך. זה ילדותי לחשוב כך. כן, יש מערכת יחסים ארוכה לקלינטון עם היהודים, היא מכירה את הקהילה. גם לטראמפ, שהוא יליד ניו יורק, יש יחסים עם יהודים, גם בעסקים, אני בטוח. סדר העדיפות שלהם בעניינים יהודיים וישראליים הוא איך זה ישפיע על ארה״ב, ורק אח״כ איך זה ישפיע על היהודים וישראל.”

לסיום, חודש וקצת לבחירות, האם הילארי תוכל להפטר מפרשיית המיילים ותוכל להיבחר?

“אני חושב שכן, שהיא אכן תיבחר. פרשיית המיילים כמובן לא עוזרת לה, אבל ליותר אנשים במדינה יש חשש מכהונה של טראמפ מאשר של הילארי.”

מאוכזב מהכותרות

דיוויד גרינפלד הוא העורך דין הצמוד של דונלד טראמפ כבר הרבה מאד שנים, וכיום דמות משמעותית מאד בקמפיין של טראמפ, והוא, אולי במפתיע, יהודי שומר תורה ומצוות. בשיחה מיוחדת ל״כל ישראל״, הוא מנתח את הסיכויים של טראמפ ופורס את המפה הפוליטית שתוביל או לא את טראמפ לנשיאות.

איך ההרגשה בימים אלה להיות בתוך הקמפיין של טראמפ? האם אתה נהנה ללכת לעבודה בכל יום, כשהלקוח שלך ואתה

את ר' עזרא פרידלנדר, שהוא כאמור עסקן מוכר מאד בבורו פארק ופעיל למען הילארי קלינטון, אנחנו פוגשים לראיון מיוחד בביתו, שבטבורה של בורו פארק החרדית. מה הצרכים שהציבור החרדי כאן בבורו פארק ובכלל בארה״ב דורש מהנשיא שייבחר?

“מה שכל אמריקאי מבקש. אין בקשות נפרדות מהקהילה שלנו יחסית למגזר הכללי. כל אחד רוצה דרך לפרנס את המשפחה, שתהיה לו עבודה ושכל הכלכלה תהיה חזקה. אנחנו גם דואגים גם לביטחון של המדינה בישראל, לא רק בגלל שזו המדינה היהודית אלא בגלל שזה שזו תופעה שבאמצע המזרח התיכון, יש מקום דמוקרטי. ישראל חזקה זה צורך ביטחוני של ארה״ב. אני מאמין שפחות או יותר, כל הצרכים של התושבים האמריקנים הם אותם דברים. כולם רוצים דברים זהים בחיים, להרגיש שיש כאן ביטחון, שהכלכלה בארה״ב תשגשג. זה מה שגם אנחנו רוצים”

אתה עוקב אחרי שני המועמדים. מי באמת יהיה טוב לחרדים וליהודים בכלל, ולישראל בפרט?

“אני חושב שבבחירות האלו הבחירה היא די פשוטה. יש את דונלד טראמפ שכבר הוכיח שהוא רחוק מלהיות מועמד רציני, והוא מה שאני קורא דמגוג. דמגוג זה מישהו שמתחמק מהבעיה ומתייחס אליה לא בצורה מכובדת. הוא יודע להכעיס את האנשים, אבל הוא לא מציע פיתרון אמיתי. רבים מאנשי הממסד דווקא מרוצים מאוד מאיך שהוא מיתג את עצמו, אבל ברמת העיקרון הוא לא יכול להכליל את עצמו כמועמד רציני לבחירות.”

אני מבין שאתה תומך בהילארי קלינטון, המועמד הדמוקרטי. ראינו כבר את משפחת קלינטון ב-96', אז ניסו הקלינטונים להפיל את נתניהו, וב-99' גם שברק ניצח את נתניהו אחרי שהם התערבו בבחירות. אנחנו רואים גם את היחסים הנוכחיים בין נתניהו לנשיא אובמה, שהוא כזכור דמוקרטי. לכן נשאלת השאלה: קלינטון באמת תהיה טובה לישראל?

“אנשים רואים את כל הנושא הזה בצורה מאוד שטחית, טוב - רע, שחור - לבן, יום - לילה. אבל זה נושא מאוד מאוד מסובך. כל נשיא וכל חבר בממשלה יש לו את הבעיות שלו עם ישראל. אם אתה אומר: הילארי עשתה את זה או את זה, אני לא אומר לך אם זה נכון או לא נכון. יש אינטרסים שאני לא יכול לומר לך מהם, אבל אני כן מאמין שברמת העיקרון קלינטון מבינה את הצרכים של ישראל, ולמה זו החובה שלנו להגן על מדינת ישראל. ישראל וארה״ב ידידות מצוינות, שהיחסים ביניהן בינתיים תלתיים זה בזה. אלו יחסים מאוד אדוקים, שלא קשורים רק באם ביבי אמר כך וכך והילארי עשתה כך וכך. אז אין יחסים טובים ביניהם. זה יותר מורכב מזה. מה שבטוח, הוא שדונלד טראמפ אפילו לא מבין בזה. הייתי בחדר כששאלו אותו האם ירושלים תהיה בירת ישראל? ! אז הוא ענה שהוא לא רוצה לומר כלום... יודע למה הוא רצה לענות את השאלה? ! כי הוא לא הבין את השאלה... ראיתי את המבט בעיניים שלו. זה היה לפני כמה חודשים, והוא אמר: אני לא רוצה לעשות כאן מגעים, אני רוצה להיות ניטראלי. הוא לא חכם במיוחד. זה כמו מישהו שיופיע בשיבת מיר ויאמר כי הוא רוצה למסור את השיעור כללי, או רוצה להיות ראש ישיבה... להבדיל, זה מה שטראמפ עושה. הוא אומר את כל מה שרוצים לשמוע.”



אין ספק שמערכת הבחירות הזו לנשיאות ארה״ב, הייתה שונה לחלוטין. זו אמנם לא מערכת הבחירות הראשונה בארה״ב וכנראה גם לא האחרונה (הערה נצרכת כשזוכרים שדונלד טראמפ הוא מועמד בעל סיכויים לא-מעטים לנצח), אבל אין חולק שמערכת הבחירות הפעם הייתה שונה. אזרחי ארה״ב, היו צריכים להכריע הפעם

בין שני מועמדים, שלמען האמת באמת קשה להכריע ביניהם, ולמרבית הצער לא מהסיבות הנכונות...

במהלך מערכת הבחירות כולה, עקבו בדאגה אזרחי ארה״ב היהודים אחרי ההתפתחויות במהלך חודשי הקמפיין, בנושאים כמו ישראל, אירן, ביטחון ומעל הכל - הסכם פיוס עם הפלשתינים. מאידך ראינו את ההשקעה הרבה של המועמדים בנושאים פרו-יהודיים ופרו-ישראליים, מה שמוביל לשאלה - עד כמה באמת חשוב הקול היהודי?

ובכן, היהודים מהווים בסה״כ שני אחוזים מאוכלוסיית ארה״ב, אבל שיעור השתתפותם הגבוה בבחירות מגדיל את כוחם היחסי לכדי 3-4 אחוזים מסך אוכלוסיית המצביעים. לדוגמה, בעוד שיעור ההצבעה הארצי בבחירות 2012 עמד על 54 אחוזים, שיעור ההצבעה בקהילה היהודי באותן בחירות עמד על 85 אחוזים.

הקול היהודי עשוי להיות חשוב ומכריע אף יותר בתרחיש של בחירות צמודות. הדבר נכון במיוחד לגבי הקול היהודי במדינות ״מתנדנדות״ כמו אוהיו, פנסילבניה ופלורידה. יש לציין כי מפאת המספר היחסי הנמוך של המצביעים היהודים באותן המדינות, גם בתרחיש של בחירות צמודות היהודים יהוו את הקול המכריע אך ורק אם הם יצביעו למועמד אחד בצורה כמעט גורפת.

מעבר לכך, חשיבותם הפוליטית של יהודי ארה״ב נובעת כנראה מהתפקיד המרכזי שהם ממלאים במימון ובתרומות לקמפיינים פוליטיים. בצד הרפובליקני ניתן למנות כמה תורמים בולטים, בהם שלדון אדלסון ופול סינגר, אבל ייתכן והתרומות מהקהילה היהודית חשובות יותר לצד הדמוקרטי. על פי עיתונאי ה-Daily Forward, ג״י.ג.יי גולברג, תורמים יהודיים עומדים מאחורי 12 מתוך 14 ה-Super PAC (קרנות פוליטיות המחלקות משאבים למתמודדים הדמוקרטיים במערכות הבחירות השונות).

כדי להבין מעט יותר על הקול היהודי ובתוכו על הקול החרדי, שכורך אחריו קהילות חרדיות וחסידיות שלמות, פנינו לשניים משני עברי המתרס. מהעבר האחד, ר' עזרא פרידלנדר, עסקן חרדי מקומי בשכונת בורו-פארק ברוקלין, התומך - אולי במפתיע - דווקא במפלגה הדמוקרטית ובמועמדתה, הילארי קלינטון. מהעבר השני, עורך הדין שומר המצוות של דונאלד טראמפ, ג״יסון דייוויד גרינפלד, שהוא גם אחד האנשים הקרובים ביותר לטראמפ שמלווים אותו שנים רבות.

“אין לנו בקשות מיוחדות”



דיויד גרינפלד



פרידלנדר עם בכירי המפלגה הדמוקרטית

"יש המון אי הבנות בעניין הזה. אני לא כתבתי את התוכנית המדינית כלפי ישראל, יש צוות שלם שפעל בעניין. אני כתבתי חלק ממנו והוספתי חלקים, ואח"כ גם עברתי על זה. לא כתבנו שם שרעיון 2 המדינות לא קיים, אלא הוצאנו את זה כי חשבנו שהוא בלתי אפשרי. השאלה החזקה היא מה יקרה ברעיון 2 המדינות עם עזה. האם גם היא תחולק ואז זה יהיה רעיון 3 מדינות". לכן חשבנו שזה בלתי ישים".

טראמפ תמיד מזכיר את זה שכתו ונכדיו הם יהודים. שמעתי ממך גם את יחסיו של טראמפ כלפיך כעובד יהודי חרדי. אבל אנשים חושבים שכל מה שהוא דיכר על מקסיקנים ומוסלמים בא מגזענות. איך אתה מסביר את זה? "האשם היחידי הוא התקשורת. טראמפ עובד עם כולם. יש במשרד עובדים מכל הסוגים וכל הגוונים, והוא עובד יחד איתם בשיתוף פעולה מלא. טראמפ רוצה לראות את כולם במשרדו מצליחים".

כיועץ, כמה חשוב זה להשתמש במונח "טרור איסלאמיסטי"?

"אני מתמקד יותר בכך שכל הטרור סביב העולם כולל ישראל נקרא 'טרור'. לצערי, אנשים התרגלו להבליג לטרור שקורה בישראל".

אם היית צריך להעביר מסר לחרדים על המועמד שלך, מה היית אומר?

"הייתי אומר שהוא יהיה מעולה לכלכלה. יש לו תוכנות כלכליות, מה שאין לקלינטון. הוא יהיה חזק מאוד בביטחון לאומי, מה שחשוב למדינה כולה ולא רק לקהילה החרדית. אני חושב שהוא תומך נלהב של ישראל ואני חושב שהילארי ממש לא. אני חושב שהוא יהיה מנהיג אפקטיבי בכל העולם. ארה"ב היא מדינה מאוד מיוחדת. אני לא חושב שאי פעם בהיסטוריה היהודית יהיה לנו דרך לחיות מחוץ לישראל, כמו שחיים באמריקה עכשיו".

כאיש שומר מצוות ששומר על המסורת היהודית, האם אתה מרגיש בנוח לעמוד מאחורי טראמפ כאשר יש המון בעלי דעות חזקות אומרים שעדיף למי שיש דעות מוצקות, כמו אנשים דתיים, לא להיות לצדו?

"כאדם שמכיר אותו אישית, אני מרגיש שהוא נצרך להגנה. מרגיש לי לא בנוח כשאנשים אומרים שזה מה שטראמפ אמר כי הם קראו את זה בעיתון, ולא מעניין אותם מה הוא באמת. אני לא חושב שכולם חייבים לאהוב אותו, אבל אני חושב שזה מוגזם, כי אני יודע מי הוא באמת".

אם יש הבדל בין טראמפ הבן-אדם לטראמפ שעולה על הבמה ותוקף את כל מה שזו?

"זה מסובך לומר. הוא איש מצחיק מאוד גם במשרד, אז לא בטוח שאני רואה הבדל. כשהוא מעל הבמה הוא מחויב להיות קצת יותר פעיל מאשר כשהוא יושב בשולחן העבודה שלו. הוא אדם רגיל שתוכל לנהל איתו דו שיח רגיל. לא בטוח שתסכים איתו על כל מה שיאמר, אבל לחלוטין תרגיש שאתה מדבר עם אדם חכם מאוד".

עכשיו כשאתה עסוק בלהגן עליו בתקשורת בנושאי ישראל, מי מייצג אותו בנדל"ן?

"אני עובד כפול, מה שאומר שיש לי יותר עבודה ואין לי זמן פנוי, אבל אני עושה את זה מהלב".

מתקפה תמידית להיות 'נשיאותי', לא נראה לי כי הדבר הנכון עבורו הוא להיות נשיאותי..."

הרבה חושבים שטראמפ לא מקשיב לדעות של אחרים. זה נכון?

"אני עובד איתו קרוב ל-20 שנה, והמשרדים שלנו צמודים זה לזה. אולי הוא איש שחושב מחוץ לקופסא, אולי הוא יצירתי ועקבי, אבל הוא שומע את דעתם לא רק שלי אלא של כל עובדי המשרד הבכירים ושל ילדיו".

כמו שאמרת, הוא שומע את עצות ילדיו, אבל האנשים האלו לא ניהלו קמפיין נשיאותי מעולם! אתה איש עסקים מוצלח שמייצע לו עבור ישראל. ולכן, שאלתי היא האם הוא שומע דעות ממי שנח לו לשמוע, או גם מאנשים מנוסים שיש להם היסטוריה בלנהל קמפיין נשיאותי?

"אני מקבל את השאלה הזה כל העת. עם המון הערכה לישראל, אני וידידי דיויד פרידמן לא היחידים שמייעצים לו, וכשאנחנו באמת נייעץ לו, זה יקרה כשהפלסטינים יהיו מוכנים לעזוב את הטרור והרצח ולדבר איתנו, ואז יהיה שולחן מלא ביועצים בכירים ומנוסים, ואנחנו רק נהיה אלו שיעבירו את המידע. גם אז, הייעוץ לא יהיה מאיתנו. ובאשר לילדיו, הילדים שלו מוכשרים מאוד, כך שזה לא משנה שאין להם ניסיון בעניין".

אני מדבר עם דיפלומטים ישראלים, שאומרים שהם מרגישים שלא בנח עם הרעיון שטראמפ יהיה נשיא. מה תוכל לומר להם, כדי שירגישו יותר בנח?

"ראשית, הילארי תהיה בעצם 'הקדנציה השלישית של אובמה' והיא פוליטיקאית, וכשיש אלטרנטיבות, פוליטיקאי הוא לא האיש הכי מומלץ שינהל לנו את המדינה. לטראמפ יש ניסיון של 40 שנה בניהול עסקים, כשכולו חותר להצלחה. עדיף לנו איש כזה שיהיה טוב גם לאמריקה וגם לישראל".

"אני עובד כפול"

מה עמדת טראמפ על ישראל? בעבר אמרת שהוא לא נייטרלי.

"הוא יהיה ניטרלי בעניין, בגלל שיש לו הערכה עמוקה לישראל, והוא יכבד את הישראלים בצורה הוגנת לעומת היחס שקיבלו מאובמה. הנשיא המכהן אינו נייטרלי, הוא אנטי ישראלי. ואילו טראמפ, יגנה כל מעשה טרור כמו מעשה טרור בכל העולם. הלל יפה אריאל נרצחה כאזרחית ארה"ב, ואובמה עדיין שותק".

כיועץ לענייני ישראל לטראמפ, מה המסר שאתה רוצה שישמע ממך?

"מאז ומתמיד דונלד הוא אוהד של ישראל ומכיר את מצבה במזרח התיכון. אני לא צריך ללמד אותו דבר בעניין. המסר שהעברתי לו, הוא שישתמש בכישורונות שלו ויעביר מסר לפלסטינים שיפסיקו את הטרור, ולחתור להידברות עם הישראלים. טראמפ לא ילחץ ויאיים שיגיעו לשלום. הוא חושב שזה רעיון גרוע, ואני מסכים איתו".

אבל הוא הוריד את רעיון "שתי המדינות" מסדר היום הרפובליקני.

נתונים תחת התקפה של התקשורת?

"אני לא מרגיש שאני תחת מתקפה. אבל כן מתאכזב כשאני רואה כותרות או כתבות בעיתון שאינן נכונות. נראה לי שלמדתי בשנה האחרונה שזו הדרך היחידה שההליך עובד. זה בהחלט קצת מלחיץ לראות שטויות בתקשורת, ואני כן כועס כשאני רואה תגובות מלאות שנאה סביב האנשים שלנו. הייתי מעדיף שאנשים יכבדו זה את זה יותר, גם אם הם לא מסכימים אחד עם השני. אבל שוב, אני לא מרגיש שאני תחת מתקפה. החברה כאן בסדר. כולם עדיין שמחים להיות בעבודה, ואם כבר דיברת על זה, זה הרבה יותר מאתגר".

לאחרונה כבר לא רק כלי תקשורת קטנים, אלא גם הממוסדים והגדולים אומרים דברים מאוד קשים על טראמפ, בצירוף ספקולציות על מצבו הנפשי.

"דונלד נתן תחת התקפה של התקשורת כולה, בגלל שהתקשורת אוהדת את הילארי כמעט ברוב דבריה. זה קשה לראות דברים שנאמרים או נכתבים עליו שאינם נכונים כלל. מרגיז לראות שדברים יוצאים מפרופורציות, ולראות הודעות מוסתות לכיוון אחר".

אתה אומר שהכותרות מוסתות נגדו בגלל שאתה חלק מהקמפיין שלו.

"לא, אני מרגיש שהכותרות מוסתות גם בתור קורא ומאזין. תקופה ארוכה חשבתי שרק לישראל אין מספיק סיקור הוגן בתקשורת, וחפשתי אחר מקורות אחרים לשמוע את האמת בסיפורים ישראליים. אבל לאחרונה גיליתי שזה לא רק ישראל שאינה מסוקרת כהוגן. לתקשורת הכללית יש אג'נדה, והם יעשו כל מה שביכולתם כדי להסיט את האמת ולהתאים אותה לאג'נדה שלהם. זה מאוד עצוב".

מאידך, נראה שלא משנה באלו כותרות מדובר, הוא גורף את רוב הכותרות...

"יש לכך כמה סיבות: ראשית, ההתמקדות היא הרי רק על שני מועמדים, והילארי לא נגישה לתקשורת כמו טראמפ, אז אתה יכול לומר שאכן רוב העיסוק התקשורתי הוא עליו. באשר ליחס התקשורתי אליו, אני לא חושב שזה העניין של טראמפ שלא 'עובד', אלא שאין דרך לסגנון האמיתי שלו לעבור בתקשורת. הסגנון שלו עובד רק עבור מי שרוצה לשמוע קול אותנטי, מישחו שלא מתמקד מאחורי המילים שלו ומסתתר מאחורי מסיכה. טראמפ מעביר מסר אחיד, הוא אומר מה שעומד לו בראש ובלב וזה מסתדר מצוין עם חלק מסוים של האזרחים. יש כ"כ המון אנשים שטומנים את ראשם בחול ולא רוצים לשמוע את האמת".

"חושב מחוץ לקופסא"

טראמפ אמר בכמה הזדמנויות כי יהפוך לנשיאותי כשיתקרב לבחירות הכלליות ושהוא יכול להיות פוליטיקלי-קורקט כמו כולם. גם אם נאמר כי הוא השתנה במקצת, זה הליך איטי מאוד. יש לו באמת את התכונה הזו?

"בהחלט. אני לא הולך לשבת כאן ולבקר אותו, כי אני לא תחת מתקפה כמוהו. בכל מקרה, אם מישחו מצוי תחת





היסטוריה של השפעה יהודית

מימיה כמזכירת המדינה האמריקנית, שנעשית במסגרת חוק חופש המידע האמריקני, חושפת את עמדותיה הלא פומביות ואת עמדות יועציה הקרובים הסובבים אותה ביחס לישראל וביחס לראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו. כך, למשל, טען אחד מיועציה לפני נאום בפני השדולה היהודית איפא"ק כי על קלינטון "לשמור את רגליו של נתניהו קרוב לאש".

אך היהודים בארה"ב בישראל עוקבים בדאגה אחרי מערכת הבחירות, הקול היהודי הוא דבר חשוב בארה"ב ולאורך השנים ובאופן עקבי היהודים היו מצביעים למועמד הדמוקרטי לנשיאות - בדרך כלל בשיעור גבוה מ-70 אחוזים.

בסקירה של כל מערכות הבחירות מאז ג'ון קנדי נגד ריצ'רד ניקסון ב-1960, נראה שהקול היהודי נטה בבירור לתמיכה במועמד הדמוקרטי. בכל 14 מערכות הבחירות שחלפו מאז, יותר יהודים הצביעו למועמד הדמוקרטי מאשר למועמד הרפובליקני. ב-10 מתוך 14 מערכות הבחירות הללו, אחוז המצביעים היהודים למועמד הדמוקרטי היה גבוה מ-70 אחוזים, ב-7 מתוך המספר היה גבוה מ-78%. כך למשל רק במערכת הבחירות הקודמת זכה ברק אובמה ל-74 אחוזים מקולות היהודים ב-2008, וב-70 אחוזים מהקולות ב-2012.

המועמד שהצליח הכי פחות בקרב הקהילה היהודית היה ג'ימי קרטר בבחירות 1980 כשזכה ל-45 אחוזים מקולות היהודים, אך גם מספר זה היה גבוה ב-6 אחוזים מהתמיכה לה זכה המועמד הרפובליקני, רונלד רייגן. שאר הקולות הוענקו למועמד עצמאי שלישי שהתמודד באותן בחירות - ג'ון אנדרסון. אפילו מועמדים דמוקרטיים חלשים כמו מייקל דוקאקיס (1988) וג'ורג' מקגורן (1972) זכו לתמיכתם של כ-65 אחוזים מהקהילה היהודית. בחמש מערכות הבחירות האחרונות שיעור התמיכה הממוצע של מצביעים יהודיים במועמד הדמוקרטי היה 76.2%.



בישראל ובצעדים הצבאיים שהיא נוקטת נגד ארגוני הטרור שיוזים רקטות לעבר ערים ישראליות. "לישראל יש זכות להגן על עצמה", אמרה פעמים רבות. בעבר היא גם הטילה את האחריות לכישלון המשא ומתן בין ישראל לפלשתינים על תופעת עליית האיסלאם הקיצוני במזרח התיכון והביעה הבנה לחששות שמציג ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו.

קלינטון מודעת היטב לסנטימנט היהודי-ישראלי ולחששות הכבדים שיש בישראל מפני התחזקות אירן. בדיוק בשל כך הקדישה את אחד מסרטוני התעמולה שלה נגד יריבה, ברני סנדרס, לסוגיית נירמול היחסים בין ארצות הברית לאירן. בסרטון ניתח אחד מיועציה את קריאת ברני סנדרס לנרמל את היחסים עם אירן. לדבריו, איראן מעוניינת להשמיד את ישראל ומאיימת על בעלות בריתה של ארצות הברית. "מהלך כזה יביא להצבת כוח אש איראני על סף דלתה של ישראל", אמר. בהודמנויות רבות הצהירה קלינטון כי אם תיבחר לנשיאה תילחם נגד החרמת ישראל ומוצרים ישראליים.

קלינטון עצמה אמרה שלישראל יש את כל הזכות להיות עירנית אל מול האיומים הקיומיים הנשקפים עליה. "אני לא הייתי תומכת בהסכם הגרעין אפילו לשניה אחת אם הייתי חושבת שהוא מעמיד את ישראל בסכנה", טענה. "אני מאמינה, בליבת התפיסה שלי, שישראל וארצות הברית צריכות לעמוד זו לצד זו ואני תמיד אתמוך בישראל כשתצטרך להגן על עצמה, כמו שתמיד עשיתי. אני מאמינה שהסכם הגרעין, ומאמצים משותפים וחזקים לאכיפתו, יהפוך את ישראל למקום בטוח יותר".

ובאמת, על אף העובדה שסנדרס הוא יהודי מבטן ומלידה ושהקשר המשפחתי של קלינטון לעם היהודי מסתכם בנישואי בתה (שלא התגיירה) ליהודי, זוכה קלינטון לתמיכה גדולה יותר בקרב יהודי ארצות הברית הדמוקרטים.

"שנתניהו יהיה קרוב לאש"

מנגד, חשיפת תכתובות הדואר האלקטרוני של קלינטון

עונת הבחירות גרמה באופן טבעי לכל אחד מן המועמדים לגלות סימפטיה גדולה כלפי ישראל: במהלך הקמפיין התייחס טראמפ ליחסי ישראל וארצות הברית, ואף כינה את ישראל "בת הברית החשובה של ארצות הברית". לדבריו, האופן שבו הנשיא האמריקני, ברק אובמה, מתייחס לישראל הוא חרפה. "איך הם (הישראלים) בכלל מדברים איתנו? קשה להאמין", אמר בראיון תקשורתי.

אחת הדמויות הקרובות ביותר למיליאדרר טראמפ היא בתו, איוונקה, שלפני מספר שנים התגיירה וקיבלה את השם העברי יעל. עובדה זו מעוררת תקוות אצל יהודים רבים בארצות הברית - שבשל קשריו המשפחתיים הלא צפויים לעם היהודי, אם טראמפ יגיע אל הבית הלבן הוא יגלה אהדה למדינת היהודים. במערכת הבחירות הישראלית של שנת 2013 אף פרסם טראמפ סרטון שבו הביע תמיכה אישית בראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו. "שמי דונלד טראמפ ואני מעריך גדול של ישראל... יש לכם ראש ממשלה נהדר. בנימין נתניהו. אין כמוהו. הוא וויר, הוא מוערך, הוא סמל בעיני העולם ולאנשים יש כבוד רב למה שקורה בישראל", אמר באותו סרטון.

באחד העימותים הרפובליקניים שהתקיימו בחודשים האחרונים, הצהיר טראמפ על עצמו כמי שהוא יותר פרו-ישראלי מכל שאר המועמדים הרפובליקניים. הוא הזכיר איך הוביל מצעדים בני יורק למען ישראל, אך העיר שעם זאת, בכל הנוגע למשא ומתן בין ישראל לפלשתינים - לא ינקוט צד כזה או אחר. סרטון שפרסם טראמפ במהלך הקמפיין אמר: "אני אוהב את ישראל ואני בהחלט פרו-ישראלי. אשמח לראות שנחתם הסכם בין ישראל לפלשתינים. זה ככל הנראה המשא ומתן הכי קשה שיש. מתווכים נהדרים ניסו ונכשלו אל מול הרמה הגבוהה של השנאה ושל חוסר האמון. אבל אני הולך לתת לזה הזדמנות טובה".

גם כאשר ניגשים אל הזירה הדמוקרטית ואל המועמדת הילארי קלינטון, הרי שגם היא כבר שנים ארוכות מביעה באופן מוצהר תמיכה במדינת ישראל. גם בתקופה שבה כיהנה כמזכירת המדינה, בממשל אובמה הראשון, וגם לאחר מכן הביעה תמיכה

הקול למורשת הכותל המערבי

ברכת הכהנים המסורתית

תקיים בחול המועד סוכות תשע"ז

יום ד' | ב' דחול המועד סוכות | י"ז תשרי תשע"ז | (19.10.16)

■ 8:45 | תפילת שחרית ■ 9:30 | ברכת כהנים של שחרית

■ 10:15 | תפילת מוסף ■ 10:30 | ברכת כהנים של מוסף

.....

הרבנים הראשיים לישראל

מנחם מנחם פרוש

מנחם מנחם פרוש

רבי יצחק יוסף שליט"א

רבי דוד לאו שליט"א

רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

הגאון רבי שמואל רבינוביץ שליט"א

יקבלו את פני עולי הרגל בסוכת הכותל המערבי לאחר ברכת הכהנים בין השעות 10:45-12:00 לפני הצהריים

■ קו המידע של הכותל המערבי פועל 24 שעות ביממה בטל: 5978 ■ אתרי הקול למורשת הכותל המערבי יהיו פתוחים בימי חול המועד לקהל הרחב במתכונת מורחבת: חנויות 'המסע לירושלים' - חדש! ■ סיור 'מאחורי הקלעים' בתגליות הכותל החדשות - חדש! ■ מרכז שרשרת הדורות | מבט אל העבר - חוויה בתלת מימד | מנהרות הכותל המערבי ■ הביקור כרוך בתשלום ובביצוע הזמנה מראש ■ כרטיסים באתר - על בסיס מקום פנוי בלבד! ■ לקבלת מידע ולהזמנות: 5958 | 5958 ■ www.thekotel.org ■ מוקד שירות הלקוחות יפעל בין השעות 08:30-18:30

קהילת חניכי הישיבות בא"י
בנישואות מנחם מנחם פרוש שליט"א
גאב"ד בני ברק | גדול פוסקי יהדות תימן

קהילת חניכי הישיבות
בנישואות מנחם מנחם פרוש שליט"א

ציבור בני התורה מוזמן למועמד האדיר לכבודה של תורה

שמחת בית השואבה

וסיום הש"ס

בראשות מרגן ורבנן גדולי ומאורי התורה שליט"א

שיתקיים ברצות ה' ביום חמישי י"ח תשרי ג' דחול המועד סוכות באולמי ארמונות חן, רח' שלמה המלך 29 בני ברק

18:00 מעמד תפילת הילדים שע"י ארגון **אגודת ישראל**

19:30 תפילת ערבית ולאחריה שמחת בית השואבה

ספרי הרב ימכרו במקום

לבידורים: 050-416-16-65

אולם מיוחד לנשים

האירוע בחסות

המרכז לתשמישי קדושה
לימודים וספרים
ימותי: 050-367-88-88

השוק המרכזי והממוזג לארבעת המינים
דוכנים אודות: 052-7663012

אבי & אבי
צילום אירועים
052-7663012

השוק המרכזי והממוזג לארבעת המינים
דוכנים אודות: 052-7663012

הסרת משקפיים עושים בבי"ח אסותא



**מחיר קבוצתי מיוחד
לתקופת בין הזמנים**



לבדיקת התאמה חינם:

03-7922031

הטיפול מיועד לגילאי 18-55 ואינו מתאים ל: • נשים בהריון • סובלים מקטרקט
• סובלים ממחלות עיניים כרוניות כגון: קרטוקונוס וגלאוקומה



סיוע לבני ישיבות ולבני ח
ע"ש מרת אלטע פערל פנינה גלב

לקראת החתונה

הצלחנו בס"ד לארגן מכירת

המכירה תתקיים ע

בחנות אקסו

זמני פתיחה: א-ה 10:00 ועד 22:00 רצ

במכירה ימכרו ה

מחיר מגיל	מחיר מכירה	
1200	550*	חליפות וורונין/ויטלי ברבריס
385	295	חליפות אקסוס
200	150	מכנסיים וורונין/40-38
120	90	מכנסיים אקסוס
140	100	מכנסיים כותנה
160	115	חולצות תוית כחולה
140	95	חולצות תוית אדומה
140	95	חולצות תוית חומה
120	85	חולצות תוית סגולה

40 דגמים של רוקפורט

בני ברק, רבי עקיבא 54 בפסו' (מעל ברון כובעים) *חליפות



בענין מסורת האתרוג

שאלה:

איזה זן אתרוג הוא הזן שיש עליו חזקה ברורה שאינו מורכב?

תשובה:

מאחר שישנם כמה סוגי אתרוגים שיש עליהם מסורת רצופה מדורי דורות שאינם מורכבים, לכן כל הסומך על אחת מהמסורות שיבוארו להלן רשאי לעשות כן. ומרן זצוק"ל היה מקפיד לברך בכל ימי חג הסוכות על אתרוג תימני, ובכדי לצאת ידי ספק היה לוקח כמה אתרוגים מכל הזנים, ואחר שבירך על אתרוג תימני היה מנענע בשאר האתרוגים, והיה עושה כן בכל ימי חג הסוכות.

נימוקים ומקורות: תחילה נבאר מפני מה יש דוקא באתרוגים חשש גדול ומצוי שהם מורכבים מין בשאינו מינו, והנה אמרו חז"ל במשנה (מסכת ביכורים פרק ב' משנה ו'): אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים (ערלה ורבעי נוהגים בו כאילן, ולענין שביעית שהולכים בו אחר החנטה ולא אחר לקיטה) ולירק בדרך אחד (שבשעת לקיטתו עישורו, והיינו לענין מעשר שני ומעשר עני), והיינו משום שהאתרוג גדל על כל מים, וצריך להשקותו כל ימות השנה, ואינו דומה לשאר עצים שאם יורדים גשמים מספיקים בימות החורף די להם במי הגשמים. ומחמת שהאתרוג הוא עץ רגיש וגידולו קשה, ופעמים רבות שאחר השקעה מרובה נובל לפתע העץ, או שאינו מניב אלא פירות מועטים, התחכמו המגדלים במשך הדורות והרכיבו את האתרוג בעצים נוספים הדומים לו, כגון בלימון או בתפוז או בחושחש (שהוא זן של פרי הדר שאינו ראוי לאכילה), כדי לחזק את עץ האתרוג.

ובעצם הדבר שאין לברך על אתרוג שהוא מורכב, או אפילו על אתרוג שהוא ספק מורכב, ישנם כמה טעמים בדברי רבותינו הפוסקים, ואין כאן המקום להאריך בזה, ועוד חזון למועד.

ונביא בקצרה את סוגי האתרוגים המרכזיים המצויים כיום בשווקים:

א. אתרוגי ארץ ישראל. בשו"ת המבי"ט חלק ג' סימן מט ובשו"ת רבנו בצלאל אשכנזי סימן ב' ובשו"ת מהר"ם אלשיך סימן קי ובשו"ת מהרשד"ם יורה דעה סימן קצב, כולם כתבו לסמוך על מסורת האתרוגים בארץ ישראל, ושכן נהגו. וכן פוסקי הדורות שלאחר מכן, בשו"ת ישועות מלכו סימן מו ובשו"ת אמרי בינה סימן ד' ובשו"ת תורת חסד סימן לד ובשו"ת נפש חיה סימן ב' כולם כתבו שהם כשרים, שהרי הבית יוסף והאר"י והרמ"ק השתמשו בהם ומסורתם קדומה וברורה. וכתב הנפש חיה שהם עדיפים על אתרוגי קורפו (ראה להלן), ושכבר כתבו בזה פסק וחתמו עליו מאה ועשרים רבנים מגדולי הדור, ושכן העידו בשם החתם סופר שהם עדיפים על אתרוגי חוץ לארץ. ובשו"ת בכורי שלמה כתב, שהמהר"ם אלשיך כתב לפסול אתרוג מורכב אף בדיעבד, ובכל זאת בירך על אתרוגי ארץ ישראל, ומוכח שידעו כבר בזמנם שאינם מורכבים. ובשו"ת קרן לדוד סימן קנד כתב שיש להדר לקחת אתרוגי ארץ ישראל. ואמנם בשו"ת נפש חיה שם כתב, שיש מערערים עליהם כיון שהיו שנים רבות בלא פיקוח. אולם האבני נזר האריך לדחות, שכשם שלא היה פקוח על כשרותם, כך לא היה ענין להרכיבם ובודאי שהם כשרים. ובשו"ת תירוש ויצהר כתב לכך רמז מהפסוק אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. אעל"ה ראשי תיבות אתרוג ערבה לולב הדס. וכבר האריכו בזה השדי חמד חלק ה' מערכת ל', והערוך השלחן סימן תרנח.

והנה כל האמור לעיל הוא על אתרוגי ארץ ישראל שבדורות הקודמים, אבל בזמנינו נשתנה המצב אחר שלמדו מלאכת ההרכבה, והעידו המהרש"א אלפנדארי

והגאון הרב אברהם יצחק הכהן קוק והמנחת אלעזר והקרן לדוד שכבר בזמנם רוב האתרוגים מורכבים. ובדורות האחרונים שמצוי הדבר מאד שהמגדלים מרכיבים כל מיני אילנות כדי לחזקם ולהוציא פירות טובים, בודאי שיש לחוש לזה באתרוגי ארץ ישראל שמוצאם מאז ומתמיד בארץ ישראל. וכמה רבנים העידו בשנת תרל"ז על אתרוגי יפו שראו במו עיניהם שהישמעאלים מרכיבים חלק מהם בלימון, ואין בהם שום סימן היכר לדעת שהם מורכבים, ומאידיך העידו על אתרוגי אום אל פאחם וטבריה וצפת שאין בהם חשש, וכבר דנו בזה בד"ץ ירושלים בראשות הגאון בעל אמרי בינה. ובזמנו יצא הגאון רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, במכתב לפסול השימוש באתרוגי יפו, ומאידיך יצא בעד אתרוגי צפת וטבריה ואום אל פאחם. חלק מאתרוגי ארץ ישראל המצויים ביום נקראים אתרוגי חזון איש, והם אתרוגים שנלקחו מפרדסים שננטעו מגרעיני אתרוגים שלקחם החזון איש מצפון הארץ, ואמר עליהם שהם בודאי בחזקת שאינם מורכבים.

ב. אתרוגי מרוקו. בשו"ת ישרי לב ערך אתרוג הביא

כתב בשו"ת נפש חיה סימן ד',

שבשנת תק"ס (1800) בזמן

מלחמות נפוליון היה קשה

להשיג אתרוגי קלבריא, וגם

נעקרו הרבה מאתרוגי קלבריא,

והחתם סופר (סימן קפו) כתב

שאין ליטלם כיון שאין להם

מסורת. (אבל בתשובת הכתב

סופר שהובאה בליקוטי החתם

סופר סימן פ' כתב בשם אביו

החתם סופר שעשה מעשה

בשנת תקפ"ו ובירך על אתרוגי

קורפו). וכן הבית מאיר כתב,

שאמנם יש להם כל סימני

אתרוג, אבל יש חוששים להם

מחמת שאין להם מסורת, וגם

מראיהם שונה משאר אתרוגים

ולכן משך ידו מליטלם

בשם ששה מגדולי רבני מרוקו היושבים בארץ ישראל שהעידו על כשרותם, ושלא יצא עליהם מעולם שום פקפוק. והערוך לנר בספר תוספת ביכורים על הביכורי יעקב כתב, שבשנת תרי"ח קיבל ממרוקו אתרוג יפה ומהודר בכל מיני הידור וסימני כשרות. וכן כתבו הערוך השלחן והמנחת יצחק. והגאון רבי בנימין קלוגר העיד שאביו הגאון רבי שלמה קלוגר היה מברך על אתרוגי מרוקו. אולם בזמנינו יש שערערו עליהם, כיון שאין בהם גרעינים בכלל, ויש בהם הרבה מיץ, ופקפק על זה הר"ר שרגא שלומאי שהיה מומחה לאתרוגים.

ג. אתרוגים תימניים. בספר אבן ספיר לרבי יעקב ספיר כתב, שראה בעיר עדן בשנת תרי"ט אתרוגים, וכשרים הם לברכה. וכן העיד בספר מועדים וזמנים בשם החזון איש שאמר שכשרים הם לברכה. ובזמנינו רבים מהדרים לקחתם. ויש שפקפקו בהם כיון שאין בהם מיץ, וטענו שאולי אתרוגים אלו הם מין אחר. ואף הסומכים על חזקת האתרוגים התימנים, צריכים להיזהר לבדוק את מקום גידולו של האתרוג, ואם ישנה השגחה של רב מומחה על גידולו, מפני שידוע שאחר שהביאו את האתרוגים התימניים לארץ ישראל, היה גידולם קשה מאד, (יותר משאר סוגי האתרוגים), ומחמת כן יש שהרכיבום במינים אחרים כדי לחזק את האילן, ולכן יש לבדוק היטב את המסורת שלהם שבאמת מאז שהובאו מתימן לא הורכבו.

ד. אתרוגי יאנעווע הנקראת היום ג'ינובא, ונקראים כיום אתרוגי קלבריא, או אתרוגי חב"ד. אתרוגים אלו מקורם בקלבריא, והיו שולחים אותם דרך עיר הנמל יאנעווע. וכתב המשנה ברורה (סימן תרמ"ח ס"ק סה) בשם החתם סופר שיש להם חזקה שאינם מורכבים. ובשו"ת נטיעה של שמחה כתב בשם הגר"א שאתרוגים אלו הם מצוה מן המובחר. וכן קבלו חסידיו חב"ד בשם בעל התניא. ובשו"ת התעוררות תשובה כתב שקיבל מאביו בשם בעלי התוספות שהם אתרוגים כשרים. וכן כתב תלמיד התרומת הדרשן בספר לקט יושר סימן קלט.

ה. אתרוגי קורפו מארץ יוון. כתב בשו"ת נפש חיה סימן ד', שבשנת תק"ס (1800) בזמן מלחמות נפוליון היה קשה להשיג אתרוגי קלבריא, וגם נעקרו הרבה מאתרוגי קלבריא, והחתם סופר (סימן קפו) כתב שאין ליטלם כיון שאין להם מסורת. (אבל בתשובת הכתב סופר שהובאה בליקוטי החתם סופר סימן פ' כתב בשם אביו החתם סופר שעשה מעשה בשנת תקפ"ו ובירך על אתרוגי קורפו). וכן הבית מאיר כתב, שאמנם יש להם כל סימני אתרוג, אבל יש חוששים להם מחמת שאין להם מסורת, וגם מראיהם שונה משאר אתרוגים ולכן משך ידו מליטלם. ובשו"ת תירוש ויצהר הביא בשם כמה מגדולי דורו שאסרו ליטלם, וביניהם האדמו"ר מרוז'ין. והגר"ש קלוגר נלחם לפוסלם והביא בשם גדולי הדור שפסלו אותם. (טוב טעם ודעת קמא סימן קעא). ובקובץ "הלכנון" הובא קול קורא בשם רבי יצחק אלחנן והמלבי"ם וגדולי ליטא שפסלו אותם. וכן בקונטרס פרי עץ הדר משנת תר"ס הובאו מכתבי הבית יצחק והמהרש"ם ורבי שמואל סלאנט שפסלום. אולם הבית אפרים כתב להקל בהם. (אלא שעיקר טענתו שאתרוגים מורכבים כשרים לברכה). והאשל אברהם מבוטשאטש כתב שהיה מהדר אחרים דוקא, ושרבי לוי יצחק מברדיטשוב והנודע ביהודה הכשירו אותם. וכן בשו"ת שואל ומשיב כתב שהם בחזקת שאינם מורכבים. וכן בשו"ת לב חיים חלק ב' סימן קכד הביא בשם הרבה גדולים שהכשירו אותם. וכן בשו"ת ישועות מלכו כתב שרבים ושלמים מגדולי ישראל בירכו עליהם. וכן העידו עוד פוסקים עליהם שהם כשרים, ויש שכתבו שיש עליהם מסורת מזמן בית ראשון, ושיש להעדיפם על אתרוגים אחרים.



פארק אטרקציות לכל המשפחה

רק 7 דקות מירושלים

פארק אטרקציות קסום וייחודי
בלב אגם שמיר יעניק לילדיכם
חווייה מיוחדת ובלתי נשכחת.
צוות מפעילים מקצועי,
מגוון אטרקציות ענק
ומדשאות להנאה מושלמת.

שעות פעילות חול המועד:

ימים ג' ד' ה' חול המועד סוכות (18-20.10.16) 10:00-20:00

יום ו' (21.10.2016) 10:00-14:00

הושענא רבה יום א' (23.10.2016) 10:00-14:00

אסרו חג יום ג' (25.10.2016) 10:00-19:00

מתחם חבלים

מתחם מתנפחים

קארטינג

שייט באגם

מבצע חוה"מ סוכות

מתחם הקטנים (גילאי 1-5) **25 ₪**

ילד חמישי חינם

כל האטרקציות (למעט שייט ודוכנים) **48 ₪**

ילד חמישי חינם

ילד רביעי

כרטיסיה לדוכנים חינם

שייט באגם - החל מ-30 ₪ לסירה

**סוכה
כשרה
במקום**

***2303**

פארק שמיר מעלה אדומים (זיקית לשעבר) אוטובוס קו 29 כל חצי שעה מקניון מעלה אדומים
הפארק סגור בשבתות ובחגים

*אין כפל מבצעים

האתרוג האחרון

הסגולה שחוללה פלאים בכל שנה מחדש ■ הבקשה המפתיעה שביקש מרן ביום האחרון בביתו ■ וגם: מי התפלל השנה בבית הכנסת של מרן?



מרן זצוק"ל בוחר אתרוג, לצד בנו הגאון רבי משה שליט"א

שנים עשרה שנים חלפו, מאז נישאו הרב יצחק ורעייתו חגית. הוא מגיד שיעור מוערך בישיבה נחשבת, והיא מחנכת דגולה ומסורה. את כל כוחם ומרצם הם השקיעו בחינוך ובהרצת תורה, מנסים להרחיק ולהשכיח את המציאות המרה: שנים עשרה שנים שהם ממתינים ומצפים בכליון עיניים לפרי בטן. שנים עשרה שנים קשות מנשוא, שהם מייחלים לקול בכי מתוק, שיפר את השקט המעיק השורר בביתם הקטן.

שאף אחד לא יעמוד בסיון מר שכזה. רק היושב במרומים יודע כמה סבל ועוגמת נפש יכולים להצטבר בכל כך הרבה שנים. שבתות, חגים, שמחות משפחתיות וסתם ימים של חול. שנים עשרה שנים!

מה הם עוד לא ניסו? פנו אל רבנים מופלגים וצדיקים נסתרים, שילמו הון תועפות לרופאים, תרמו לוועדות צדקה ואפילו הבטיחו לפרסם. אבל משום מה, נדמה היה שכל השערים ננעלו. הרופאים כבר מזמן הרימו ידיים, ואם לומר את האמת, גם הם כמעט והשלימו עם מצבם העגום...

אחד מהשכנות שלנו ברחוב הקבלן, פנתה אליי תוך כדי חג הסוכות לפני חמש שנים. חגית היא חברתה הקרובה כמעט עשור, וזה שנים שהיא מייחלת לראות אותה נגאלת מייסוריה. "בבקשה ממך", אמרה לי, "אני יודעת שהרבה רוצים, אבל תשמרי לי חתיכה קטנה מהאתרוג שבירך עליי מרן".

כמובן שנעניתי בשמחה. לאחר חג הסוכות, מסרתי לידיה שקית ניילון קטנה ובתוכה חתיכה זעירה. היא מיהרה עוד באותה שעה לביתה של חגית, שקיבלה את החתיכה בספקנות מהולה בייאוש. הרי אין כמוה בעלת ניסיון וידע עשיר בכל הנוגע לסגולות 'בדוקות ומנוסות'. על 'האתרוג של מרן', היא עוד לא שמעה, אבל במצבה הנוכחי, מה יש לה להפסיד?

והיא לא הפסידה. נהרות הדמעה שנשפכו במשך שנים, הפכו תוך מספר שבועות לדמעות אושר וגיל. בשעה טובה ומוצלחת, הרב יצחק וחגית נפקדו בדבר ישועה ורחמים.

תשעה חודשים אחרי, בני הזוג חבקו בן זכר. תינוק חביב וחייכן, יפה תואר ויפה מראה, בדיוק כפי שחלמו לעצמם במשך שנים עשרה שנים. ברית המילה התקיימה בבית הכנסת של מרן, כשהוא מכובד כמובן בסנדקאות. כשסיפרו לו ההורים המאושרים על סגולת האתרוג, הוא הניף את ידו בביטול. "זה לא בזכותי", אמר בענוות חן אופיינית. "זה כח המצוה, כח התורה..."

בקשתו האחרונה

מידי שנה, היה מרן מקיים את מצות ארבעת המינים עם לפחות שבעה אתרוגים, מזנים שונים, אותם נטל בזה אחר זה. במוצאי שמחת תורה, הוא היה מבקש לקרוא לי ומוסר לידי כמה מהאתרוגים. "תחתכי אותם לחתיכות קטנות, ותחלקי מהם אך ורק עבור נשים הזקוקות לפרי בטן או ללידה קלה".

יחד עם בנותי, היינו חותכות את האתרוגים כבר באותו ערב ומחלקות מהם לשורה ארוכה של אנשים שהמתינו ליד דלת הבית, כמובן ללא כל תמורה. בשנים האחרונות, כאשר פשטה השמועה על "האתרוג של מרן", ומכל רחבי העולם ביקשו לקבל רק "חתיכה קטנה", הורה מרן להשתמש בחלק מהאתרוגים להכנת ריבה, ולתת ממנה לכל פונה.

סיפורי הישועות לא איחרו לבוא. בכל שנה מחדש, הם הגיעו לשולחנו של מרן זצוק"ל, נרגשים, דומעים ומלאי תודה. מקרים קשים וסבוכים, אשר הסתיימו בכי טוב לאחר שנות ציפייה ארוכות, שלא כדרך הטבע. מרן זצ"ל, בענוותנותו, מעולם לא הסכים לייחס את הדבר לעצמו, רק לזכות מצות האתרוג.

בשנה האחרונה לחייו, סבל מרן זצ"ל ייסורים קשים בחג הסוכות. בשבת חול המועד, אשר היתה היום האחרון של מרן בביתו, הוא פנה אליי בליל שבת וביקש: "אל תשכחי אחרי החג לחתוך מהאתרוג, עבור הנשים העקרות". כמובן שהופתעתי מאוד מהבקשה המוקדמת. "למה הוא מבקש זאת כבר היום?" שאלתי את בעלי הרב משה.

אבל מהר מאוד הבנתי. במוצאי שבת נאלץ מרן להתפנות לבית החולים. כעבור יומיים, כמה שעות לאחר שבירך על ארבעת המינים, החליטו הרופאים שיש להרדים ולהנשים את הרב, עד לפטירתו שבועיים לאחר מכן. מרן הרגיש עוד בשבת, את מה שהלב שלנו סירב להאמין.

אבל את החוב האישי שלו כלפי העקרות, המצפות לסגולת האתרוג, הספיק מרן לקיים.

באורח פלא, רוב הנשים שאכלו באותה שנה מהאתרוג האחרון של מרן, נושעו בפרי בטן. היות ובשנה האחרונה, בירך מרן רק על אתרוג אחד, עשינו כהוראתו בשנים עברו, והכנו ממנו ריבה של אתרוגים. מהריבה הזו, המשכנו לחלק מאז ועד היום, ובחסדי שמים, נשים רבות זכו לישועה.

כי גדולים צדיקים במיתתם, יותר מבחייהם.

רוחו הגדולה עדיין כאן

לאחר מספר שבועות של שיפוצים, בראש השנה שעבר עלינו לטובה, שבו מתפללי בית הכנסת של מרן, להתפלל במקום שבו שפך את צקון לחשו בעשור

האחרון לחייו. בית הכנסת המיתולוגי, שופץ והותאם לשמש גם כ'בית מדרש'. אלפי ספרים מכסים את קירותיו, ובעז"ה החל מיום השנה של מרן, יחל קול התורה להדהד במקום. אברכים עמלי תורה ימשיכו לשקוד על תלמודם בדרכו של מרן, לצד חברי מכון "מאור ישראל", העוסקים בפיענוח אלפי כתבי היד של מרן, הכנתם לדפוס והוצאתם לאור עולם.

מאז פטירתו של מרן, ציבור גדול של מתפללים ממשיך מידי יום להתפלל בבית הכנסת, ליד כסאו המיוחס של מרן, ולהתרפק על מי שהיה עבורם כל חייהם: אב רחום, מורה דרך ומנהיג נערץ. בימים הנוראים, הגיעו מתפללים מכל רחבי העולם, בדיוק כפי שנהגו בחיי מרן, מתוך אמונה אמיתית, כי המקום שבו התפלל מרן במשך שנים רבות, הוא מקום מסוגל לקבלת התפילות. חזנו של מרן, הרב אליהו אוזן, הפליא לכבד את ה' בגרונו, בדיוק בנוסח האהוב על מרן, כשלעיתים נשנק קולו בגעגוע. "רוחו הגדולה עדיין כאן", אמר לנו אחרי התפילה, "אפשר ממש להרגיש אותו".

מדובר בחלק אחד, מתוך מכלול הדברים הנעשים בסיעתא דשמיא לשימור מורשתו של מרן זצ"ל והפצת תורתו. בימים אלו אנו משקיעים את כל כוחותינו כדי שהבית הקדוש ברחוב הקבלן, ימשיך להיות 'הבית של מרן', כשכל מגמתנו לעשות לו נחת רוח, למלא את רצונו ואת שאיפותיו הטהורות, כפי שהביע אותן בחייו פעמים רבות.

מן המקום הזה, מתוך חדר לימודו של גדול הדור, בין עשרות אלפי ספריו וכתבי ידו, לצד מקום תפילתו וסיקור תחנות חייו, ימשיך לזרוח אורו של מרן עוד שנים רבות.

אמנם לא קלה דרכנו. כמו בכל דבר טוב, רבים הם המניעות והקטרוגים. אבל גם בזה, אנחנו רואים עין בעין: גדולים צדיקים במיתתם, יותר מבחייהם.



מוקד מרכזי לשאלות בהלכה במתכונת מתוגברת לחודש תשרי

בית הוראה הכללי - ירושלים שמח להודיע
כי מורי ההוראה הרבנים הגאונים
ממגוון הקהילות והעדות בעיר הקודש
בראשות מורינו הגאון **רבי בן ציון הכהן קוק** שליט"א
משיבים לשאלות הציבור בכל נושא הלכתי

גלי כהן

לרגל ירח האיתנים פועל מוקד ההלכה
במתכונת מורחבת בכל שעות היום

הרבנים משיבים לשאלות בשפות:
עברית, אנגלית, יידיש, צרפתית, ספרדית, פורטוגזית

ניתן לקבל מענה לשאלות במספר דרכים:

במוקד הטלפוני (רב קווי)

0722-133-466

בפקס:

03-545-8807

בדואר אלקטרוני:

beithorah@gmail.com

בברכת שנה טובה,
חגים וזמנים לששון



בשיתוף



ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק



אין צורך
בשומרים

אתרוג, לולב
וכובע לחג!

החל מדי' תשרי עד ר"ה חשוון

כל הכובעים
שמחירן* עד 350

190 ₪

כל הכובעים
שמחירן* עד 900

490 ₪

כובע 100% לבד תוצרת אירופה

390

במקום 750 ש"ח

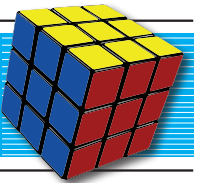
הכי זול בארץ בהתחייבות!

ממחיר מוחדון, לא כולל ראשי



טלפון רב קווי: 1599-578-946

בני ברק חנות המפעל: ר' עקיבא 52 בפסאג' | סניף חדש! ברח' שלמה המלך 29 | ירושלים: רח' יחזקאל 7 פינת חגי
אלעד: מרכז מסחרי נחלת יצחק קומת המותגים קומה 2 | מודיעין עילית: רח' רשב"י 7 (מול המעלית)
ביתר עילית: רח' הרן 6 כיכר העיר | בית שמש: רח' ערבות הנחל 9 (מתחת ל"ש") | אשדוד: רח' ינאי במרכז המסחרי (מול בר-כל)
רכסים: רח' הכלנית 39 א' גבעה ב' 04-8268800 | נתיבות: רמב"ם 13 פינת רח' ירושלים טל: 08-6659000



נחצ'ה של סוכות

לדרך ששים ושמים לעשות רצון קונם.

●●●

פרקנו את הסחורה אצל המרפסת הטובה שטופת השמש והצעצועים השבורים ונפנינו למלאכה עצמה, קרי בניית הסוכה בפטיש ומסמר כמקובל.

כעת אספר לכם משהו עלי, אני מאד אוהב להשתמש בכלי עבודה, כן, רק תביאו לי מברגה להברג בה או פטיש לדפוק בו ואני אהיה המאושר באדם, כנראה משהו נויורולוגי, מין רטט כזה של התרגשות שחולף במעלה גבי למראה כל עבודת בית ממוצעת, על אחת כמה וכמה כשמדובר בבניית דירת ארעי מהודרת, קניתי לכבוד המאורע מלא כלי עבודה, אפילו כאלה שלא הכרתי קודם, ושבריעבד התברר שכל קשר ביניהם לבין בניית סוכה הינו מקרי בהחלט, (תחשבו על מפוח של גינה),

נכנסתי אל המרפסת הטרומ-סוכתית כמו ילד לתוך לונה פארק, נחצ'ה טען אחר כך שעניי נצצו מהתרגשות,

אחזתי בשני קרשים שנחצ'ה הגיש לי בספקנות והורה היכן לתקוע את המסמר, קירבתי את הפטיש (נחצ'ה עצם את עיניו), ו...

כאן שוב אעצור ואספר לכם משהו עלי, להגנתי, זה שאני אוהב לקדוח ולהשתמש בכלי עבודה, זה לא באמת אומר שיש לי את כל האקורדינציה הדרושה לזה, כלומר, לא שאני ממש גרוע אבל...

כפיסי עץ התעופפו לכל עבר, שוד ושבר, בוקה ומבולקה, סככים אדירים, הרסתי כמה קרשים והוצאתי אותם מכלל שימוש עד זיבולא בתרייתא,

"נו !", זעמתי כשאני יורק מפי ניצוצות של עץ, "למה זה לא נכנס..."

נחצ'ה עמד מן הצד כשהוא חושש לבאות, הוא התקרב אלי לבסוף וניסה לומר משהו,

"מה הבעיה?" שאלתי כשאני מרים את הפטיש בתנוחת הבונים החופשיים והמקצועיים,

נחצ'ה נרתע לאחור בבהלה, "אהה... תתן לי את זה", הוא אמר בהיסוס והצביע על הפטיש "אני חושב שכדי שאני אעשה את זה", באכזבה גדולה מסרתי לידיו את הפטיש והבטתי בו בקנאה דופק מסמרים במקצועיות, "אייי את זה גם אני יכול לעשות", חשבתי לעצמי מפעם לפעם בתבוסותנות.

בסופו של דבר התעקשתי לאחר התבוננות ממושכת לעשות חלק מהמצווה בעצמי, "דופן אחת" התחננתי לפני נחצ'ה "אני כבר יודע איך עושים את זה",

נחצ'ה היסס ואז העביר לי את שרביט הפיקוד היינו הפטיש. לאחר כמה נסיונות כואבים הצלחתי לקלוט את הרעיון והתבוננתי בדופן שעמדה על תילה בגאווה,

אזי אחד מילדי נכנס אל המרפסת בריצה ושאל בקול "היי אבא, למה החלון כזה נמוך?"

עקבתי אחר מבטו וראיתי לחרדתי שאכן הרכבתי את הדופן הפוך, החלון יכול היה לשמש כלבים בגובה ממוצע, דבר שלא היה מקובל כלל עלי, בייחוד כאשר אני ישן בסוכה,

נחצ'ה נד לי בראשו בצער, "כנראה שזה באמת לא התחום שלך פסח", הוא אמר ונטל מידי את הפטיש וניגש -מוקדם מתמיד השנה- לפירוק הסוכה.

לאחר כמה שעות, המרפסת שלנו כבר היתה סוכה, קמתי ממקום מושבי שיפשפתי את ידי ומחיתי את הזיעה ממצחי בסיפוק, "תשמע", אמרתי לנחצ'ה, "יצא לנו יפה !",

נחצ'ה, שהיה מיוזע ומותש שלח לעברי מבטים קטלניים, "טוב בסדר, גם אתה עזרת", הסכמתי איתו והצעתי לו כוס שתייה.

●●●

"אז יש סוכה?" שאלתי את פסח בעודי מצמצם את עיני אל התיזמת הרחוקה של הלולב וכמעט פוגע בעובר אורח שבסך הכל חיפש ערבות,

"בטח שיש", אמר פסח, "סוכה גדולה ויפה",

"נו, אז מתי אנחנו באים לבקר?", פזלתי אליו מעם הלולב, "אה, אנחנו רוב החג אצל ההורים", אמר פסח, אבל אני אתקשר אליך כשנהיה בבית.

לתגובות: shninat@gmail.com

נחצ'ה העיר אותי מהרהורי בצעקה מחרישת אוזניים, "מה אתה חולם, אין זמן !", הוא קרא אלי, והקפיץ את שאר יושבי הבית ויתכן שגם את השכנים,

"או-קיי", אמר נחצ'ה ולהפתעתי התיישב, "עכשיו אתה עומד בפני החלטה דרמטית",

תליתי בו עיניים שואלות והוא אמר "דפנות, או ברזנט". "מה... אהה... כלומר מה בעצם ההבדל, כאילו למה צריך אהם דפנות", ליהגתי הדיוטית,

נחצ'ה הרכין את מבטו והשתתק, ידעתי שעכשיו יגיע אחד מן הנאומים חוצבי הלהבות של נחצ'ה, התנועה הזו תמיד היתה ההכנה לאחד מהנאומים הללו, הוא תמיד ידע לעשות עניין גדול מפרטים קטנים, הוא יכול היה לעצור אותי שעה בהתלבטות בין שני סוגי מאווררים ולדבר עליהם כאילו היו שני זרמים ביהדות, והפעם- על סוכות והדילמה המוסרית שעומדת מאחורי הדפנות או הברזנט.

"תן לי להסביר לך משהו", אמר נחצ'ה בעיניים יוקדות, "סוכה זה כמו... כשאתה ניגש לבנות בית נאמן בישראל", פצח נחצ'ה (גבותי הצטמצמו באחת לשמע הדימוי המוזר), "אם אתה רוצה לבנות בית איתן ויציב, אתה צריך שבבסיס תעמוד השקפה איתנה, ויסודות חזקים של עקרונות וערכים, כי על בסיס שאיננו חזק דיו, כמו אצל אנשים שהם מסופקים לגבי האמונות שלהם או הערכים שלהם הבית פשוט לא יכול לעמוד, הוא אולי יכול להחזיק אבל בצורה מאד רעועה, הילדים יקבלו היסוס במקום ביטחון ולסיכומו של עניין כדי לבנות בית צריך יסודות חזקים, וכך גם בבניין הסוכה... הדפנות הן חזקות, והברזנט יכול להתעופף ברוח, טוב הדפנות אולי לא תעמודנה בפני ההוריקן מתיו אהה... אבל אני חושב שזה יספיק",

התבוננתי בנחצ'ה בשמץ מצמוץ ואמרתי: "כן, אבל מה המסר?", נחצ'ה חרץ לי לשון וסימן לי לבוא אחריו כדי להשיג עצים ודפנות.

●●●

נחצ'ה הוביל אותי בתוך המבואות האפלים של העיר שם באנו אצל סוחר סוכות ש"אצלם משלמים חצי מחיר" כלשונו של נחצ'ה האזרח הקטן והיודע כל.

לבסוף נעצרנו ליד חדר קטן ושכור שנשא על פתחו את השם העגום "סוכת דוד הנופלת", נחצ'ה צהל ופנה להכנס פנימה, אני נותרתי על עמדי מתבונן בשלט הארעי בספקנות, "אהה נחצ'ה...", פניתי אליו בנימה אשכנזית ורועדת, "אתה בטוח שזה...", "זה הכי טוב שיש", אמר נחצ'ה בנימת מאכער בעל עין אחת עצומה למשעי, "תסמוך עלי עשיתי בירור מקיף... ותן לי לדבר, אתה אל תאמר מילה",

"אבל מה", הוסיף נחצ'ה רגע לפני שנכנסנו, "אל תעיר לו על הסיגריות מה?"

נכנסתי אחריו בהיסוס אל החדר החשוך ריח כבד של סיגריות אכן הורגש באוויר,

"היי ניסים", צעק נחצ'ה כשזיהה דמות בתוך העשן שמילא את החדר,

"מי זה שמה?", שאל קול צרוד כמו נייר זכוכית, עיגול קטן של סיגריה בוערת היה העדות היחידה להימצאותו בחדר,

"זה נחצ'ה, אתה זוכר אותי?", אמר נחצ'ה וגישש את דרכו פנימה, "מה קרה פה לאורות?",

"גדי הלך לסדר את זה, תיכף יבוא", אמר ניסים, "מה אתה צריך?", "אני צריך עצים לסוכה", אמר נחצ'ה, "זה פה החבר שלי הוא בונה סוכה השנה !",

באותו רגע לא התאפקתי ושיחררתי שניים שלושה שיעולים סמליים שכנראה נבעו מסכסוך פנימי בין האוויר ששהה בריאותי לבין האוויר שנכח בחדר,

"מה יש לו זה?", שאל ניסים בחשדנות, נחצ'ה דרך על רגלי בחסות העלטה, "אני בסדר !", זעקתי בעודי מקנח בעוד שיעולון קטן, "אני בסדר".

נחצ'ה ניהל את המקח ביד רמה ולאחר כחצי שעה יצאנו מהמקום מזויעים ומפוייחים כשכסי קליל יותר באופן משמעותי ונחצ'ה מגדף את המוכר על סחטנותו הבלתי מתפשרת, אני לא בטוח שבסופו של דבר יצא לי יותר זול מכל מקום אחר אבל נחצ'ה בוודאי הוציא מספיק אנרגיה בשביל שאשמור את המחשבה הזו לעצמי, הרי בסופו של דבר זה סיפורו של כל מאכער לא ?

חבילת העצים הועמסה אחר כבוד על הרכב של נחצ'ה על ידי גדי-הלך-לסדר-את-זה-תיכף-יבוא הזכור לטוב, ובשעה טובה יצאנו

"השנה החלטתי לבנות סוכה".

כך סיפר לי פסח שמאלטר בדרכינו לשוק ארבעת המינים.

"אה כן?", נתרגשתי עימו, "בשעה טובה ומוצלחת, שיהיה אהה... יישוב ארעי",

"כן, בעזרת ה' ", אמר פסח, "מה קרה שהחלטת לבנות סוכה", דובבתי אותו בעודי פוזל על אתרוג שהדבר היחיד בו שהיה מהודר היה הפיטם,

"ההחלטה הגיעה אלי כמו הארה משמיים", פצח פסח בסיפורו.

●●●

שמעתי כמו קול בתוך ראשי שאמר לי "לך בנה סוכה !", נורא התרגשתי בהתחלה, בכל אופן לא בכל יום פונה אליך קול סמכותי בתוך ראשך ואומר לך לעשות דברים, קל וחומר כשאותו קול אומר לך לעשות דברים חשובים כמו בניית סוכה, לאחר כמה שניות פתאום חשבתי לעצמי שזה נורא מוזר שאני שומע קולות בתוך הראש, ואם חושבים על זה קצת זה אפילו נשמע רע, טוב בסדר, בסדר אולי אפילו בלי לחשוב על זה קצת- זה עדיין נשמע רע, אפילו בשלוף.

ומכיוון שאינני מטיל ספק בחדות אוזני ובשפיותי הממוצעת, הבטתי אנה ואנה על מנת לאתר את מקור הקול, ולאחר כמה רגעים אכן מצאתי את ידידי חובב המתיחות נחצ'ה פליגובר אשר עמד מאחורי הכיסא שעליו ישבתי ולחשש אל תוך אוזני את אשר מלאו ליבו היינו אותה הארה משמיים בעניין בניית הסוכה.

אך כאמור לא נתתי למתיחה הקטנה הזו להניא אותי מההחלטה לבנות סוכה, ומכיוון שנחצ'ה היה זה ששתל בי את הרעיון מלכתחילה, טבעי היה הדבר כי הוא ולא אחר ישא בתוצאות, וכך מצאתי את עצמי גורר את נחצ'ה אחרי לחפש אחר רזי בניית הסוכה, הלא היא סוכת השלום המפורסמת תובב"א.

●●●

"בראשית" - כך גם נחצ'ה שסיגל לעצמו לאורך כל הדרך את אותו קול נבואי ומצוחצח שבו השתמש כדי למתוח אותי מלכתחילה, בפאתוס שלא היה מבייש נואם כיכרות ממוצע- "צריך לקבוע את הזמן במסמרות ! הזמן שבו תבנה לך את הסוכה",

"או קיי נחצ'ה", אמרתי אני בנימה צורמת שהרסה את הרגע הקסום, "אתה יכול להפסיק עכשיו עם הרטוריקה, אני ממש פה, כמעט בגובה העיניים, מה אתה מנסה לומר",

"אוף איתך", זעף נחצ'ה, "אני מנסה לומר שאם רק תרצה לבנות סוכה כמו רבים וטובים לפניך, רוב הסיכויים שתמצא את עצמך אבוד, טרוד ומזוע, בערב החג, עם שלושה מינים ביד כשאת הרביעי אתה בונה לקנות בדרך חזרה מהמקווה בידך עם הקווישיקלך, ואז בבין השמשות תיזכר באיזה חלום רחוק על סוכה גדולה שתרצה לבנות אולי אי שם בשנה הבאה, לא לא לא ידידי החולם, אתה צריך להתכונן לכך כיאות קבע לך זמן לבניין ! אני אומר יום רביעי !",

נחצ'ה היה מלא אמביציה, הוא הרצה את דבריו בקול גבוה כאילו היה עכשיו במסע בחירות, נאלצתי להסכים עם העיקרון שהעלה ולו בגלל שחששתי מתגובת העוברים והשבים שמא יראו בנחצ'ה הסמוק והמצוות גורם החשוד באיתגור-נפש, מה שאוטומטית מכניס גם את בן שיחו- הלא הוא עבדכם הנאמן- למשוואה הזו שתוצאותיה אינם מיטיבים עם הנכללים בתוכה, "שיהיה", זרקתי, "קבענו לחמישי בבוקר?".

נחצ'ה התמקח קצת על התאריך המדויק שבו נבנה את הסוכה, ולו כדי להראות שאותו לא מזויזים כל כך מהר, עד שהזכרתי לו שהוא צריך לשמור את כל תחבולות המיקוח שלו לביש המזל שימכור לנו את העצים ואת הסכך אזי הוא התפשר על יום חמישי כשארזות הבוקר ותליית הקישוטים עלי, סיכמנו על כך בתקיעת קף ונפרדנו לדרכינו שמחים וטובי לב.

●●●

ביום המיוחל, התייצב אצלי נחצ'ה כמו חץ שלוח בתחרות אולימפית, אם כי באיחור של שעותיים קלות בהן בהיתי בחוסר מעש בחלל המרפסת שבה על פי התכנון נבנה את הסוכה הבעל"ט וזממתי שירי חגים ומועדנים כשאני רואה בעיני רוחי את כל האורחים שנארח בסוכתנו החדשה.

כל הזמן

חדשות הציבור החרדי מסביב לשעון



www.kolhazman.co.il

מוזיאון ישראל, ירושלים



סוכות במוזיאון

העפיפוניאדה ה-31

חווים וקשרים בשמיים
וסדנאות לבניית עפיפונים

שלישי | ט"ז תשרי | 18.10
19:00-10:30

הכניסה **חינם** לילדים*

תצוגות לכל המשפחה

המוסיה | התנ"ך הזעיר בעולם | פרעה בכנען
בתי כנסת עתיקים | היכל הספר | דגם בית שני

סיורים מיוחדים

סיפור מגילות מדבר יהודה
בסרט אנימציה

חצר פעילה

סדנאות אמנות

שלישי-שישי | ט"ז-י"ט תשרי | 18-21.10

פירוט השעות באתר המוזיאון

*לא כולל פעילויות בתשלום. בנדיבות ארנסט וז'קלין וייל, ציריך

